

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (ישעי' ו)

# אולפן חדר"ת

בחדו

קבלו

מבחירי צדיקיא (תרגום)

קובץ חדשי בנוי לתלפיות מיוסד על אדני פז  
ספרי נחל נובע מקור חכמה רבינו הק' והנורא  
אדמו"ר מוהר"ן זצוק"ל מברסלב זי"ע ועכ"י

ביאורים

•  
חדושים

רמזים

•  
ידים - חרוזים

ספורים

•  
שיחות

•  
מאמרים

•  
מכתבים

•  
פנינים

•  
ושילתא דרבי

יו"ל ע"י חסידי ברסלב  
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

בסיוע "מעין החכמה" ירושלים

# התוכן

המערכת	בשער
הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר ירושלים	ביאור מדרש עפ"י מאמר א' בלקו"א
" ר' שמואל משה קרמר ירושלים	" " " א' בלקו"א
" ר' חיים זילברמן ירושלים	" " " ב' בלקו"א
" ר' שמואל הורביץ הלוי ירושלים	מאמר ושיחה
" ר' יצחק אייזיק בן רבקה ירושלים	רמזים
לקט מהמו"ל	פנינים
ני"ב ירושלים	שירים — חרוזים
המערכת	ספורים
הרה"ח ר' נתן צבי קעניג בני ברק	באור על מעשה ד' מספר ספורי מעשיות
" ר' יצחק יעקב קלמנוביץ ירושלים	" מאחז"ל עפ"י מאמר ו' בלקו"א
" ר' שמואל משה קרמר ירושלים	" בלקו"א סי' א' ובו עניני חדש אלול
" ר' יצחק אייזיק בן רבקה ירושלים	רמזים
" ר' שמחה קרמר ירושלים	"
לקט מהמו"ל	פנינים
ני"ב ירושלים	שירים — חרוזים
המערכת	ספורים
מהרה"ח המנחת הרה"ג ר' אפרים קראקווסקי זצ"ל ירושלים	מכתבים
" ר' שמואל משה קרמר ירושלים	באור ענין שופר ע"פ מאמר א' בלק"א
לקט מהמו"ל	פנינים
הרה"ח ר' נתן צבי קעניג ירושלים	רמזים
המערכת	הלולא של רביז"ל בחג הסוכות
המאסף המו"ל	שושילתא דרבי

זכינו ברוב חסדו וטובו ית' לראות בהופעת הגליון הראשון — לא מעט עמל ויגיעה השקענו בו, עבודה קשה ומאומצת נדרש מאתנו הן ברכוז החומר מידי המשתתפים, הן בעריכתו והכנתו לדפוס, וכן הלאה עד הוצאתם לאור. ולבד זאת גם הקדשנו והקרבתנו ממיטב זמננו היקר על מזבח הדפוס ושקדנו עליו שיופיע בצורה נאה והוגנת המתאים לירחון תורני-חסידי וב"ה שלא היתה עמלנו לריק, וחפץ ה' בידינו הצליח לעשות פרי להעלות שם חידושים ובאורים נאים ונחמדים פלאי פלאות, אשר המסתכל בהם בעין האמת יראה בעליל איך שדברי הצדיקים אמיתיים המה פרים ורבים ונובעים ממעינותיהם חידושים נפלאים, ועל פיהם יובנו באר היטב הרבה מאמרים סתומים בדחז"ל ובמקראות לדלות החספא [החרס] מעל אגדות חז"ל ואמריהם הק' ולמצוא הפנינים והמרגליות שבמעמקיהם, והמה דברים מועטים המחזיקים הרבה, וממש ממלה ואות אחת שבספריהם הק' אפשר ללמוד ולהבין הרבה דברים נפלאים (עי' בגליון א' עמוד 12, ובעמוד 13, 15, 16, 20, ועוד) ובספר כתר ש"ט מביא בשם הבעש"ט ז"ל מ"ש באבות פ"ו ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו וכו' הלומד מחבירו וכו' אפי' אות אחת וכו', והקשה ע"ז מהו שאמר שני דברים בלבד, ועוד היה לו לומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ופי' שם שכשלומד מצדיק אז התורה פרה ורבה אצלו, אבל אצל אינו צדיק אזי אינו פרה ורבה אלא נשאר כפשוטו, ולכך כשלמד דוד מחיתופל לא היה אלא שני דברים בלבד כי לא פרה ורבה, עיי"ש מתק דבריו.

כן באנו להעיר תשומת לב הקוראים אשר חלק מהם אינו מתמצא כראוי בעולמו של תורת החסידות וביחוד בהחדשים המסתעפים משם, וממילא הירחון אצלם כספר החתום — לזאת ראינו לנכון להוסיף בגליון המוכחי גם מאמרים וספורים מעניינים שגם קוראים אלו ישביעו רצונם וימצאו ענין וסיפוק בירחוננו, ואי"ה להבא מתכננים אנו להמציא סידרת מאמרים חשובים מלאי תוכן שיהיו שוים לכל נפש, ומגוון בתוספת נופך של ספורים ועובדות מעניינות של גדולי חסידי ברסלב אשר ישמשו דוגמא ולקח טוב בדרך חיינו היום יום.

גם מדגישים אנו לידיעת הקורא, כי בעריכת החומר שלנו אין נוהגים אנחנו כאשר נהוג בדרך כלל אצל ירחונים וחברות אחרים. שבגליונותיהם הראשונים משתדלים המה להמציא מבחר החומר שלהם כדי לרכוש בזה לב הקורא, ואח"כ פוחתים והולכים בטיב החומר, העיקר שרכשו כבר את קהל הקוראים, ולכן במשך הזמן קצה בהם נפש הקורא — לא כן אנחנו בירחוננו שכן לא שמנו את הדגש להתחיל בחומר מפוצץ ומרעיש עולמות ועי"כ לרדת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, אבל התחלנו באופן פשוט ורגיל כפי מטרת הירחון. וצעד אחרי צעד נשתדל בע"ה לשפר את הגליון הבא מקודמו. עד שיגיע לרמתו הנאותה בחומר מעולה ומובחר לשביעת רצונם וספוקם של כל קוראי ירחוננו, וימים ידברו.

# חדושים וביאורים

## באור מדרש עפ"י מאמר א' בליקו"מ ח"א

בתוספות ענינים מסגולות התורה

פקודי דף רכ"ו ע"ב) כי הלוחות ארכן וי"ו ורחבן וי"ו, וזהו בחי' אלוותא דהיינו מקלות דחקיק עלי' אהי' וכו' היינו שמות, בחי' התורה שהיא בחי' וי"ו, והוי"ו הוא צורת מקל, והיא כולה שמותיו של השי"ת, היינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצה"ר שרוצה לעשות את האדם משוגע ממש ח"ו. כי בעל עבירה הוא משוגע כמו שאמרז"ל (סוטה ג) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות. וכמו שהמשוגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות כמו כן ממש התורה שעוסקים הוא בחי' מקלות ושמות שבזה מכים ומכניעים את היצה"ר ומגרשים מן האדם את השגעון והרוח שטות שנכנס בו בחי' ומחנינן ליה באלוותא דחקיק עליה שמות וכו', כנ"ל. עכלה"ק.

ונביא כאן הסבר על דברי רבינו"ל הנ"ל מספר פרפראות לחכמה להרב הגאון הק' מהר"ן אב"ד דק"ק טשעהרין זצ"ל, בתוספות ביאור וענינים אשר בהם יתבאר המדרש הנ"ל בטוב טעם ודעת.

הנה מה שצריכים שתי תחבולות עבור המשוגעים היינו הכאות במקלות ורפואה ע"י שמות, כי יש באופן השגעון שני דברים (א) שמתגבר עליו תאוה לעשות דבר של שטות ושגעון, אע"פ שדעתו עוד לא נתעקמה והוא בעצמו מבין שדבר עקום הוא זה אלא שאין בכוחו להתגבר על רצון הרוח שטות הדוחף אותו. (ב) שמחמת הרוח רעה שנכנס בו נתבלבל ונטרף דעתו עד שאומר לרע טוב ולטוב רע, ודרכים עקומות דומות לו למישור, וכן להיפך, — וע"כ, על אופן הא' צריכים

איתא במדרש רבה ויקרא פרשה כ"ה רב הונא בשם ר' בנימין בן לוי אמר משל למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא, אמר לו: אבא, מתיירא אני בדרך מהלפטיים וכו', מה עשה אביו נטל מקל וחקקו ונתן בו קמיע ונתנה לבנו ואמר לו יהי המקל הזה בידך ואי אתה מתיירא משום בריה, אף כך אמר הקב"ה למושה אמור לישראל בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראים משום אומה, עכ"ל.

המדרש הזה סתום תוכן כוונתם מה שדימו את התורה למקל וקמיע ומה היא לדוגמא בתועלת התורה הדומה לסגולת מקל וקמיע, ולהבין משל דברי חכמים במדרש הזה יתבאר להפליא עפ"י הקדמת חלק מתוך מאמר בליקו"מ סי' א', וזלה"ק שם, וז"פ מה שאמר רבב"ח (ב"ב עג) האי גלא דמטבע לפינתא מתחזי כי צוציתא דנורא היוורתא פרישיה פירש רשב"ם אש לבנה ומלאך מזיק הוא ומחנינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהי' אשר אהי'. גלא הוא היצה"ר, דמטבע לפינתא הוא החן והחשיבות לשון ספון והשוב, (מו"ק כ"ח מאן חשיב מאן ספין), כי היצה"ר רוצה להטביע ולהשפיל ח"ו החן והחשיבות של ישראל בחי' מלכות דקדושה. ומתחזי כי צוציתא דנורא היוורתא פרישיה כי מתחילה היצה"ר מתלבש עצמו במצוות ומטעה את האדם כאילו מסיתו לעשות מצוה, וזהו בחי' צוציתא דנורא חוורא אש לבנה, אעפ"כ מלאך מזיק הוא. ומחנינן ליה באלוותא דחקיק עליה אהי' וכו'. היינו שעיקר הכניעתו של היצה"ר הוא ע"י התורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה והתורה היא בחי' וא"ו (עי' זוהר

„מקל“ להכותו ולאיים עליו כדי שיפחד לעשות הדברים הרעים שחפץ לעשות ומכיון שעוד דעתו בו אלא שאין יכול להתגבר, — ממילא ע"י ההכאות ימנע מלעשותם, ועל אופן הב' צריכים לשום עליו „שמות“ לעורר בו כח סגולת שמות הקדושים ולגרש ממנו כוחות הטומאה שהשתלטו עליו ורוחות הרעות שמבלבלים את דעתו.

וכמו כן ממש הם דרכי היצה"ר שרוצה לעשות את האדם משוגע ממש — יש שמסית את האדם שיחפוץ לעשות את הרע ח"ו, ואעפ"י שהוא בעצמו יודע כי הוא עושה עבירה בזה — עכ"ז מגביר בו כח התאוה עד שקשה לו להנצל מידין, ויש שהיצה"ר מתלבש עצמו במצוות, היינו שמראה לו את העבירה שהיא מצוה, וכן להיפך, או מראה לו פנים של היתר ומעקם לו את דעתו והוא אינו מרגיש בעצמו שום קלקול כי כל דרכיו דומות עליו למישור, והצד השוה שבשני דרכים אלו שהם מטעים את האדם ומעבירים אותו מדעתו ומדעת קונו כמ"ש בדבריו ז"ל שהיצה"ר רוצה לעשות את האדם משוגע ממש ח"ו, כי בעל עבירה הוא משוגע כשארז"ל זכו' — והעצה היעוצה ע"ז הוא ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אחי אשר אחי, היינו ע"י לימוד התורה הק' שיש בה סגולת שני הכוחות של „מקל“ — הלוחות ארכן ורחבן וא"ו צורת מקל, „ושמות“ — התורה כולה שמותיו של הקב"ה, — מכניעים את שני בחי' היצה"ר כנ"ל, כי כנגד אופן הא' של היצה"ר יש להתורה כח הסגולה של „מקל“ והיא נותנת לאדם עוז וממשלה שיוכל להתגבר על יצרו להכותו ולהכניעו ולהשפילו, וכנגד אופן הב' של היצה"ר יש להתורה כח הסגולה של „שמות“ ליישב ולסדר את מוח האדם ולהבריה ממנו הס"א המבלבלת ומעקמת את המוח. ונותנת בו בינה להבין ולהשכיל איך לעשות רצון קונו ולהנצל מפח יקוש לבל יוכל היצה"ר לרמותו ולהטעותו.

ועפ"י כ"ז מבואר כמין חומר דברי משל המדרש הנ"ל במאמרם ז"ל מתיירא אני מן הלסטים, כי שני מיני היצה"ר הנ"ל, בין

היצה"ר הא' שבא לפניו בגלוי להסיתו לדבר עבירה ר"ל — ובין היצה"ר הב' שאורב ובא עליו בעקיפין בהתלבשותו במצוות שניהם לסטים הם ולגפשו באו להאבידו לנצח ח"ו, וע"ז אומר המדרש מה עשה אביו נטל „מקל“ וחקקו ונתן בו „קמיע“ ונתנה לפניו וכו' כך אמר הקב"ה זכו' בני עסקו בתורה ואין אתם מתייראין וכו', כי בסגולת לימוד התורה הק' תרווייהו כחדא איתגיהו בה, כח „מקל“ וכח „קמיע“ היינו „שמות“ שע"ז מכניעים את היצה"ר היינו הלסטים בשני בחי' הנ"ל, ועכשיו תראה גפלאות שדברי משל המדרש לענין עסק התורה — הוא ממש כעין שמבאר רביז"ל דברי רבב"ח ומחינן ליה באלוותא דחקיק עליה אחי אשר אחי היינו „מקל“ ו„שמות“ מין „קמיע“ כמובא במדרש, ועתה מה יפה אף נעים משל המדרש עפ"י דברי רביז"ל

ומענין לענין באותו ענין שמעתי מאנ"ש כי אחד מהדברים שהיצה"ר מתלבש בו במצוה הוא מה שמתגבר על האדם להכניס בו עצבות ומ"ש על העבר כדי להחליש דעתו ע"ז שיתרשל מלשוב להבא, והאדם מבלי דעת ניסת לו בחושבו שהוא עצת היצה"ט ואינו מרגיש כי דווקא ע"י עצה זו ניצוד ברשתו ח"ו כמבואר בליק"מ עה"פ „ונחש עפר לחמו“ כי עיקר יניקת הנחש הוא ע"י עצבות ועצלות שהם באים מיסוד העפר, ע"כ, ולכן צריך האדם להרחיק א"ע מאד ממדה מגונה זו של עצבות ששם נשיכת הנחש עד קצה האחרון ולא לחשוב כלל מהעבר כ"א להציל את העתיד. [דרך אגב אמרתי להביא כאן לענינו דבר נפלא שראיתי בספר אחד שכתב כי נמצא בשטחים ידועים בארצות אמריקה מין עוף אחד ממיני צפרים השוכנים על אילנות המצויים במקומותיהם, ושם נמצאים גם סוג נחשים הטורפים את הצפרים הללו, ודרכם של אלו הנחשים השואפים לצודם שהם מתקרבים אליהם לשכון תחת ענפי האילנות אשר הצפרים שוכנים עליהם, וכשהנחש רואה את הצפור עליו מלמעלה אזי זוקף את ראשו למולה ופוער

וזלה"ק ומאן דקאים בליליא למלעי באורייתא,  
אורייתא קא מודעא ליה חוביה, ולא באורח  
דינא אלא כאמא דאודעא לברה במלה רכיך,  
והוא לא אנשי ליה ותב בתיובתא קמי מאריה,  
ע"כ לה"ק. [ביאור, ומי שקם בלילה ללמוד  
בתורה, התורה מודיעה לו עונותיו, ולא בדרך  
דין אלא כאם שמודיעה לבנה במלה רכה, והוא  
אינו שוכח לו ושב בתשובה לפני רבונו].  
ובליק"מ סי' י"א איתא בזה"ל ע"י שהוא  
מדבר בהתורה בדיבורים כמו"ש (משלי ד')  
כי חיים הם למוצאייהם, למוצאייהם בפה  
(כשארז"ל ערובין נד) מאיר לו הדיבור בכל  
המקומות שצריך לעשות תשובה כמו שארז"ל  
(ברכות כב) פתח פיך ויאירו דבריך וכו'  
עכלה"ק, ומובא בשיהר"ן סי' יט, נכספתי  
מאד להמשיך את העולם אל עשיה שיהיה  
חיוב אצל כ"א וא' ללמוד כך וכך בכל יום  
ולא יעבור וכיוצא, ואמר שאפילו אותם  
האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד שנלכדו  
במצודה רעה עד שרגילים בעבירות ח"ו ר"ל  
ר"ל, אעפ"כ "הכח" של התורה גדול כ"כ  
עד שיכולה להוציא אותם מן העבירות  
שרגילים בהם ח"ו, ואם יעשו להם חוק קבוע  
וחיוב חזק ללמוד בכל יום ויום כך וכך יהיה  
איך שיהיה בוודאי יזכו לצאת ממצוקתם  
הרעה על ידי התורה כי "כח" התורה גדול  
מאד, עכלה"ק.

והנה עפ"י מאמר י"א הנ"ל בליק"מ  
שמובא שם שע"י שהוא מדבר בהתורה  
בדיבורים מאיר לו הדיבור בבחי' פתח פיך  
ויאירו דבריך וכו', נראה לענ"ד לבאר בדרך  
אגב עפ"י ענין המובא בסי' א' הנ"ל בליק"מ  
שסובב והולך שם על תיקון הנעשה ע"י יחוד  
הכמה ומלכות עי"ש דברים נפלאים. ומסיים  
שם שכ"ז נעשה ע"י לימוד התורה ב"כח",  
ונ"ל כי הלא עיקר הלימוד הוא ע"י מוצאת

פיו בקצף גדול, ובראות הצפור את הנחש כי  
יכסוף לטרוף אז מרוב פחד נופל עליה  
עצבות וכופפת ראשה במורא גדול עד כי  
פג ממנה כל רגשותה וכאבן דומם נופלת  
לארץ לטרף בפני הנחש. וזה משל נאה להקיש  
על מעשה הבע"ד שמכניס פחד ועצבות בלב  
האדם, ועם זה בעצמו כובשו וכופתו שיפול  
בידיו לגמרי ח"ו].

ובזה יתבאר ג"כ המשך דברי המדרש אחר  
המשל ממקל וקמיע, רב הונא אמר אם נכשל  
אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה  
יעשה ויחיה, ואם היה למוד (רגיל) לקרות  
דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד  
לשנות פרק אחד ישנה שנים וכו' ומפרש שם  
הפסוק עין חיים היא למחזיקים בה עיי"ש.  
והנה אחר שנכשל אדם בעבירה שחייב מיתה  
ר"ל — הלא כאן מצא הבע"ד עילה להגביר  
עליו העצבות והמ"ש כ"כ עד שלא יתעורר  
בו שום רגש של התעוררות והתרוממות  
לשוב ולהתקרב להשי"ת, ועי"ז דוחה אבן  
אחר הנופל להפילו ולהורידו שחת עד שלא  
יוכל קום ח"ו. ומרגלא בפומייהו של אנ"ש  
בשם מוהרנ"ת ז"ל — שהיצה"ר אינו רוצה  
כ"כ את העבירה כמו שרוצה את הירידה  
שאחר העבירה כי ע"י העצבות שמפיל עליו  
אחר העבירה עי"ז מפילו ומחטיאו ח"ו כ"כ  
עד שמרויח מזה הרבה יותר ממה שמרויח  
מהעבירה האחת שע"ז הפילו, לכן חכמינו  
ז"ל הפליאו עצה הגדילו תושיה, שלעומת  
החטא והמיתה יתדבק עצמו בחיים והתורה  
חיים הם למוצאייהם ומה יעשה ויחיה אם היה  
למוד לקרות דף אחד קורא שנים וכו', ועי"ז  
ניצל מכל מיני ערמימיות היצר עד שמביאתו  
לשוב בתשובה אמיתית כבן המתחטא לפני  
אביו מתוך התעוררות ותשוקה להשי"ת.

וראה מה שמובא בזה"ק ויקרא כ"ג

הפה [כמובא בשו"ע או"ח סי' מ"ז המהרהר בד"ת אינו צריך לברך ברכת התורה] כי אעפ"י שזה דבר גדול עד למאד לחשוב בתורה אמנם עיקר מצוותה הוא דוקא בפה. וכנזכר למעלה כי חיים הם למוציאיהם בפה ופה הוא בחי' מלכות כידוע ב"פתח אליהו" מלכות פה ואור התורה הוא בחי' חכמה כמבואר בסי' א' הנ"ל בחי' חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ח), ואורייתא מחכמה עילאה נפקת כמובא ב**זוה"ק**, וע"י שזוכה בלימודו שיאיר לו הדיבור זה בחי' התגלות אור החכמה בתוך הדיבור פה היינו התחברות חכמה ומלכות, ומבואר בזה הפסוק הנ"ל כי חיים הם למוציאיהם, למוציאיהם בפה, כי חיים הוא בחי' חכמה כנזכר שם בחי' החכמה תחיה והם נמשכים למוציאיהם בפה היינו מלכות כנ"ל, כי כמו שע"י התורה נתחברים כללות החכמה עם המלכות דקדושה — כן התורה

בעצמה במוציאיה בפה הלומדה הם יחודא שלים חכמה ומלכות בחי' הפה עם התורה. ואסיים בדברי הזוה"ק השייך לכל האמור, וזלה"ק (ואתחנן רס"ח ע"א) בעי בר נש לשואה מלין דאורייתא עליה תדיר בגין דיהא ההוא יצה"ר תביר בהו, דלית ליה מקטרגא ליצר הרע בר מלי דאורייתא, עכלה"ק [ביאור, צריך אדם לשום דברי התורה עליו תמיד כדי שיהא ההוא יצה"ר נשבר בהם, שאין לו מקטרג ליצה"ר לבד דברי התורה]. ואיתא בתיקונים (דף צ"ג) אורייתא איהו שטר חירו לבר נש מיצר הרע וממלאך המות ומכל מקטרגי דעלמא. עכלה"ק, [ביאור, התורה היא שטר חירות לאדם מיצה"ר וממלאך המות ומכל מקטרגים שבעולם].

המקום יזכנו למאור התורה ולסגולותיה הצפונות בה.

יעקב מאיר שכטר ירושלים

### בליקו"מ ח"ב סי' כג

עי' בלק"ת סי' כ"ג ז"ל, בענין השמחה ע"פ משל שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים אזי חוטפים איש אחד מבחוץ שהוא בעצבות ומרה שחורה ומכניסים אותו בעל כרחו לתוך מחול המרקדים ומכריחים אותו בע"כ שיהי' שמח, כן יש בענין השמחה כי כשאדם שמח אזי המרה שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד, אבל מעלה יתירה להתאמץ לרדוף אחר המ"ש דווקא להכניס אותה ג"כ לתוך השמחה באופן שהמ"ש בעצמה תתהפך לשמחה וכו'. וזה בחי' ששון ושמחה ישיגו וכו'. ע"ש.

הנה מבו' כאן שיש שתי מדריגות בענין השמחה, הא' שדוחה את העצבות והמ"ש ומסלקם מן הצד, והוא עושה את שלו בשמחה. אבל מעלה יתירה שיקח את העצבות והמ"ש בעצמם ויהפכם לשמחה כמו מחול המרקדים שחוטפים את האדם העומד מן הצד ומשמחים אותו ומכניסים אותו ג"כ לתוך המחול והשמחה.

והנה האיר ה' עיני למצא רמו לזה בפסוק (משלי י"ב כ"ה) דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה. והנה הז"ל דרשו, ישחנה, יסיחנה מדעתו, ועי' פרש"י ומצ"ד, והנה עפ"ד רבינו ז"ל הנ"ל יתבאר הכתוב כמין חומר, היינו שהכתוב רומז לשתי המדריגות הנ"ל וזהו, דאגה בלב איש, אם יש לו איזה עצבות ומ"ש בלבו, העצה הראשונה ישחנה, יסיחנה מדעתו, היינו שידחנה ויסלקנה מן הצד. אבל דבר טוב. ומעלה יתירה, שישמחנה, היינו שישמח את הדאגה ויהפך אותה עצמה לשמחה.

והנה, דאג"ה בל"ב אי"ש, עולה כמס' נח"ש, היינו כמבו' בדברי רבינו ז"ל במ"א, שעצבות ועצלות היא עיקר נשיכת הנהש, ע"ש. והוא עצמו מס' ישמ"ח, כי זהו עיקר העצה שישמח את הדאגה עצמה כנ"ל, ודבר טוב ישמחנה.

שמואל משה קרמר ירושלים

(א) ו"ל הק' התורה שעוסקין הוא בחי' מקלות ושמות שבזה מכין ומכניעין את היצה"ר ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שנכנס בו וכו'.

ע"י בפרפראות להכמה שמבאר הענין מה שנצרך ב' דברים מקלות ושמות. אמנם צריך לבאר איך יש בתורה שני הכוחות הנ"ל. וי"ל כי השמות הוא עצם קדושת התורה שלומד. והמקלות הוא מה שכופה את יצרו בכל רגע ורגע ויושב ולומד. וכמאחז"ל שמביא בפנים אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד, כי היצה"ר רוצה למשוך אותו מביהמ"ד לחוץ, והוא מתגבר עליו ומושך אותו לביהמ"ד זהו בחי' הכאת היצה"ר במקלות, כי זה עיקר הכאתו והכניעתו.

(ב) וי"ל לפ"ז הענין כי אף שיסורין ממרקין עונותיו של אדם, ואשר מטעם זה הובא בסה"ק לענין תקוני הבעל תשובה שצריך לקבל על עצמו תעניתים וסגופים כ"א כפי חטאיו. שכל זה הוא להכניע ולהוציא את הרוח שטות והשגעון שנכנס בו ע"י עונותיו. הנה בכל זאת מובא בסה"ק שמי שעוסק בלמוד התורה אינו צריך לשום תעניתים וסגופים, והיינו כי התורה בעצמה יש לה הסגולה של מקלות ושמות להכניע ולהוציא את הרוח שטות והשגעון כמבואר בפנים. ואשר לפ"ז יש לרמוז בלשון התפלה אלקי עד שלא נוצרתי וכו' ומה שחטאתי לפניך, "מרק" (הלשון הזה נמצא בכמה סדורים) ברחמיך הרבים אבל לא ע"י יסורים וחליים רעים. הכוונה שיזכה למרק חטאיו ע"י התורה הק' שהיא בחי' מקלות ושמות ולא יצטרך ליסורים ח"ו, וזה "מרק" גמטריא ש"מ ר"ת ש'מות מ'קלות שיש בהתורה הק' שע"יז מכניעין הרוח שטות שנכנס בו ע"י עונותיו כנ"ל.

(ג) לענין סגולת התורה להתקבלות התפלות שמבואר בפנים. הנה כן איתא באקדמות שאומרים בשבועות, צבי וחמיד ורגיג דילאון בלעותא, צלותהון בכון מקבל והניא בעותא.

(ד) לענין המבואר בפנים שבחי' החן הוא שנחקק מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה. י"ל כי היצה"ר מדורו בלב וכמו שהובא בפנים הכי לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו, וע"כ כשמכניע היצה"ר שבלב זוכה למצא חן בעיני

אלקים ואדם שנחקק כביכול מקום בלב העליון וכן בלב חבירו לעשות רצונו ונקשתו. ואפשר שזה שהיצה"ר נקרא "גלא" כמבוי בפנים וגל"א גמטריא בל"ב כי מדורו בחלל השמאלי שבלב. (ולכן הכניעתו הוא ע"י התורה שמתחלת בב' ומסיימת בל' היינו בחי' לב, וגם הלוחות הם בחי' לב כידוע ככתוב כתבם על לוח לבך. המגיה).

(ה) ואפשר לומר במה שמבואר בפנים שהתורה היא בחי' וא"ו כי הלוחות ארכן וא"ו וכו'. שזה רומז גם על כללות תורה שבע"פ שהם ששה סדרי משנה הכלולים בתושב"כ שכלולה בעשרת הדברות שהיו חקוקים על הלוחות.

ואפשר לבאר ע"פ המבואר בדברי רבינו ז"ל בסי' ג' שלהכניע השתי צפרים חיות טמאות השולטות בלילה צריך ללמוד תורה שבע"פ שהיא בחי' לילה וכו' בחי' ששה סדרים וזה קומי רוני בלילה וכו' ע"ש, וע"י בפל"ח שמביא לזה פי' התרגום ע"פ קומי רוני וגו' עסוק במשנה בליליא ע"ש. והנה כפי שמבואר בדברי רבינו ז"ל כאן שהשכל מאיר להאדם כמו השמש, ונמצא שהיצה"ר שרוצה להסית להאדם שלא יתבטל כנגד השכל הוא בחי' חשך כי אז בודאי נחשך להאדם מאד ואינו יודע להשית עצה לנפשו בכל עניניו. וזה שמביא רבינו ז"ל לענין יוסף שהשכל האיר לו אפילו במקום שהי' אפל וחשך. ואפשר שעל כן צריך לעסוק בתורה שבע"פ בחי' ששה סדרי משנה שהיא בחי' לילה וחשך כמ"ש במחשכים הושיבני ודרוז"ל זה תלמוד בבלי כמובא שם בסי' ג'. שע"יז מתקן את החשך הנ"ל ונעשה אור הלבנה כאור החמה ולילה כיום יאיר.

(ו) ויש לבאר במה שכו' רבינו ז"ל בהתורה הזאת שיוסף זכה להארת השכל והאיר לו השכל אפי' במקום שהי' אפל וחשך, היינו בעת הנסיון, והנה חז"ל אמרו שניצל ע"י שראה דמות דיוקנו של אביו, וע"י בפל"ח איך שמבאר זאת ע"פ מאמר זה. ואפשר לומר עוד כי ידוע שכל מה שלמד יעקב אצל שם ועבר למד עם יוסף, וזה שראה דמות דיוקנו של אביו היינו שנזכר בהתורה שלמד יעקב עמו וע"יז ניצול כמבוי בפנים שע"י התורה מכניעין את היצה"ר.

(ז) ויש לבאר ע"פ דברי רבינו ז"ל במאמר זה ענין הספירות תפארת נצח הוד יסוד מלכות, כי אורייתא בתפארת וברית ביסוד כמובא בחיי מוהר"ן, היינו שע"י התורה שהיא תפארת מכניעין היצה"ר, ועיקרא דיצרא בישא על עריין. ומובא שיזסוף דחק את רגליו בקרקע ועי"ז ניצול, וכן איתא בס"ח עצה להנצל מהרהורין לדחוק את רגליו בקרקע. ואיתא בפתח אליהו "נצח והוד תרין שוקין", והיינו שע"י התורה בחי' דמות דיוקנו של אביו נראה לו כנ"ל שהיא תפארת התחזק לדחוק רגליו בקרקע בחי' נצח והוד תרין שוקין ועי"ז זכה לתקון הברית שהוא יסוד. והנה מבואר בפנים שע"י שלומד תורה בכח וכו' עי"ז געשה תיו. אפשר לרמוז ע"פ

הנ"ל כי ס"ת תפארת נצח הוד יסוד עולה כמס' תי"ו. ואח"כ הוא ספירת מלכות כי עי"ז געשה יוסף מלך.

(ח) ונ"ל עוד לרמוז במאמר נעים זמירות ישראל בזמירותיו גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וזהו ג' עיני היינו גל מעל עיני את הג'א הוא היצה"ר שהוא בחי' ענין דמכסין על עינא מלהסתכל בהשכל של כל דבר. ויתג'ל'ו עיני יהביט נפלאות היינו השכל שבכל דבר וכל זה מתורתך, היינו שלומד תורה בכח. יהי רצון שנוכה לשמור ולעשות ולקיים עצותיו של רביה"ק בתמימות ובפשיטות אכי"ר.

חיים זילברמן ירושלים

## מאמרים

### שיחה ומאמר לקיום התורה ושרשיה ומצותיה ומדותיה

וראשית הכל — נדבר מעט בקצרה משורש כל השרשים — היינו ענין התקרבות והתקשרות לצדיק האמת ראש כל הדורות בחי' משרע"ה שהוא שורש כל הנשמות ושורש כל התורה כולה כמובא בכתבי הארי ז"ל (עי' בשער הגלגולים ובשער הפסוקים ועוד) ובדברי רביז"ל (ועי' בליקו"מ תו' לו ועוד).

הנה התקרבות לצדיק האמת הוא יסוד כל היהדות והוא רוח החיה באופנים — שכל חיות הקדושה נמשך משם — כי הוא נותן רוח חיים בכל דבר ודבר ובכל ענין וענין ובכל מצוה ומצוה ובכל קדושה וקדושה שכל ישראל מקיימים אותם — וכמובא בזוה"ק ובדברי המקובלים ההפרש בין המקיימים המצות שאינם יודעים הרזים והנסתרות ובין היודעים, כי הלא יודעים הם יונקים מבחי' אחורי כתפא — והיודעים הם מבחי' פנים בפנים וכו' וזה ידוע שאין העיקר הידיעה לבדה — רק

הנה כאשר העיקר הוא "לימוד התורה" לשמור לעשות ולקיים — ואף דקב"ה חדי בפלפולא דאורייתא — אעפ"כ היותר חשוב הוא הלימוד לקיום התורה (ע"י ליקוטי הלכות ה' נט"י לסעודה ה' ו' אות צ' צ"א) וכבר ידוע דברי רביז"ל בליקו"א ח"ב תו' ע"ח שהעיקר הוא תמימות ופשיטות בלי חכמות. ובשיהר"ן שתמימות גבוה מהכל וכן בהרבה מקומות מספרי רביז"ל, וא"כ העיקר הוא לשוח ולדבר (זיק דורך שמיסען) בתמימות ופשיטות מהו עיקר התכלית והצלחת האיש הישראלי בזה העולם — וע"כ כדאי וראוי לעשות שיחה פשוטה מכל עניני היהדות מכל ענין וענין ומכל מצוה ומצוה ומכל מדה ומדה בעצמה גודל הדבר הזה והענין הזה.

בראש וראשונה נדבר ונעסוק בשרשי היהדות שכל יהדותו תלוי בזה ושהם שקולים כנגד כל המצות.

ההרגשה שמרגיש תענוג ודביקות וטעם הקדושה  
מה שאין יכול להגיד לחברו כמובא בכתר שם טוב  
בשם הבעש"ט ז"ל החכמה נקרא נסתר פי' כי  
נסתר נקרא מה שאין אדם יכול להשיגו כמו טעם  
של המאכל א"א לספר לאדם שלא טעם וכו' אבל  
מה שהם קוראים נסתר חכמת הקבלה וכו' הלא  
כל מי שרוצה ללמוד הספר לפניו ואם אינו מבין  
הוא ע"ה, ולפני איש כזה גמרא ותוספות ג"כ  
נקרא נסתר, אלא ענין הנסתרות שבכל הזוה"ק  
וכתבי האריז"ל הכל בנויים ע"פ דביקות האלקות  
ע"ש (היינו שהעיקר הוא הדביקות האלקות וההת-  
להבות שזהו כל אחד לפי זכותו ולפי קדושתו  
והעיקר כפי התקרבותו לצדיק האמת שאזי הצדיק  
האמת מטעימו טעם ג"ע ועוה"ב וכמובא בשיהר"ן  
סי' רנ"א שהמקורבים לצדק האמת מחוייבים  
לטעום טעם ג"ע כי הצדיק הוא גיננא דגינתא,  
וכמובא שם בסי' א' אני ידעתי וכו' כל חד כפום  
דמשער בליביה עיי"ש) וע"י ההתקרבות לצדיק —  
אזי כל המצות והתורה והתפלה וכל היהדות הוא  
בבחי' רוח חיים ודביקות והתלהבות והרגשת טעם  
הקדושה באהבה ויראה שאזי פרכת לעילא כמובא  
**בזוה"ק** שבלי דחילו ורחימו לא פרכת לעילא,  
וכמובא בליק"מ תו' ס' סעי' ו' שיש שעבודתם  
בבחי' שינה וכו' עיי"ש. וזה רק אחד מאלפי אלפים  
ורבוא רבבות טעמים מגודל ענין התקרבות לצדיק,  
וכן מה שהצדיק יודע לנקות ולזכות העבודה  
ולהעלותה למקום שורשה וכו' וכו' וכו', וע"כ  
נדבר תחילה מזה בענין "התקרבות להצדיק" שהוא  
שורש הכל.

(א) ההתקרבות וההתקשרות להצדיק האמת הוא  
יטוד כל היסודות ושורש כל השרשים אשר אין  
למעלה מזה — ואין לשער גודל זאת הזכיה שהוא  
למעלה מכל הזכיות, ועיקר גדולת האדם היא רק  
כפי שזכה להתקרב ולהתקשר לצדיק האמת. וגם  
עיקר הגאולה הוא ע"י ההתקרבות לצדיקים כמובא  
בספר המדות לרביז"ל (אות צדיק סי' קנ"א) ביאת  
המשיח (גאולה כללית) תלוי בקרבת הצדיקים עיקר  
השלימות הנפש (גאולה פרטית) — קרבה אל נפשי  
גאלה) תלוי בקרבת הצדיקים ע"כ, ובחי' שלימות  
הנפש, תכלית שלימותה הוא רק ע"י התקרבות  
הצדיקים ובכל מה שנתייגע ונעמול בחיינו לא  
נשיג השלימות הנפש כפי שנשיג ע"י התקרבות

לצדיקים וכו'. וכמובא שם (סי' נה) טוב לבלות  
זמן רב בשביל שעה אחת שיתקרב להצדיק. וכן שם  
(סי' ב') פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה.  
(ממה שרביז"ל מביא סי' זה באות צדיק נראה  
שזה מוסב על ביטול בשביל התקרבות להצדיק)  
ובאמת זהו יסודה כי זוכה ע"י ההתקרבות אלפי  
אלפים ורבוא רבבות פעמים יותר ויותר ממה  
שיכול לזכות בלי התקרבות להצדיק וד"ל, וכמו  
שאמר הרב הצה"ק רבי שלמה מקרלין זצוק"ל  
שכדאי לנסוע כמה אלפים פרסאות לצדיק האמת  
ולבטל תורה ותפילה בהליכה וחזרה בשביל דיבור  
אמת אחד שישמע מהצדיק. וכן פירש הרהצה"ק  
הנ"ל משמעות הלשון. מסירת נפש בשביל הצדיק,  
שלא רק מסירת הגוף מהגיעות והטרחות של  
טלטולי הנסיעות והדרכים כדאי בשביל הקירוב  
להצדיק — אלא אפי' מסירת נפש שהנפש סובלת  
מביטול תורה ותפלה בעת הנסיעה או המאורעות  
בנפש שעוברים עליו מחמת הנסיעה ג"כ כדאי  
וכדאי בשביל התקרבות להצדיק וכו'.

וכן עיקר התשובה הוא ע"י ההתקרבות להצדיק  
וכמובא בספר המדות (אות צ' סי' קמ"א) רשע  
שעשה חטאים רבים תקנתו שיהיה פעולותיו לחיות  
את הצדיק (היינו לעשות נחת רוח להצדיק) ומובא  
גם בספר שער הגלגולים מהאריז"ל מענין הבעל  
תשובה איך הוא מצפה להנצל מהיצה"ר — מאחר  
שקודם שתפשו היצה"ר במזימותיו כבר נכשל ר"ל  
ומכ"ש כשכבר גפל בידו. וכן תמה על מאחז"ל  
יכול כל אדם להיות כמשה וכו' ומבאר הענין ע"פ  
המובא במדרש הנעלם א"ר נתן בעלי תשובה נשמות  
הצדיקים מסייעתן, היינו כשמעורר הבע"ת רחמים  
אצל השי"ת — אז כפי התעוררות רחמיו כן השי"ת  
שולח לו נשמת הצדיק מרע"ה או רשב"י זיע"א  
שיתעברו בנפשו (היינו שמקרבו לצדיק האמת) ונפש  
הצדיק מוליכו בדרך הישר ומלמדו, ואם שומע  
בקול הצדיק אזי יכול להזדכך בכח הצדיק עד  
שיהיה ממש אחד עם נשמת הצדיק. וכשנפטר יושב  
אצלו יחד בג"ע וכו'. וכ"ש רביז"ל לאנשיו רציתי  
לעשות אתכם כמוני ממש וכו'. וכן הבעש"ט ז"ל  
אמר שעיקר התשובה של בעלי התשובה הוא  
שיתקשרו להצדיקים הגדולים וכו'. והוא ענין  
המובא בגמרא (פסחים קיב) שאמר ר"ע לרשב"י  
אם בקשת ליחנק התלה באילן גדול ע"ש, ומובא

שהוא מגלה וכו' ואמר, אראפ... אראפ...  
אראפ... (רד... רד... רד...) והורידוהו למטה  
למטה... ובא המת בבכיה לר"ג על מה שגרם לו.  
וביקש ר"ג מהבעש"ט ז"ל בעדו כי לא אשם  
בדבר. וחזר ואמר ארויף... ארויף... ארויף...  
(עלה... עלה... עלה...) ומיד העלוהו שוב למעלה  
למעלה... וכו'). ומובא שם (סי' נד) הצדיק  
בדיבורו יכול לפסוק לזה ג"ע ולזה גיהנם. וכן שם  
(סי' נג) קרבת הצדיקים טוב בעוה"ז ובעוה"ב.  
וכן שם (סי' ס"ה) ע"י הקבלת פני הרב לא יראה  
שחת. וכן שם (סי' ק"ז) לפעמים ע"י נחת רוח  
אחד ומעט שעושים לצדיק עי"ז זוכים לעוה"ב.

מובא בליקו"מ תנינא (תו' ע"ח) וצריכים לבקש  
מאד מהשי"ת שיזכה להתקרב להצדיק האמת, כי  
אשרי מי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו להצדיק  
האמת אשרי לו אשרי חלקו כי אח"כ (היינו לאחר  
מיתה) קשה מאד להתקרב וכו' עיי"ש, וכן עיקר  
שבירת התאות רעות ובפרט תאוה הכללית הוא  
ע"י התקשרות לצדיקים כמובא בליקו"מ (תו'  
קל"ה) עה"פ נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים  
עיי"ש, וכן מבואר שם שזוכים עי"ז לשבירת הגאות  
ולמדת הענוה. וכן איתא שם (תו' י') עיקר שבירת  
הגאות שהיא ע"ז הוא ע"י התחברות לצדיקים  
בחי' בתרועה דאיהו רוחא אתעביר אל אחר, ע"ז  
גאות וכו' עיי"ש.

ועיין בספורי מעשיות (מעשה מהבנים שנחלפו)  
שכשמניחים עליהם הכלי (ההתקרבות להצדיק) תיכף  
שוכחים תאותם ומנגנים הנגון הנפלא שנתבטלים  
כל התענוגים לנגד זה התענוג (כי התענוג של  
התקרבות להצדיק הוא למעלה מכל התענוגים  
אפי' מכל תענוגי עוה"ב והמצות והקדושות —  
וכמו שהתקרבות להצדיק גבוה למעלה וגדול מכל  
העבודות כמו כן מרגישים יותר התענוג, וכן מובא  
בשיחות וסיפורים מה"ר אברהם בר"נ ז"ל בשם  
מוהרנ"ת ז"ל, שכל שהדבר יותר גבוה וגדול  
מרגישים יותר התענוג אפי' בעוה"ז. ובחיי"מ איתא  
שעיקר התענוג וטעם התקרבות להצדיק ירגישו  
בעוה"ב אחר התפשטות הגשמיות וכו' עיי"ש והכלל  
שאינו לשער ענין ההתקרבות להצדיק שהוא גדול  
וגבוה מהכל וכמבואר הרבה מזה בכל ספרי קודש  
ובפרט בדברי רביז"ל ומוהרנ"ת ז"ל.

(ב) בענין עצם ההתקרבות להצדיק יש כמה

בספר המדות (אות צדיק סי' קל"ג) הקב"ה הוא

מוחל עונות בשביל הצדיקים.

ועיין עוד שם (אות צדיק סי' קצו) התקשרות  
לצדיק הוא רפואה גדולה (העיקר רפואות הנפש).  
וכעין זה מובא שם (אות בנים סי' מב) בנים  
הטובים הוא רפואה גדולה לאבות. (ומובא כמה  
מעשיות בזוה"ק וזו"ח שניצלו העבריינים מעונשם  
באו לג"ע ע"י הבנים טובים ומפני זה עושים  
הבנים לטובת האבות באמירת קדיש ותפלה וכו')  
אבל ההתקשרות להצדיק הוא רפואה יותר גדולה.  
וכמובא בספר עץ הדעת טוב להר"ח ויטאל ז"ל  
שהבנים הם טובה לאבות ומכ"ש הבנים שנפטרו  
בחייהם ר"ל שמצילים אותם מעונש גיהנם וכו'.  
וכמובא בגמרא מאמר רשב"י ז"ל שאל יתרעם האדם  
ח"ו וכו' כי הם עושים יותר טובה מהחיים וטוענים  
וכי לחנם הקהת שיני אבותינו וכו' ואעפ"כ יש  
ע"ז עונש מה שנפטרו בעונותיו וכו' אבל התקשרות  
להצדיקים יותר טוב מהכל שהם הב"ד של מעלה  
ויש להם כח להציל האדם מעונשים, וכמו שאמר  
רביז"ל לאחד אני אהיה הקדיש שלך (מובא הסיפור  
בסוף קונטרס ימי התלאות) ומובא בשיהר"ן (סי'  
כ"ב) טוב מאד מי שזוכה להיות מקורב לצדיק  
אמתי וכו' ולעתיד לא יהיה ננער עם הרשעים  
מאחר שיחזיק ויאחז עצמו בהצדיק. וכן סיפר  
רביז"ל לענין עוצם כח הצדיק להציל אנשיו בעלמא  
דקשוט המעשה מאחד שהיה ערום לגמרי ונפסק  
הפס"ד שיאבד בתוך כף הקלע לגמרי ובא צדיק  
אחד והשליך עליו מלבוש ממלבושיו וכו' והצילו  
מכף הקלע. (מסתמא עשה איזה נח"ר להצדיק)  
וכו' עי' בחיי מוהר"ן סיפורים חדשים סי' כב כל  
המעשה באריכות.

ואיתא בספר המדות (צדיק סי' כ"ו) הצדיק  
יכול להעלות מתים למדרגה גדולה. (ושמעתי מעשה  
כזאת באריכות על הבעש"ט ז"ל מה שהבטיח לאחד  
שיעשה למענו בעלמא דקשוט, וגיסו ה"ר גרשון  
ז"ל מקיטוב ידע מזה ההבטחה. ובכן לקח תקיעת  
כף מזה האיש שאחרי פטירתו יבוא ויספר לו  
מה שנעשה אתו שם ונפטר לב"ע, ואח"כ בא לר"ג  
הנ"ל וסיפר לו שאמר הבעש"ט עליו, ארויף...  
ארויף... ארויף... (עלה... עלה... עלה...)  
והרימוהו למעלה למעלה... ונתוודע להבעש"ט  
שהמת גילה הדבר לגיסו ר"ג והקפיד מאד ע"ז

וכמה בחינות. יש התקרבות אליו בלימוד ספריו הקדושים המלאים עצות והשגות וקדושות ומדריגות עד אין שיעור וערך שיכולים לזכות לטהר א"ע מעונות ומדות רעות ולזכות לעבודת ה' ולקדושות עליונות עד אין חקר וכן על ידי אנשיו של הצדיק שהם מקושרים אליו וכו' שזכו כבר למה שזכו. וכן עוד ועוד כמה ענינים, ויותר מהכל הוא העיקר ההתקרבות וההתקשרות להצדיק בעצם — וכמו שאמר רבינו ז"ל יש המתקרבים אלי כדי שיטהרו מעונות (ע"י העצות וכו' והתורות וכו'), ויש שמתקרבים אלי שיזכו למה שיזכו לעבוה"ש במדרגות קדושות וכו' אבל יש שמתקרבים ומקושרים אלי וכו' "איין גיבאקין אין הארץ" (צמוד וחקוק בקירות הלב) וכמו תלמידו המובהק מוהרנ"ת ז"ל ווס האט זיך אין גאנצין אוועק גילייגט פאר דעם רעבין ז"ל וכו' (שהניח את עצמו לגמרי עבור רבינו ז"ל וכו'). וזהו הענין המובא בסיפומ"ע בהמעשה ב' ממלך וקיסר, שהבת קיסר נתנה להמלך המגורש בחזרה את הפאניס (בנות שרים) כדי שיהי' שוב

מלך — ולבן הסוחר נוגנה הספינה עם הכסף וכו' — ולבן המלך האמת שהוא זיווגה האמיתי נשארה מקושרה אליו וכו'. וכן הענין המובא בהמעשה של הבערגיר ועני, שלכל מיני שירים יפים ששר לפני הבת קיסר מי שהיה רוצה להתחתן אתה — היא ג"כ השיבה בשיר יפה אבל לבסוף סיימה "דיא וואסערין זענען אבער איבער דיר ניט אריבער גיגאנגען" (אבל המימות עדיין לא עברו עליך) היינו שמרמז לבעלי המדריגות הקדושות שזכו בעבוה"ש אעפ"י שהם אומרים שיר יפה עפ"י השגתם וקדושתם — אבל המסירות נפש והמאורעות של ההתקרבות וההתקשרות להצדיק שהוא העיקר והמרומז להבת מלך והשכינה הק' עדיין לא עברו עליו, וע"כ היא אינה זיווגה האמיתי וכו', ובזה יש הרבה לדבר ולהביא ראיות מכל ספרי הקודש ומספרי רביז"ל.

(המשך יבוא אי"ה)

שמואל הלוי ה. ירושלים

## רמזים

קול רעמך בגלגל, בגלגלתא דמוחא, ועי"ז נתפשט עקמימיות שבלב ע"ש, ועיי"ש באות ה' שמביא לזה ענין הכתוב וישב הים, היינו ים החכמה, לפנות בקר, דא בקר דאברהם וכו'. לאיתנו דא גבורות וכו', היינו הגבורות וכו' צריך לשתף עמהם אהבה, כדי שיפגעו וכו' בבחי' חכמה שיתעביד מהם רעמים וכו', ע"ש. ומבואר מזה שהרעמים נעשים ע"י שמשותף עם הגבורות, בחי' בקר דאברהם אוהבי. ויש לרמז ע"כ תיבת בקר ר"ת קול רעמך בגלגל, והבן.

ג) בלקו"א סי' רפ"ב ע"פ אזמרה לאלקי בעודי כ'בואר שם שצריך האדם לחפש ולבקש ולמצוא בעצמו איזה נקודות טובות ולהחיות ולשמח א"ע בהם אעפ"י שיודע שהוא רחוק מאד מאד מהשי"ת ע"י מעשיו הרעים. וזהו אזמרה לאלקי בעודי בעודי דייקא היינו ע"י בחי' העוד שלי

א) בלק"א סי' א', בענין הכתוב המובא בפנים, דברי חכמים בנחת נשמעים, שבפסוק זה נרמזים כל התקונים המבוארים בפנים, שעל ידם נתקבלים כל התפלות וכל הבקשות, היינו ע"י שמסתכל על השכל שבכל דבר, ע"י שמקבל עליו עול מלכות שמים, שע"י מחבר הח' והג', ונעשה חן, ועי"ז נעשה תיו וחקיקה בלב העליון לקבל הבקשות. וזה דברי חכמים בנח"ת, הח"ן והת' הנ"ל, עי"ז נשמעים ונתקבלים, והנה מבו' בפנים שהסתכלות בהשכל של כל דבר, שעל ידי זה נעשה כל התקונים הנ"ל, הוא בחי' תמימות, כנרמז בפסוק אשרי תמימי דרך וגו' עב"פ. ואפשר שזהו הנרמז בס"ת הפסוק הנ"ל דברי חכמים בנחת נשמעים הוא תיבת תמים. ב) בלק"א סי' ה', ע"ש היטב בענין קול התפלה שפוגע במח ונעשה בחי' רעם, כמ"ש

שאני מוצא בעצמי בחי' עוד מעט ואין רשע ע"י אותה הנקודה אוכל לומר וכו', עיי"ש. ויש לרמוז לפי"ז מה שאמר ה' לקין למה חרה לך ולמה נפלו פניך הלוא אם תיטיב שאת וכו' ר"ל הלא יש לך עצה כשתסתכל על הנקודה הטובה שנמצאת עדיין בך ותשמה א"ע בחי' אם תיטיב עי"ז תוכל להתנשא ולהתרומם ולצאת מגפילתך ולהזור בתשובה. ואפשר לרמוז זאת בתיבת שאת

שהיא נוטריקון שמחה אזמרה תשובה כלומר שתשובתו היא ע"י שמחתו בנקודותיו הטובות שמוצא עדיין בעצמו בבחי' אזמרה וכו'. וזה שמסיים הכתוב ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ ר"ל אם לא תסתכל על הטוב המצוי בך אזי החטאת רובץ בפתח הטומאה ואינו מניח אותך לצאת משם.

יצחק אייזיק בן רבקה

## פנינים

(המשך מגליון הקודם)

(ג) ז'כרו ת'ורת מ'שה ר"ת תמ"ז חסר ו' — גם ז'מן מ'תן ת'ורתנו ר"ת תמ"ז חסר ו'. כי בתמוז ניתנו הלוחות שארכן ורחבן ו' וגם נשתברו בתמוז, ולכן חסר ו' מתמוז כי נסתלק הוא"ו מחמת השבירה, וצריכים בתמוז להמשיך הזכרון כדי לתקן השכחה שנתהוה משבירת הלוחות כמאחז"ל (ערובין נד) (שם ריז).

(ד) תיק"ו הנאמר בש"ס הוא מחוסר תיקון (זוה"ק רע"מ צו ז' כז ע"ב). היינו שנחסר הנון של תיקון ונעשה תיקו. ודע שזאת הנון פשוטה כשנחסרת מהתיקון ונעשה תיקו — אזי היא נשפלת ונכפפת ונעשה מזה קינות אותיות של תיקון רק שהנון נכפפת. ה' יגאלנו ויתהפכו הקינות לתיקון ויתתקן התיקו (שם רמז).

(ט) ר'חל מ'בכה ע'ל ב'ניה ר"ת מער"ב, כי שכינה במערב והשכינה בוכה ומיללת כביכול על ישראל. וזהו כותל המערבי ששם השכינה בוכה ומיללת על חורבן ביהמ"ק כי במערב שם ר'חל מ'בכה ע'ל ב'ניה (שם ח"ב סז).

(טז) צריך לזוהר מאד לקום בחצות ולהיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק. כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבהמ"ק. ואפי' אם לאו

אולי הוא מעכב עתה בנין ביהמ"ק ונחשב ג"כ כאילו הוא גרם להחריבו (שם).

(יז) ל'א ת'בערו א'ש ב'כל מ'ושבותיכם ר"ת מתאב"ל, כי ע"י שמתאבלים על שריפת ביהמ"ק ניצולים משריפות ר"ל (שם).

(יח) נוהגים לאכול ביצה בסעודה המפסקת בט' באב, כי הביצה נגמרת בכ"א יום כמאחז"ל (בכורות ח עיי"ש בתוס'). והוא כנגד כ"א יום שבין המצרים. ואילן לוז ג"כ נגמר לכ"א יום רומז לעצם לוז שיש בעורף אדם וממנו יתחדש בנין הגוף בשעת תחה"מ, וזהו עיקר נחמותינו בחי' נחמו נחמו. וזה ער"ף גימ' ש"נ ר"ת ש'בת נ'חמו (שם פה).

(יט) סגולה לחולי הצואר שיבכה על חורבן ביהמ"ק (ספר המדות אות בכיה סי' ג).

(כ) מי שרוצה להעמיק ולעיין איזה ענין צריך לקשר שכלו לביהמ"ק, וסימן לדבר "אשא דעי למרחוק" — "וירא את המקום מרחוק" (שם אות דעת ח"ב סי' י).

(כא) הרגשת החסרונות של הצרות והיסורים והגלות הוא כפי ערך חסרון הדעת — וכשנשלם הדעת נשלם החסרונות כמאחז"ל דעת קנית מה חסרת — זלעתיך שתמלא הארץ דעה את ה' יאמר הקב"ה נחמו נחמו עמי כי הידיעה היא עיקר הנחמה של כל הצרות (ליקו"מ סי' כא).

# חרוזים

קינה ומספד על ציון רביז"ל ו"הקלוז" שבעיר אומן.

ועל חסידי ברסלב שהוגלו משם לסיביר.

(ראשי החרוזים עפ"י א"ב)

נעים ונדים רגלי הסידך — לתור להם מנוחה  
 במקום תמיד מיומן  
 סוגה דרכך בקוצים וחרולים — מגשת  
 חסידך לשפוך שיח על עצמן  
 עינינו תדמע מאין הפוגות — כי נבצר לומר  
 התיקון הכללי המסומן  
 על אדמת ארבע אמותיך — אשר שם חלקת  
 מחוקק ספון ונטמן  
 פלצות אחזתנו ואוי לנו — על צערו של  
 אותו צדיק רבינו נחמן  
 צבי וחמיד לפקוד קברו לחילוק עצמותיו —  
 וע"ז הבטיחנו כאב רחמן  
 ציון הלא תשאלי לשלום אסיריך — שליחלחו  
 קבריך ביוד מזמוריך כטל חרמן  
 קול תורה תפילה חצות וידוי-דברים —  
 באהליך לא סגרו פימן  
 קול רנה וישועה באהלי צדיקים — לא פסקו  
 חסידך כל יומן  
 רחשי שפתותיהם וניביהם לפני קונם וצורם  
 — היו תמיד לנס ולסימן  
 ראשי שנים באסיפת צדיקיך חסידך וקניך —  
 מי יוכל לתאר ריחן וטעמן  
 שוב ה' את **שיבת ציון** — ובגיא צלמות דחה  
 את אדמן  
 שישי ושמחי מבשרת ציון — עוד אושיבך  
 באהלים כימי מועד המזומן  
 תקום תרחם את ציון קדשנו — כי היא בית  
 חיינו אמן ואמן.

ני"ב ירושלים

אלה אזכרה ואהמיה — על אנשים צדיקים  
 "חסיד-ברסלב" שבק"ק אומן  
 בכי וקול נהי פרצה — בנפול עליהם צר  
 ואויב כרשע המן  
 גולה וסורה מדהי אל דחי — הוגלו "סביריה"  
 והופקר גופן ודמן  
 דווים וסחופים בפנים זועפים — הושלכו על  
 אדמה ארורה בפני דומן  
 הלומי ראש וכפופי קומה — נאסרו  
 בנחושתיים ועונו לבלי הכר צלמן  
 וימררו את חיהם — ויעבירום בפרך ובעבודה  
 קשה אשר לא יאומן  
 זעקה גדולה זמרה — על בית ציונו הקדוש  
 כי נשאר אלמן  
 חבלים נפלו על המקדש מעט — היכל  
 "הקלוז" המפואר והבית נאמן  
 טמאים נכנסו להיכל במעל ובזדון — וישפכו  
 על הנמצאים בה עברו וזעמן  
 טורפו ונלקחו צדיקה חסידיה לזמדיה  
 מתפלליה — מחיק קדושתם ואור חומן  
 יגון ואנחה פריץ וצוחה — על גזילת "הקלוז"  
 מעשה ידי אמן  
 כבה אורה ונדם קולה — מעבדי ה' גבורי כח  
 אשר נשמע כפעמן  
 לקינו בכפלים — על "הקלוז-הציון" ופניהם  
 איש אל אחיו — ואינם להזדמן  
 למספר תמרורים עשי לך ציון — כי נפשמן  
 ממך בגדי הארגמן

# ספורים

## שיבה לחיק היהדות

התיידד עמהם עד כי הרגיל עצמו לבלות אתם יחד באחווה ורעות מבלי משים לב שהוא יהודי — ולאט לאט החל לשכוח מקור מחצבתו היהודי, ומדחי אל דחי התחיל להדרדר לעמקי תהום אל עברי פי פחת — עד אשר הוריד את מסוה הבושה מעל פניו והרהיב עוז בנפשו לטייל ולשחק עם נשים נכריות... ר"ל — ומובן שבכך נפסקו קשריו לחלוטין עם יהודי העיירה.

שמועותיו הרעות של ישראל מאיר הפחח על דבר דרכיו העקלקלות והתנהגותו המבישה — הצמיחו כנפים והגיעו לאזניהם של תושבי העיירה — וביותר הכו גלים אצל יהודי המקום אשר נדהמו למשמע אזנם ולא יכלו להשלים עם העסק-ביש של ישראל מאיר הפחח אשר בתור יהודי מהעיירה עשה הדבר רושם מזעזע על תושבי העיירה — והמיט קלון וחרפה על כל הקהלה היהודית בהכתימו את שמם וגרם להם עיגום וצער רב מזה ואף בזיון גדול בעיני התושבים הנכרים אשר בלאו הכי היו ללעג ולקלס בעיניהם, מכל שכן אחרי מקרה מעציב זה שסופק חומר בידם במה להתקלס מיהודי העיירה — אך מה יכלו קומץ היהודים לעשות עם בר נש כזה, הרודף אחר בצע תאוותיו ומוכן להפקיר נפשו ונשמתו וכבוד אבותיו וכבוד חייו עבור חיי הוללות ותענוגים מזומים — מבלי להתחשב כלל ברגשי אחיו היהודים הנאנחים מרה על כל אשר עולל להם — ודוויי לב ודוויי יגון הוכרחו לבלוע גלולה מרה זו — ולהשאיר בעומק נפשם כאב עצום ועצור על אבדן נשמת יהודי בקרב הגוים — ומעצמת התדהמה והדכאון אשר הוכן, לא קמה עוד רוח בהם לאזור עוז ואומץ בכדי להשפיע עליו ולהחזירו למוטב — ויען שגם בעיניהם היה נראה כמיואש וככלי לא יוצלח מלהשיבו על תיקונו ומכונו — לכן השלימו עם המצב הזה.

ליד העיר לובלין בארץ פולניה היתה עיירה אחת בשם "נליינצ'וב", עיירה זו התפרסמה בכל גלילות פולניה בשל היותה מקום מרפא והבראה לאנשים חולים שונים עקב מרחצאותיה ומעינותיה החמים שנתברכה בהם. מימי המעינות היו סמיכים כעין רפש וטיט והכילו בקרבם גפרית וחומר מינרלי מיוחד אשר בכחם לרפאות מחלות קשות. לעיירה זו נהרו מכל קצוי הארץ אלפים ורבבות חולים למטרות ריפוי. העיירה נמצאה באזור הררי מוקפת יערות גדולות דבר שמשך לשם רבים למטרות נופש ומרגוע.

לפני יותר מחמשים שנה נמצאה ב"נליינצ'וב" קהלה יהודית קטנה בת ארבעים משפחות ובתוכם גם בעל הספור הזה שהתפרנס אז ממכירת סחורות שונים וגם משקאות קלים — בין יהודי העיירה היה איש אחד ידוע בשם ישראל מאיר — מקור פרנסתו היה מקצוע הפחחות אשר התמחה בה היטב והיה בעל מקצוע מאומן — מלאכתו היתה מרוכזת בעיקר בעשית גגות מפחונים ותקונם. — לרגל עבודתו היה רגיל לעתים תכופות לערוך נסיעות לכפרים שבסביבות העיירה כדי לתקן גגותיהם הרעועים או להחליפם בחדשים — מקצוע זה הכניס לו רווחים גדולים ופירנס את בני משפחתו בכבוד, ובמובן הגשמי היה נחשב לבעל בית מכובד כשאר בעלי בתים חשובים.

אך לא כן היה ישראל מאיר זה במצב הרוחני — מצב יהדותו היתה בשפל המדרגה — רוח אמונתו הלכה ונתרופפה אצלו ונשארה על קצה המזלג — ומסעותיו התכופות לכפרים הם בעיקר היו בעוכריו — כי רוב זמנו היה צריך להיות מעורב בין הגוים בני הכפרים — ובהיותו תדיר במחיצתם למד ממע-שיהם המקולקלים והמושחתים — והתרגל לחייהם המגושמים והבהמיים של הגוים הכפריים — וכך

לישראל מאיר הפחח היה בן בשם "לייבל" — הבן הזה כמובן היה מאד מוזנח בחינוכו — ומכיוון שאביו לא השגיח אף על עצמו והמשיך בדרכיו הנמוכערים — ממילא לא שם לבו לדאוג למען חינוך והדרכת בנו בדרך הטובה והישרה — ובנסיבות כאלו מה יעשה הבן ולא יחטא — וע"כ גם לייבל זה הלך אחרי שרירות לבו ותאות נפשו והחל לרדוף אחר חיי הפקר והוללות — ומצא מין את מינו להתרועע עם חברים רעים כמותו רקים ופוחזים נבני העיירה — ואתם יחד בילה את רוב זמנו. כמובן שהתנהגותם ומעשיהם היו למורת רוח לכל יהודי העיירה — כך חי לייבל בצוותא עם חבורה סוררה זו מימי ילדותו עד שהחל להתבגר ולהגיע כבר לפרק שנותיו שבו היה צריך לחשוב על תכלית לבנות בית ולישא אשה ולהקים משפחה בישראל בדרך כל האדם.

והנה אביו ישראל מאיר הפחח — ביודעו היטב אמיתו של דבר איך הוא מבוזה ומאוס בעיני יהודי הקהלה בשל התנהגותו המחפירה וגם ידוע הוא לשמצה בקרב שאר יהודי הסביבה — ידע נאמנה שאין איש מהם חולם להעלות על דעתו איזה מחשבת פגול לבוא אתו במגע, ומה גם להיות מחותן עמו — בעוד שגם בנו ה"תכשיט" בעצמו נתפרסם במעלליו. ומי ירצה למסור בתו בידיים כאלו — ובכן קינן בלבו של ישראל מאיר הפחח דאגה עמוקה ורצינית נוכח המצב המביש הזה שנוצר סביב גורל עתידו של בנו לייבל באין פניה ימין ושמאל. — ונשאר נבוך ונדהם מאד בהווכח לו במו עיניו שכאן הגיע למבוא סתום אשר נצבת לפניו חומת ברזל גבוהה בעיה רצינית שאין לפותרה על נקלה — וכל ה"עתידי" של בנו מונחים על כף המאזנים ותלויים בחוט השערה.

ברם ישראל מאיר זה — עם כל התלבטויותיו המפותלות והמבוכות — לא איבד עדיין עשתונותו ורעיונותיו — ולאט לאט התאושש והתעודד והתיר עצמו מכבליו הנפתלים — כי הרגל חייו המופקרים הכשירוהו כבר לכל צעד הגרוע ביותר ולימדוהו היטב מה לעשות בנידון כזה — ועד מהרה צצה וצפה כבר על מחשבתו רעיון נועז בל ישוער (אשר רק לאנשים מסוגו של ישראל מאיר שפנו עורף לדת יהדותם אפשר לבצבץ במוחם מחשבות מעין אלו) להמצאת פתרון תמידי בהמרת

דת בנו ובהעברתו לאמונה אחרת — ואת אשר לא הספיק הוא בעצמו להשלים פרק זה במסכת חייו הקלוקלים, חשב להשלימה ע"י בנו במסוה של הצלתו.

ויתכן מאד ששקל במאזני רעיונותיו גם האפשרות לשוב ולחזור לחיק היהדות — ובכך היה פותר בקלות את כל בעיותיו בדרך הישר והרצוי והנכון — ובלי ספק היה מציל בדרך זו א"ע ואת בנו ואת כל דורותיו ואף כבוד אבותיו — והכל בדרך של כבוד והגיון אנושי, כיאה ליהודי תועה אשר שם ישראל עליו וה' אלקיו עמו בכל קצות דרכיו, ואין דבר נמנע ממנו לחקרא שוב יהודי ככל יתר היהודים — אולם דמיונו ומעשי תעתועיו הטעו אותו לחשוב, כי הדרך חזרה למקור יהדותו אטומה וסגורה לחלוטין בפניו כך שאין עוד תקוה לפניו לשוב לחיק אבותיו, אחר שהזדקן כבר בהרגל מעשיו כ"כ עד שאינו רואה אפשרות ודרך להפרד מהם, וכאילו חייו תלויים בהם. (כי כך זרכו של הבע"ד להכביד על החוטא ולחסום בפניו דרכי התשובה במכשולים ואבני-נגף בכדי לייאשו לגמרי מעשות תשובה). ולבעבור זה תקף אותו מין יאוש פנימי אשר דחף אותו על כרחו לדרכי חלקלקות באין מעצור — וכך נוצר במחשבתו הרעיון הנואש הזה כצעד ראשון לפתרון בעית בנו.

ובכן קרא ישראל מאיר הפחח לבנו לייבל ויאמר לו: שמע בני היטב לאשר אומר לך. אתה הגעת כבר לגיל אשר בו בחורים כמוך מתחתנים ומקימים בית ומשפחה — אבל הנך יודע שכולם מכירים אותי היטב ויודעים את מעשי ומפורסם אני יותר מדי — לזאת צריך אתה להבין כבר מעצמך כי אין לך שום מקום ומעמד בין היהודים אשר אנחנו כצנינים בעיניהם — וממילא גם אין לך שום סכויים לקחת מהם אשה ולבנות לך בית בתוכם. וא"כ מה יהיה התכלית ממך הלא תשאר גלמוד ועריירי כל ימך ולא תשאיר זכר אחרריך לנצח? וכך החל לתאר לפניו את גורל עתידו בתמונות שחורות ועגומות, כדי שיושפע מדבריו לקבל עצתו ולהגשים רעיונו, מבלי להשאיר בלב בנו שום מקום לחשוש ולהסס על התמורה הנוראה שיחולל צעדו זה בחייו הפרטיים והאישיים — ובדבריו המשכנעים הכשיר את הקרקע לגביו שיוכל לדבר אתו ברורות ולגלות לו סוד הרעיון הכמוס אתו, ולב בנו בל

יתפלא לשמע אזניו הצעה נוראה כזו מאביו בעצמו, וכך המשיך ישראל מאיר את דבריו באומרו לבנו: דע לך בני, כי גורל חייך נתון בידך — אמנם זה תלוי הרבה בעצה אחת שיש לי עבורך, אשר בזה תוכל אתה בעצמך לחרוץ גורל החיים בדרכך לעתיד, ובאם תקבלה בחיוב — כאשר מצבך הנוכחי מחייב זאת — אז יוסר מעליך חרפת חייך ותגיע לחיים מאושרים בעושר בשלוח וכבוד — לכן אל תחשוב הרבה על הדבר הזה, רק שמע בקולי לאשר איעצך בני.

בין ידידי ומכירי מתושבי הכפרים — יש לי ידיד מושבע איכר עשיר אחד, ולו בת אחת, שלדעתי היא מתאימה מאד כבת זוג בשבילך, וגם אביה בעצמו ישמח מאד על הצעה זו, ובחפץ לב יתרצה לתת לך את בתו באשר הוא ידידי ומכירי הטוב, ושם לא תדע שום מחסור כי הוא עשיר למדי וביתו מלא מכל טוב ובכך תהנה מחיי אושר — אבל עליך לדעת, שכדי לרכוש את בתו ועשרו של האיכר, תהא מוכרח מקודם להמיר דתך ולהשתמד, ואז הנך מאושר לעולמים במחיצתו של אותו איכר ורק בדרך זו תוכל לעשות תכלית בחיים — ואל יפלא בעיניך, מה שאני אומר לך זאת וכשלעצמי לא עשיתי כזאת — תדע שגם אני בעצמי הייתי עושה כמותך אולם אני זקנתו כבר, ומבחינת הכדאיות אינו משתלם לי לעשות כדבר הזה — אבל אתה, דרך אחרת אין לך, ומי ידאג בשביל עתידך אם לא אני — ע"כ בתור אב רחמן הנני מייעץ לך שבל תחשוב אחרת, רק עשה כמו שאמרתי.

לייבל זה, בשמעו בחרדה את כל דברי אביו הנאמרים אליו כדבר איש אל בנו הדואג את עתידו — הבין מיד הדברים כהויתן, ונתחוור לו ברורות לגבי מבוכותיו ובעיותיו העתידיים להוות מכשול רציני בדרכו לחייו העצמאיים — ובלי שום היסוס הסיק מסקנתו בהחלטיות לקבל הצעת אביו.

ובהיותו צעיר לימים וחסר הדרכה וחינוך — לא השכיל עדיין להבחין מה טמון בחובה של עצת אביו, — אשר בהגשימו אותה מכרית הוא את עצמו ונשמתו לצמיתות מעם הנצחי, ובמו ידיו מנתק שלשלת אבותיו של אלפי דורות שמסרו נפשם להמשך דורותיהם עד דורו של משיח — ובכך, הוא עצמו חורף גורלו לכליון ואבדון עולמי ר"ל — ומהעדר רגש ההבחנה ל"הפועל יוצא" מצעדו זה,

לא שם לבו להתבונן ולהתעמק בטיב הצעת אביו, רק נוצצו והבריקו לנגד עיניו כספו וזהבו ובתו של אותו איכר עשיר אשר הבטיח לו אביו ותיאר בפניו החיים המאושרים במחיצתם.

וילך הבחור לייבל ויעש כדבר אביו — ובצעדים בטוחים התכוון עצמו לקראת פעולת "המרת הדת" — אבל בסוד כמוס, ואף לחבריו לא גילה זממו ותכניתו לעתיד — ובהודיעו להכומרים חפצו ורצונו, מיד קבלוהו בזרועות פתוחות והכניסוהו למנוח תחת משמר אשר השגיחו עליו בעין פקוחה לבל יתחרט או ישפיעו עליו מהחוץ — ולייבל זה נשאר שם סגור ומסוגר בלי שום קשר עם העולם החיצון.

בין יהודי העיירה נליינצ'וב היו גם אנשים הנמנים עם חסידי ברסלב — ביניהם היה חסיד אחד אשר התפרסם אח"כ בשם הרה"ח ר' יצחק ברייטר מוארשא הי"ד (כי עבר לגור במשך הזמן בורשא עיר הבירה של פולניה כאשר יסופר לקמן — והוא היה מחשובי חסידי ברסלב אשר הפיץ בכל גלילות פולניה תורת מוהר"ן זצוק"ל ולמד והרביץ ברבים חסידות ברסלב, ועל ידו נתקרבו לדעת רביז"ל מאות אנשים מהם רבנים דיינים לומדים מופלגים וכו' וכו', וסתם אנשים פשוטים וסוחרים ובעלי מלאכה אשר שמעו ממנו דא"ח ושאבו עידוד וחיזוק מלהב דיבוריו שיצאו מפיו במתק שפתים, כי היה בעל כשרון נפלא בכליל המעלות ומחונן בפה מפיק מרגליות, ומלבד זאת גם היה נמארי דחושבנא ובעל מעשים לזכות את הרבים בתורה ועבודת ה', והוא בעצמו היה שוקד על התורה ועל העבודה באמונה ובטחון ותמימות ופשיטות וביראת ה' טהורה וכו' ואין כאן המקום להאריך בפרטי מעלותיו ותקפו וגבורתו בעולמם של חסידי ברסלב ומסירות נפשו עבור עסקי רביז"ל, ועוד חיים אתנו תלמידיו מזקני אנ"ש לאויו"ש המספרים נפלאות מעשיו...).

יום אחד עלה ברעיונותיו של ה"ר יצחק ברייטער הנ"ל לחטוף שיחה עם ישראל מאיר הפחה, ולנסות הפעם להשיבו מדרכו התועה לדרך אבותיו, — כי נכמרו רחמיו מאד על נפש יהודי כמוהו שתעזוב את העולם חלילה מתוך חייה "הגויי", לבלי לשוב על עקבות אבותיו ולמות כיהודי כשר כמותם — אך איך יתכן לקבוע פגישה עם ברנש

הזה המבלה ימיו ולילותיו אצל הנכרים הכפריים ומשתמט עצמו מלהתראות עם אחיו היהודים, ע"כ הביע משאלתו וחפצו לפני יהודי העיירה ובקש מהם שיעמדו לעזרתו לחפש כל מיני עצות ותחבולות ובלבד שיוכל להפגש אתו. הם בשמעם את דבריו הביטו עליו בתמהון גדול כאילו עומד לפניהם אחד שהקיץ מתוך חלומו ואינו יודע כלל מה אירע. ומה טיבו של ישראל מאיר הפחח — ומתוך רגש של בטול לרעיונו המוזר הזה התחילו לצחוק בלעג על חלומותיו ועל דבריו באומרם לו: ר' יצחק, כלך לך מדרך "לא דרך" זו, האם יש את נפשך להעשות ללעג ולקלס בפי הבריות ולהיות כמצחק בעיניהם, וכי יש עוד תקוה לבעל העבירה הזקן הזה שייטיב מעשיו אשר אתה חושב עליו להחזירו אל חיק היהדות, הלא טוב לך לסלק רעיונותיך ומחשבותיך ממנו ולא יהא לריק עמלך ויגיעך, — ובדברים מעין אלו ניסו לשכנעו כי יסיח דעתו לגמרי מכל הרעיון הזה.

אמנם ה"ר יצחק ברייטער, אחרי שיקול דעתו הנבונה בחישובים החיוביים והשליליים שבדבר כבר נזיתה החלטתו נחושה ליכנס בעובי הקורה ויהי מה, — ובכן לא נתפעל מדבריהם כלל וכלל — והם לא ידעו כי רוח ואהרת היתה בו עקב היותו חסיד ברסלב בכל לבו ונפשו וידע היטב מספרי מוהר"ן

ז"ל שאין שום יאוש בעולם כלל, ונשמה יהודית אינה נדחת לגמרי, כי אפילו בשאול תחתיות ומתחתיו ר"ל גם שם נמצא השי"ת לכל דורשיו וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, ונקודת האמונה הק' המושרשת בלב היהודי אינה נכבית לעולם רק צריכים רוח תורה ויראה כדי לנשב ולנפח גחלת האמונה. וכהנה דברים נפלאים הרבה המובאים בספריו הק' של רביז"ל. וגם מבאר בליקו"מ (סי' לג) דברי הירושלמי (תענית פ"א) אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול של רומי וכו', היינו אפי' במקום שהיא מלאה גילולים וע"ז ושם מדור הקליפות — גם שם נמצא אלקותו ית' ומשם אפשר לדבק א"ע בו ית' ולשוב אליו בתשובה שלימה (עי' עוד שם בח"ב סי' י"ב מה שמפרש בזה). ובכן בכח חוזק אמונתו והרגשתו כי דברים עקרוניים הללו סובבים והולכים גם על אנשים מסוגו של ישראל מאיר הפחח — הוצת בקרבו של ה"ר יצחק ברייטער זיק של תקוה ובטחון כי יצליחו ה' במעשיו להציל נשמה נדחת ולהשיבה אל אביה שבשמים — רק בדבר אחד התלבט קשות איך יוצר המגע הזה עם הפגישה הגורלית, וע"כ חיפש דרכים ואמצעים שונים למען יוכל להגשים מטרה זו.

(המשך יבא אי"ה)

# חדושים - באורים

## ביאור על מעשה ד' מספר סיפורי מעשיות

מעשה נסים (ממלך שגזר שמד)

ישראל, אשר על כן היה צריך להשגיח שלא יפגם העשירות שלו. והוכרח להסתר בסתר המדריגה בבחי' אנוס, בכדי שלא תפגם עשירותו וישאר באר"י, כי ע"י פגם העשירות ממילא היו בחי' התפילין נפגמים, ולא היה ביכולת להכריח את המלכות דס"א.

ג) עוד נ"ל ע"פ המבואר בד"ר שם, כי הפוגם במדת האמת שהיא בחי' תפילין, באים עליו בזיונות ובושות, עיי"ש, וזה מה ששחקו מהמלך השור ושה, שזה בחי' בזיונות, ועיי"ז נכרת הוא וזרעו. (עי' באהל"ק על סי' כ"א אות כ"ח, המגיה).

ד) והנה שורש כל המעשה הוא מה שהורנו ולמדנו אדמו"ר נ"ע השתלשלות החרון אף בעולם, ואופן מיתוק הדינים, בכל בחינותיהם, והוצאתי א"ז מרמזי החכמה מדברי הגר"א בר"ג בבאור הלקוטים סי' קנ"ה על התורה אריכות אפים עיי"ש, וז"ל שם. מלשונו הק' בבאור הכתוב ויקוד ארצה [מלשון כיקוד אש] ארץ אפים ראה, תבין מרחוק בבאוריו מעשה האנוס, שמרו-מזת במזמור למה רגשו וכו' פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפן, כי אע"פ שכל הדרכים הנאבדים יהי' ממלאך האף והכעס הממונה על כל המשחיתים והדינים, אבל דרך האש והתבערה הוא מהעיקר האף והמדה"ד הנ"ל, וגם ממילא מבואר שביקוד האש דקדושה לציון הר קדשו [הנזכר שם] נתבטל הדין והאש הגיהנם מעל האדם. עכ"ל.

ה) ובכדי להקל על המעיין גראה לסדר בריש כל עיקרי הדברים בציונים:

- א) המעיין במעשה יראה שמדבר מד' מלכים,  
ב) ענין ד' פרסאות סביבות האש,

א) נלע"ד ע"ד מה שמכונה המעשה בשם מעשה נסים (כנחפס בכל הדפוסים הראשונים ואך זה מקרוב שינו את השם והשמיטו את השם "מעשה נסים") ע"פ המבואר בבני ישכר מאמר חדש ניסן, כי ניסן נקרא ע"ש הנסים שנגלו ע"י סגולת החדש הזה, עיי"ש. והנה לפי המבואר במעשה שכל נפילת המלכות דס"א היתה ע"י שור ושה, ושה הוא מזל טלה שהוא חדש ניסן ע"כ נקראת המעשה בשם מעשה נסים, (ועיין לקמן).

ב) פעם אחד היה מלך וגזר על המדינה גירוש בגזירת שמד והיו קצת שהפקירו כל רכושם ועשירות שלהם ויצאו משם בדלות וכו' וקצת מהם חפו על רכושם ועשירותם ונשארו שם והיו אנוסים וכו' עיי"ש כל המעשה מרישא לסיפא.

והנה לפי המבואר בסוף המעשה נראה שכל נפילת המלכות דס"א באה ע"י האנוס — שחס על ממונו. ולכאורה צ"ע דבפשוט שאלה שהפקירו כל מאודם עמדו בדרגא יותר גדולה ולמה לא תבא נפילת הס"א ע"י, ובמעשה מבואר בזה"ל. "ענה האנוס ואמר על ידי נכרת", אך י"ל במצורף מה שנבאר להלן בעזה"ת. ובהקדם דברי אדמו"ר בליקו"א סי' מ"ז, כי ארץ ישראל היא בחי' אמת, ובחי' תפילין, ובחי' עשירות, וע"י פגם התפילין נפגם העשירות, וכן ע"י פגם העשירות בחי' דלות נפגם בחי' תפילין עיי"ש. והנה מדברי מוהרנ"ת בלק"ה ה' הכשר כלים, נראה מבואר על המעשה הזאת, כי ענין הגירוש מרמוז על הגירוש מבחי' ארץ ישראל, והנה האנוס שעיקר בחינתו היה ענין התפילין, כמבואר בהמעשה (ועיין לקמן), נמצא שהוא עצמו בחי' ארץ

נה"י דז"א, והד' בהיכל קדשי הקדשים עיי"ש  
כל זה הדק היטב.

(יא) וי"ל דהנה ד' הבחינות שיש במלכות הם  
בחי' ד' פרסאות כי מלכות נקראת פרסה כמ"ש  
לעיל, והענין כי הנה כשיש תגבורות הדינים  
שהם בחי' אש צריך להמתיקן ועיקר מה שצריך  
להמתיק את הדינים הוא שלא יתגלו בחי' הדין  
במלכות.

(יב) והנה ענין מיתוק הדינים הוא ע"י בחי'  
טלית ותפילין שצריך להעלות את המלכות  
לשרשה כי אין הדין נמתק אלא בשורשו. ועיין  
בסידור הר"י קאפיל בשער התפילין וז"ל כי כבר  
אמרנו שבלילה עד שיאיר היום המלכות נתמעטת  
בסוד נקודה אחת בלבד וכ' וכשהאיר היום וכבר  
נמשכו אל הז"א בחי' מוחין דיניקה שהוא סוד  
טלית גדול אז נתוסף בה ג"כ כח שעולה מן  
הבריאה אל האצילות ועולה עד זרוע שמאל וכ'  
שהוא סוד פחד יצחק שהם סוד ד' בנים וכ' וכ'  
והוא סוד התפילין וכ' עיי"ש כל זה. ומבואר  
שע"י בחי' טו"ת נמתק הפחד.

(יג) ולפ"ז תבין מה שנפילת המלך היה ע"י  
שנפחד מהחלום שראה ששור ושה (שהם בחי'  
טו"ת שוחקין ממנו כי הוא מנע מיתוק הדין  
והפחד).

(יד) וע"כ מכיון שהמלך גזר על התפילין שהוא  
בחי' א' של המלכות כמ"ש לעיל שהמלכות  
משאירה רושם תחת כח"ב שהוא סוד קשר של  
תפילין. וגם על הטלית שהוא בחי' הב' של  
המלכות כמ"ש לעיל שהוא נגד החזה אשר שם  
מקום הטלית כמ"ש בשעה"כ שער הציצית. ע"כ  
נתעורר עליו הד' בחינות של המלכות על המלך  
דס"א שהוא ג"כ בחי' ד' מלכות כמ"ש לעיל  
ונכרתו הוא וכל זרעו.

(טו) והנה נגד ד' בחינות שיש במלכות דקדושה  
יש זלע"ז ד' בחינות במלכות דס"א ועיין ליקו"א  
סי' ל' בחי' חתכו לד' וי"ל שזה מה שמספר  
אדמו"ר מענין ד' בחינות מלכות בשינוי הנהגתם  
מיד רמה וחזקה להנהגת המלכות ברכות עיי"ש  
במעשה.

(טז) וי"ל בענין שנוי הנהגתם במלכות כי הנה  
המלך הראשון שגזר גירוש בגזירת שמד ועיין  
לעיל כי השמד בא מצד התעוררות הדינים מרמוז

(ג) ענין השמד,

(ד) ענין השור ושה,

(ה) ענין הטו"ת,

(ו) האדם שנעשה מז' מיני מתכות,

(ז) ז' כוכבי לכת — ז' חלקי העולם,

(ח) העצות ששאלו את האדם.

(ט) שחוק השור ושה,

(י) הפחד והכעס,

(יא) החכם שאמר לו משס"ה תהלוכות השמש,

(יב) ענין השבט ברזל שע"י נמתק הפחד,

(יג) והנה ענין השמ"ד מבואר במ"א סי' ל"ב

כי הוא בא מצד תגבורת א-לקים דקטנות דעיבור.

ד"פ א-לקים גי' שמ"ד וכו' עיי"ש והנה אדמו"ר

מבאר בהמעשה איך להמתיק את הדינים שע"י

נתעורר בחי' השמ"ד.

(יד) ועיין קה"י ערך שמ"ד שכתב וז"ל שמד

לשון כלוי בנים שנאמר ואשמיד פריו מעל.

עיי"ש וי"ל כי ע"י גזירת השמד שגזר המלך ע"כ

נכרתו הוא וזרעו כי ענין השמד וכריתת הזרע

הם בחי' אחת.

(טו) והנה המעיין יראה שאדמו"ר מספר במעשה

מענין ד' מלכים. א' המלך שגזר גירוש בגזירת

שמד. ב' בנו שנהג את המדינה ביד רמה ונתקשרו

השרים ורצו להרגו. ג' שנהג את המדינה ברכות.

ד' המלך שעשה את האדם מז' מיני מתכות —

ונכרת הוא וזרעו, אשר ענינם צריך ביאור.

(טז) עוד יש להבין מה שמספר אדמו"ר בסוף

המעשה שיש דרך אחד שיש שם אש שארבע

פרסאות סביבות האש נשרפים. אשר לכאורה

נראה קשר בין שני ענינים אלו. (ד' מלכים וד'

פרסאות).

(יז) ונלענ"ד בהקדם המבואר בשער מאמרי

רוז"ל מס' חגיגה על המשנה. ד' שנכנסו לפרדס.

שהמלכות נקראת פרסה עיי"ש ועיין מ"א סי'

כ"א שכתב כי המלכות נקראת פרסה. ועיין קה"י

שכ"כ שהוא סוד המלכות עיי"ש היטב. והנה

כתב האר"י הח"י בשער מאמרי רוז"ל מס' ר"ה

על המשנה ד' ראשי שנים הם. כי ד' בחינות

יש למלכות שמשאירה רושם ממעלה למטה

ועיין שם שמבאר כי בחינה אחת משאירה רושם

תחת כח"ב והוא בסוד קשר של תפילין. והב'

תחת חג"ת דז"א והוא מקום החזה. והג' תחת

נגד בחי' רושם המלכות תחת כח"ב כי אעפ"י שמבינה דינים מתערין אבל מ"מ אין הם כ"כ גלויים. משא"כ בנו, מספר אדמו"ר שהנהיג את המדינה בתוקף, מרמו לבחי' הב' שמשאירה המלכות רושם שהוא תחת חג"ת והנה מצד הגבורה הנהיג את המדינה בתוקף, אמנם מצד שיתוף רושם המלכות תחת חג"ת שיתף מדת חג"ת ע"כ נקט אדמו"ר הלשון אצלו והתחיל לנהוג המדינה, "ביד רמה" שהוא מרמו על חג"ת כמ"ש בסידור וכ"מ. והג' שנהג את המדינה ברכות הוא זלע"ז מהמלכות שמשאירה רושם תחת נה"י. והוא כי ידוע כי ביסוד נמתקין הדינים. אמנם מכיון שמנע המלך דס"א מיתוקם לגמרי ע"י שהחסיר מהם בחי' טו"ת נתעוררו הדינים לכלותו בכריתת הזרע בבחי' הד' של המלכות שהנהיג את המדינה בחוזק התגברות הדינים כמו זקיננו שלא הומתקו הדינים ע"י חג"ת ודו"ק.

(יז) "ומחמת שהיה מהזיק בתוקף ידו את השרי מלוכה יעצו עליו ונתקשרו ליפול עליו ולהכרית אותו ואת זרעו. והיה בין השרים א' מהאנוסים וישב עצמו הלא מפני מה אני אנוס מחמת שהייתי חם על הוני ורכושי עכשיו שיהי' המדינה בלא מלך יהי' איש את רעהו חיים בלעו וכו'" והענין נלענ"ד לפי המבואר לעיל כי כל בחינת מלכותם אע"פ שהם בבחי' הדינים מ"מ אין להכריתם בלי מיתוק הדין בשורשו כמבואר בסידור בברכת אשר יצר וז"ל שאם יפתח אחד מהם — יותר מדאי ויתבטלו הדינים — או יסתם אחז מהם — וישארו בלי מיתוק — אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך — שאין להם קיום והעמדה אלא ע"י תיקונם — וכו' עיי"ש.

(יח) וביותר מה שתפס אדמו"ר כאן הלשון "איש את רעהו חיים בלעו" הדברים הם קלורין לעינים כי אין ביכולת להמתיק את הדינים המתגלים במלכות אלא ע"י מיתוק בשורש, ועיין מה שכתב האריז"ל בעולת-תמיד בסופו וז"ל בד"ה גם זה וכ' זרח השמש ובא השמש וכ' זרח השמש מאימא עילאה כי משם זריחתו ובא השמש אל מדת המלכות כי שם ביתו וזה אינו וכ' ואל מקומו שואף זרח ירצה שהשי"ת

רצה שיתנהג העולם בחסד ובדין. ברחמים הוא חג"ת ובדין הוא המלכות. ולכן נטרדה לפי שהדין אינו מהראוי ליעשות לפני המלך. ולא נטרדה ח"ו כי הכל אחדות אחד, אבל בערך שהיא עשירית נקראת טרודה והדין נעשה לצר-כיננו. וזה שאמרו, "שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו אם כן כיון שמצידנו נטרדה להיות מנהגת בדין צריך שנתקן אותה וכ', ובהגהות, עיין ע"ח שער ל"ו פ"ב וג' איך נטרדה ע"י העונות ואיך היא עולה ע"י התפלות עיי"ש ע"כ ומבואר לפ"ז כי האנוס מנע עקירת הדין קודם הזמן כי הדין נעשה בהכרח ואין עליית המלכות מהדינים בעקירתם קודם הזמן.

(יט) ולהבין הענין ביותר נ"ל לצרף מהמבואר בקינת-סתרים גלאנטי, בפירושו על איכה, וז"ל דף ב' ע"א בד"ה ורז"ל פי' בדד וכ' ולפי דרכנו יאמר איכה ירדה העיר הזאת וכ' (בחי' מלכות) להיות מתלבשת בחיצונים לבושי שק וכ' והכי איתא בתיקונים דל"ז וכ' באילין קליפין מתלבש קב"ה ושכינתו לקיימה בשכינתו, ומלכותו בכל משלה וכ', ואתלבש בהון, בגין לנטרא לישראל, דאנון מתלבשין באלין קליפין, ודא איהי בכל צרתם לו צר וכ', ולמדנו משם כי הגם שהיא מתלבשת בבגדי בדדים הללו משם משקפת על ישראל שלא יבלעום כשאל חיים, וזה הוי מתפלל בשלומה של מלכות וכ'. כי היא מתלבשת בהם, לתברא תוקפיהון, וזה נמי סוד ישראל שבת"ל ע"א בטהרה, פירוש טהרה השכינה. המתלבשת בתוכם, שמשם משפעת שפע לישראל, אבל הוא ע"י שר האומה, אשר גלו תחתיו וכ', עיי"ש. ומבואר לפ"ז, כי ע"כ מנע האנוס קשר השרים, להכרית את המלכות, כי כריתת המלכות ע"י השרים, היה מגביר בתוקף את הדינים מאחר שלא הומתקו.

(כ) וי"ל עוד כי לפי המבואר במ"א סי' ע"א כי שר הוא מצד שם אלקים נמצא שלא היה הדין נמתק ע"י קשר השרים אלא מתגבר בבחי' איש את רעהו חיים בלעו. ודוק.

(כא) "אמר השבע לי בכתרך ומלכותך ונשבע לו" וי"ל הלשון השבע במלכותך ע"פ המבואר בקהי' כי שבעה היא במלכות ע"כ רצה שישבע בבחי' מלכות.

דו' מיני מתכות שהם כסף זהב נחשת — הם חסד גבורה תפארת — בדיל עופרת כסף חי — הם נצח הוד יסוד — ברזל הוא מלכות. ועיי"ש זהו ע"י הארה שמאירה כל ספירה במלכות שהיא בחי' עפר והמלכות מעלה את האור בחזרה וע"י כך נתהוו ז' מיני מתכות עיי"ש. וי"ל דע"כ זה המלך שהוא בחי' זלע"ז ממלכות דקדושה ע"כ הוא דוקא עשה את האדם דס"א מז' מיני מתכות המתהוים ע"י הארה במלכות.

כו) עוד י"ל ע"פ המבואר בסוף המעשה ברמזים שהוא בחי' זלע"ז מהר ציון הר קדשו ששם מקום קדשי הקדשים ומלכות הד' משאירה רושם בהיכל קדשי הקדשים כמ"ש לעיל וע"כ זה המלך שהוא זלע"ז מהר ציון בחי' קדשי קדשים עשה את האדם דס"א.

כז) ועיין ליקו"ה הל' הכשר כלים מה שמבאר במעשה הזאת נפלאות ע"פ דברי אדמו"ר בליקו"א סי' ס"א. ומדבריו מבואר שענין האדם שעשה מז' מיני מתכות שמקבל שפעו מז' כוכבי לכת וז' אקלימים הוא זלע"ז נגד בחי' אר"י שמאיר בה ז' הכוכבי לכת ומשם מקבלים הז' איקלימים עיי"ש וי"ל ע"פ המבואר לעיל שענין הגירוש שגזר המלך מרמו להגירוש מבחי' א"י ועיי"ש שעי"ז נלקח מאתנו סוד העיבור, אמנם אין אדמו"ר מוהר"ג"ת זיע"א מבאר שם איך מרומז בהמעשה מענין סוד העיבור.

כח) וי"ל ע"פ המבואר בהמעשה שעיקר נפילת המלכות דס"א היה ע"י ששחקו ממנו שור ושה. וע"י שמנע טו"ת רצה להתגבר על חדש ניסן ואייר שהם בחי' טו"ת כמבואר בהמעשה, וי"ל ע"פ המבואר „בבני ישכר“ מאמר חדש ניסן כי ענין סוד העבור הוא להמתיק את הדינים בבינה עיי"ש מש"כ על ומבני ישכר יודעי בינה שהם ידעו להמתיק את הדינים בבינה. והנה ביארנו לעיל כי שמד הוא מהתעוררות הדינים בבינה והוא נמתק ע"י טו"ת נמצא שבשמ"ד שגזר רצה להתגבר על בחי' סוד העבור.

כט) ובפשוט י"ל שע"י הגירוש ממילא נתבטל סוד העבור כי העבור הוא דוקא באר"י (אהמ"ג. ע"י בלק"א סי' ס"א הנ"ל מבואר שם כן להדיא שע"י שנתגרשו ישראל מבחי' אר"י, נלקח ממנו סוד העבור ע"ש).

כב) „בבוקר הלך האנוס והניח טו"ת בפרהסיא“ וי"ל דענין הבוקר הוא ע"פ מש"כ לעיל מענין עליית המלכות בבוקר ע"י בחי' טו"ת, עוד י"ל ענין בפרהסיא ע"פ המבואר במ"א סי' ט"ו כי טלית הוא סוד אור מקיף ועיי"ש סי' מ"ב כי תפילין הן הארת המוחין המקיפין (ואע"פ שתפילין הם בחי' אור פנימי מ"מ הם באים מאור המקיף ומיושב בזה מה שצ"ע בליקו"ה הל' תפילין הל' ג' ע"פ התורה בליקו"א סי' ט"ו עיי"ש) נמצא לפ"ז ששניהם בחי' אור מקיף והוא בחי' בפרהסיא.

כג) „וכתבו זאת בספר הזכרונות“ וי"ל מה שכתבו את זה בספר הזכרונות ע"פ המבואר לעיל כי מקום הג' שמשאירה המלכות רושם הוא תחת ג"ה יסוד. וע"פ המבואר במ"א סי' כ"א כי ספר הזכרון הוא ביסוד עיי"ש וע"כ המלך הג' כיון שהוא זלע"ז ממלכות דקדושה רשם את זה בספר הזכרון.

כד) „כי יש ז' חלקי עולם“ עיין שער הגלגולים הקדמה כ"ה וז"ל דע כי כמו שהארץ העליונה נחלקה לשבעה חלקים שהיא המלכות הנקראת לסבה זו בת שבע כן הארץ התחתונה נחלקת לז' אקלימים כנודע וכן כל חלקי הארץ הזאת אשר אין בה דבר באה למטה שאין כנגדה שר ממונה על הדבר ההוא וכ' עיי"ש וכן בענין ז' מיני מתכות, עיין ספר הגלגולים פרק נ"ז בת"ד וז"ל והנה כשנפלו, נפלו בכל הבחינות, יש מהם שנפלו בבחי' הדומם, ולפי שהם היו ז' מלכים לכן יש ז' מיני מתכות, כסף חסד, זהב גבורה, נחושת ת"ת, בדיל נצח, עופרת הוד, כסף חי יסוד, לכן נק' חי, ברזל כנגד המלכות וכ', עיי"ש.

וי"ל דהמלך הד' רצה להמשיך למלכותו כל השפעת הז' חלקי עולם ע"כ עשה את האדם מז' מיני מתכות הנמשכים מז' מלכין ועיי"ז להתגבר על הניה"ק ולמנוע העלתם.

כה) „ויש ז' כוכבי לכת שכל כוכב מאיר בחלק מחלקי העולם“. עיין קה"י דכתב דשורשם מאור החוזר ממלכות עד חסד ז' בחינות וכ' עיי"ש וי"ל דע"כ דוקא זה המלך עשה את האדם מז' מיני מתכות אשר כל כוכב מאיר במין מתכת אחר ועיין בכללי חכמת האמת להרמח"ל דכתב

ל) ועיין ליקו"ה שם ע"פ דברי אדמו"ר שע"י פגם אמונת חכמים שהוא פגם סוד העבור בפגמים העצות וי"ל שזה מה שכתב בהמעשה "שיעצו" על המלך ליפול עליו ולהכרית זרעו. וגם אצל האנוס נזכר שיעץ בעצמו וכ'.

לא) "ועי"ז היה כובש את כל העולם ואסף ממון רב" ע"פ המבואר לעיל ממלכות הרשעה שהיא כנגד מלכות דקדושה י"ל ע"פ מש"כ אדמו"ר בליקו"א סי' נ"ו על דרש חז"ל מגילה י" ע"ב ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המון היינו שהמון הוא בחי' מלכות דס"א הוא מאסף ממון עיי"ש, וי"ל בצירוף המובא לעיל שתפילין הוא בחי' עשירות דקדושה וע"כ המלך דס"א שרצה להתגבר על בחי' תפילין רצה להתגבר ג"כ על בחי' עשירות. ולאסוף ולכנוס ממון.

לב) "ואותו הדמות אדם לא היה מסוגל להג"ל רק באופן ובתנאי שיהי' המלך משפיל גאים ומגביה שפלים"

והענין י"ל ע"פ המבואר לעיל כי האדם שעשה מז' מיני מתכות הוא נגד קדושת אר"י, קדושת ציון, אשר שם מאירים ז' כוכבי לכת, כמ"ש בליקו"ה. וביותר מאיר שם בחי' חמה, כמ"ש במג"ע אופן רמ"ט, וז"ל, ולדעת, שגם א"י הוא באמצע הז' אקלימים, ג' אקלימים מימין, וג' משמאל, וא"י באמצע, כמ"ש יפה נוף משוש כל הארץ, כדמיון השבת בשאר ימי השבוע, וכן ז' כוכבי לכת העולם, חמה באמצע, שצ"ם מזה הצד, נכ"ל מזה הצד, נמצא שארץ ישראל היא כנגד החמה וכ' עיי"ש, והנה כתב בליקוטי הגר"א דף מה ע"ב, ובבאר יצחק שם, על פסוק אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים, דהענין כי ז"ה הוא י"ב שעות. והם בב' דרגין י"ב שעות הגלגל עולה, וי"ב שעות הוא יורד. שהם בסוד הארת החסד, ונכנעים כחות החיצונים בי"ב שעות של העלי, ולהיפך בי"ב שעות של הירידה, אז הם מתגברים, כד שמשא אתחלש ונטיא למערב, וכמ"ש **בוהר**, ר"פ שלח לד דף קכ"ו ע"ב, בשעתא דנטו ערב ושמשא אתחלש, כדין שלטא שמאלא, ואשתכח דינא בעלמא וכ' ושם ע"א ת"ח משה הוה שמשא, ובעי לאעלא לארעא וכ' וכ' עיי"ש.

לג) והנה לפ"ז נמצא שבאר"י ששם מאיר

ירים שהם י"ב שעות של עליה וי"ב שעות של בחי' שמשא הוא ג"כ בבחי' ז"ה ישפיל וז"ה ירידה נמצא לפ"ז האדם שנעשה מז' מיני מתכות שהאירו בו הז' כוכבי לכת היה ג"כ מוכרח להיות בבחי' זו של זה ישפיל וזה ירים.

לד) וביותר נראה לומר, עפמ"ש שם, כי אם היה משה נכנס לא"י, אז היה תיקון השלם, כי משה הוא בחי' שמש, וא"י הוא בחי' מלכות, בחי' לבנה, ואם משה היה נכנס לא"י, היה מאיר בבחי' לבנה, והיה אור הלבנה כאור החמה, ולא היה שליטה לדינים, ע"כ דוקא הוריד המלך את בחי' משה מגדלותו, שזה בחי' שמנע ממנו את התפילין, כמו שנבאר להלן נמצא שהוכרח להשפיל גאים, כי עי"ז יהי' שליטת הדינים, שמשם יניקת המלכות דס"א.

לה) ועיין שם בבאר יצחק, כי ע"י פגם מי המריבה נגרם הענין של זה ישפיל ועי"ז לא היה משה יכול להאיר לא"י עיי"ש וי"ל ע"פ המבואר בדברי אדמו"ר ליקו"א סי' ס"א כי כשפוגמין בא"י בפגם סוד העבור ואין זוכין לעצה וכ' והתיקון לזה הוא בחי' מים בחי' מי מריבה וכ' עיי"ש ובביאור הליקוטים אות ז' כתב וז"ל שיש להתפלל, בהבאתו ענין הכתוב מי מריבה, על אודות המריבה והמחלוקת, שמוכרח לטהרת הגילולים, כי כפי דרכו הקודש להבין משל ומליצה, נראה בהיפך ממליצה ופירוש הפשוט שבמי המריבה, כי באמת נתרבה ונתגבר מזה הקילקול, עד שנסתלק מזה לגמרי משה רבינו, אבל מרחוק נראה ומבואר בכוונתו הק' כי מאד מאד נשגב ונורא התיקון הזה, כי הוא המתקת הדינים בשרשם, שהזכיר אח"כ בענין זה, שנחשב לדעתינו האנושה כשני הפכים בנושא אחד, עד שגם משה בעצמו לא היה עדיין ביכלתו לגמור בחייו את התיקון הזה, ולא יהי' נגמר עד לעתיד וכ', (ועיין לקמן).

לו) וע"פ המבואר לעיל שבא"י מאיר בעיקר בחי' חמה, נ"ל מה שסוד העבור הוא דוקא בא"י שסודו להשוות ימי החמה לימי הלבנה — והוא דוקא במוסמכין שמימות משה שהוא בחי' חמה המתלבש ביהושע בחי' לבנה. (ע"י לק"ה או"ח ה"ז אות ו', המגיה)

לז) "וראה בחלום", נ"ל מה שכל נפילת המלך

דס"א, היתה ע"י חלום. ע"פ המבואר בליקו"ת סי' ה', שפוגמין בבחי' תפילין, נפגם החלום עיי"ש, נמצא המלך דס"א שהתגבר על תפילין של האנוס, נפגם אצלו החלום, להשתלשל ע"י הפחד.

(לח) עוד י"ל ע"פ המבואר בליקו"א סי' י"ז, שע"י התפילין נתגלה בחי' פחד, וע"כ נשתלשל פחד על המלך דס"א, ע"י התפילין של האנוס.

(לט) ועיין ביאור הליקוטים בלקו"ת סי' ה' הנ"ל, מאמר כ', וז"ל, יש לבאר בעצתו לקישור מלאכי המרכבה שזה מחמת שאין הדין נמתק אלא בשרשו, כי גם כל המלאכים הממונים שבשבעת האקלימים ומראיהם כגחלי אש וכ', וגם לפי"ז מבאר יותר בסובבו בהמאחו"ל ניסן ר"ה למלכים, גם על המלאכים הממונים וכ' ע"ש, ולפי"ז תבין מה שנפילת המלכות דס"א היתה ע"י בחי' הדרך של אש שהראה לו המלאך כי הוא פגם בבחי' ניסן ולא קישר את המרכבה. אלא המשיך את השבעה איקלימים לאדם דס"א.

(מ) "וראה ששור ושה שיש בין המזלות הם משחקים ממנו" עיין בסוף המעשה מה שמביא את הפסוק יושב בשמים ישחק והענין נראה דהנה הקשה האר"י הח"י בליקו"ת ובספר ה' ליקוטים תהלים קפיטל ב' למה כתיב ישחק בשין ולא כתיב יצחק בצ'. ותירץ דזה מדבר בענין גאולה העתידה אשר תהיה ע"י בינה והנה שין שורקה היא בחי' בינה אשר ממנה נשתלשלו הדינים בגבורה פחד יצחק להכרית את הרשעים ומלכות דס"א עדי אובד עיי"ש. ולפי"ז נראה דבעצם שחוק השור ושה ממנה פנה ויסוד להכרית מלכות הס"א ע"כ כתב אדמו"ר שהשור ושה שחקו ממנו ונפחד מאוד.

(מא) "והקיץ בכעס גדול ונפחד מאוד" ע"פ המבואר לעיל מדבה"ק בסי' קנ"ה שא"י מסוגלת להמתיק את החרון אף והכעס, והמלך דס"א רצה להתגבר על מיתוק הדינים ע"כ נשתלשל עליו בחי' כעס אשר על ידו בא הפחד, כמ"ש בספר המדות אות פחד סי' ל' פחד בא ע"י כעס, ובוה מובן מש"כ. "והקיץ בכעס גדול ונפחד מאד", כי חד בחד תלי, ע"י שלא המתיק את הכעס בא לפחד.

(מב) עוד י"ל, שע"י שגזר המלך גירוש, והיו

שהפקירו ממונם, נשתלשל מזה הפחד, כמ"ש ב' ספר המדות שם סי' י"ג, מי שאוכל ממון ישראל פחדים באים עליו, והוא ג"כ מקושר לבחי' תפילין, אשר על ידו הוא תיקון עשירות, ופגם העשירות הביא פחד עליו.

(אהמ"ג, מה נפלא לפ"ז המשך הכתוב (דברים כ"ח ס"ו) והיו חייך תלאים לך מנגד — שדרשוהו הז"ל (ברכות כ"ד א') על פגם התפילין וה' עשירות, וכמובא בדברי רבינו בסי' מ"ז הנ"ל — ופחדת יומם ולילה וגו'. כי מזה נשתלשל הפחד כנ"ל. והנה עיקר הפחד הי' לו ע"י מראה עיניו שראה בחלומו שעיי"ז הקיץ ונפחד מאד, וזהו הנר"מז והיו חייך תלאים לך מנגד ו'פחדת ר"ת חלומות (כמובא בס' חמרא טבא) וכמו שמביא לעיל מד"ר בלק"ת סי' ה' שענין החלום תלוי בתפילין).

(מג) וע"י מ"א סי' כ"ז כי א-לקים א-דני שהם שורשי הדינים גי' כע"ס ע"ה עיי"ש, וי"ל כי ע"י שלא המתיק את הדינים כנ"ל נתעוררו עליו הדינים להפילו בכעס. אשר על ידו בוראים את המלאך המשחית שהראה לו דרך האש והגבורה (מד) וענין הפחד ע"י מ"א סי' ל"ט, שהוא גבורה שיצחק מרכבה לה, וסי' פחד יצחק גי' א-לקים והאותיות ע"ה עיי"ש. וי"ל ע"פ מ"ש לעיל דע"י השחוק שהוא שין שורקה, עלמא חבינה נתעוררו הדינים להשתלשל בפחד יצחק, ומשם להתגלות הגבורה במדת משפט האש והחרון אף שלא נמתק.

(מה) עוד יש לומר, על פי מה שכתב בספר הגלגולים פרק מ"ז בהג"ה שם בפסוק ממסלותם נלחמו הכוכבים עם סיסרא עיי"ש מה שמרמו שהוא הי' נגד בחי' קדושת תפילין וג"כ נגד בחי' בינה ע"ש, וע"כ הוצרכה נפילתו להיות ע"י בחי' מלחמת הכוכבים שזה בחי' שחוק המזלות.

(מו) "ובא אליו חכם אחד ואמר לו שיש לו קבלה מאביו היות שיש שם"ה מיני תהלכות השמש ויש מקום שכל השם"ה מיני תהלכות השמש מזריחים לשם ושם גדל שבט ברזל ומי שיש לו פחד כשבא לשבט הנ"ל ניצול מהפחד וכ' והלך עם החכם"

(אהמ"ג. ע"י בלקוטי הלכות ה' תפילין ה"ה)  
 אות ו' — י"ג שמבאר שם באריכות שענין  
 התפילין הוא בחי' אריכות אפים. כי עיקר  
 התפילין הוא בחי' אור הפנים שנמשך מי"ג  
 מדות של רחמים ועיקרם הוא בחי' כבישת  
 כעס להמתיק הדין והחרון אף שזה בחי' ארך  
 אפים וע"כ ארוז"ל ע"פ וימהר משה ויקוד ארצה  
 מה ראה ארך אפים ראה וכו' וע"כ נתלהב משה  
 ע"י מדה זו דייקא וכו' וע"ש שמבאר כל זה  
 ע"פ המאמר בסי' קנ"ה הנ"ל. וע"ש באות י"ב  
 שמבאר ע"פ מה שמבו' במאמר הנ"ל שעיקר  
 אריכות אפים הוא ע"י ארץ ישראל בחי' אמונה,  
 וזה בחי' תפילין כי פרשיות של תפילין מדברים  
 מאר"י ואמונה וכו' ע"ש. והנה פרשה אחרונה  
 מדברת מביטול ע"ז (בחי' שמד) שהוא בחי'  
 חרון אף היפך אריכות אפים כמו שנאמר השמרו  
 לכם וגו' וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וחרה  
 אף וגו'. והנה מכלל זה מתבאר כל הנ"ל  
 בענין המעשה שע"י שהמלך גזר שמד וע"ז,  
 והגביר הכעס והחרון אף שזה בעצמו בחי' פגם  
 התפילין שהוא בחי' אריכות אפים. והנה בסוף  
 הפרשה האחרונה שבתפילין נא' למען ירבו  
 ימיכם וימי בניכם, שכ"ז זוכין ע"י בחי' אריכות  
 אפים. כמבו' בלק"ה שם, וע"כ המלך שגזר  
 שמד ופגם בבחי' התפילין נכרת הוא וזרעו ע"י  
 התגברות הכעס והחרון אף. ההיפך מהכ' הנ"ל  
 למען ירבו ימיכם וימי בניכם. שזוכין ע"י קדושת  
 התפילין ואריכות אפים).

(ג) „ויש דרך שהוא מלא בורות“.

נ"ל עפמ"ש"כ בלק"ת על פסוק נשקו בר פן  
 יאנף, דיש ג' בחינות בור באר בר וכ' ובור  
 הוא סוד יצחק שהם הגבורות וכ' עיי"ש. ומרמו  
 ג"כ למש"כ לעיל בענין מיתוק הדין, כי בכדי  
 להמתיק את הדין והפחד שזה בחי' להאיר אור  
 החמה בלבנה צריך להשמר ג"כ מבחי' בור.  
 ומרמוז בקפיטיל זה שהביא אדמו"ר ג"ע שבה  
 נרמוז המעשה.

(נא) ומה שאמר החכם, שיש לו קבלה מאביו,  
 שיש שס"ה תהלוכות השמ"ש, ובמצורף מש"כ  
 לעיל, כי משה הוא בחי' השמש, י"ל ע"פ המבואר  
 בליקו"א סי' נ"ח, כי משה הוא כליל ומקבל  
 מאבהן, שזה בחי' קבלה מאביו. ועיין קה"י ערך

והענין נ"ל ע"פ מה שכתבנו לעיל כי משה  
 [שהוא בחי' חכם בחי' שמש] רצה להיכנס לאר"י  
 כדי להמתיק את החרון אף ועיין ליקו"א סי' קנ"ה  
 ובביאור הליקוטים. ועיין מג"ע אופן קמ"ב וז"ל  
 והנה ידוע שמשה הוא סוד פני חמה ורצה משה  
 להיכנס לא"י להאיר על ישראל וכי וזה מה  
 שמספר אדמו"ר שבא חכם להמלך ואמר לו מ-  
 שס"ה תהלוכות השמש, והענין כי משה עצמו  
 שהוא בחי' השמש, יש לו שס"ה תהלוכות שמאיר,  
 ועיקר הארתו הוא באר"י ששם גדל שבט ברזל  
 שהוא בחי' מלכות כמ"ש בקה"י ובכ"מ, שברזל  
 הוא בחי' מלכות, בחי' א"י והנה בא"י שם  
 נמתק הכעס אשר ע"י הפחד ועיין מג"ע אופן  
 קל"ז בארוכה שמשה השתוקק להיכנס לאר"י  
 כדי להמתיק את החרון אף, וזה שהלך עם המלך  
 כי רצה להמתיק את החרון אף שנשתלשל במל-  
 כות דס"א אך חזר לאחוריו בחי' כי יגורתי בחי'  
 פחד מפני האף שראה שעדיין לא נתתקן בחי'  
 אש הגבורה.

(מז) עוד י"ל עפמ"ש במג"ע אופן קפ"ז  
 שמשה רצה להיכנס לאר"י להכרית עי"ז את  
 בחי' האומות שיונקים מיד חזקה וי"ל שע"כ  
 הלך עם המלך הנזכר שהנהיג מדינתו בחזק  
 כי רצה להכניע את הנהגת החזק שבס"א.

(מח) ועיין בסוף המעשה "שאמר האנוס שע"י  
 נכרת המלך" וי"ל ע"פ המבואר לעיל שמשה  
 רצה להמתיק את האף ולהכרית את היד החזקה  
 אמנם לא נכנס לאר"י ועיין מג"ע אופן קל"ז  
 כי הוא נמתק ע"י פנחס שנתלבש בו נשמת נדב  
 ואביהוא וי"ל כי פנחס בגי' אנוס-אף ירצה כי  
 האנוס ממתיק את האף.

(מט) עוד י"ל ע"פ המבואר בהמעשה כי  
 המלך נכרת ע"י בחי' תפילין, ע"פ מש"כ במג"ע  
 אופן קע"ב, וז"ל, אראה את הארץ ושם אוכה  
 לארבע פרשיות דתפילין של ראש וזה מוכרח  
 להיות דוקא באר"י, כי התפילין דמרי עלמא  
 כתיב בהו מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וכ',  
 עיי"ש, ועיין שבחי' הר"ן מה שאמר אדמו"ר  
 הידעתם סוד תפילין בחי' ד' רוחות וכ', נראה  
 מבואר שמה שמנע עצמו האנוס מגירוש הוא  
 כדי לזכות לבחי' תפילין אשר ע"י נכרת המלך  
 דס"א וכמ"ש לעיל.

שמש, כי שמ"ש ע"ה גימ' אברהם יצחק יעקב, נמצא שזה בחי' קבלה מאביו, שמקבל את השמש ע"י שנכלל מאביו.

נב) עוד י"ל, ענין קבלה מאביו, הוא בחי' אמונה, וע"פ המבואר בליקו"א סי' ס"א ובליקו"ה, שע"י פגם אמונת חכמים נפגם סוד העבור שהוא בחי' השמש. ומשה קבל מאביו בחי' אמונת חכמים אשר ע"י יאיר אור השמש לגדל את השבט ברזל בחי' לבנה בחי' מלכות בחי' א"י נג) וי"ל מה שבמקום שמאיר אור השמש יש דרך של אש עפמש"כ בקה"י ערך ז' כוכבי לכת סי' י"א אשר מז' כוכבי לכת מתחלקים בחי' אש — חורב — רוה. ומהחמה גשתלשל בחי' אש. וי"ל כי ע"י שעשה את האדם שעיקרו הוא נגד קדושת א"י שמאיר בה אור החמה ממילא נודמן לו דרך האש.

נד) והנה בענין השור ושה, יש להתפלא, על דבר מה שאדמו"ר מקדים בענין השחוק ששחקו ממנו, מקדיש שור שהוא חדש אייר, לשה שהוא ניסן, שלא כדרך הארתן, ובענין טלית ותפילין מקדים טלית, שהוא בחי' שה לתפילין בחי' שור, והוא כדרך הנחתן.

נה) ועיין מ"א סי' ט"ז, דטלה המזל בחסד אור ישר, וע"כ הוא מזל חדש ניסן, שהוא בחסד דו"ק דאור ישר. ולכן הוא ראש לחדשים, כי החסד ראש הבנין, עיי"ש בסי' נ'. וענין „השור" נק' החסד שבגבורות, ועיין מ"א סי' יט, והוא בחדש אייר וי"ש שהוא ביסוד, ובמ"א כתב שהוא בגבורה, וזה באור ישר, וזה באור חוזר, והוא ר"ת א'ברהם י'צחק י'עקב ר'חל, מרכבה שלימה, ולכן נק' חודש זיו והארה עיי"ש סי' פ"ד.

נו) ולפ"ז י"ל דהנה כשאנו מונים מניסן ואח"כ אייר, הוא בחי' אור ישר מפני שכן דרך הארתן, משא"כ כשמונים אייר לפני ניסן

הוא בחי' אור חוזר, והנה ידוע שאור ישר הוא בחסד, ואור חוזר הוא בגבורה, וע"כ כשהדינים נשתלשלו על המלך דס"א ע"י השחוק של השור והשה מקדים שור לשה שזה בחי' אייר לניסן. משא"כ טלית ותפילין מזכיר כדרך החדשים וכדרך הנחתן.

נז) עוד י"ל ע"פ המבואר בליקו"א כי אייר ר"ת א'יובי י'שבו י'בשו ר'גע. נמצא שע"י בחי' אייר נתגלה בחי' הבושה שהוא בחי' שחוק ששחקו ממנו.

נח) ונ"ל עוד להוסיף ולרמוז בזה עפמש"כ. בבני ישכר" מאמר חדש אייר עיי"ש לשונו שכתב כי חדש ניסן מרמו לתפילין דרש"י וחדש אייר מרמו לתפילין דר"ת וי"ל שע"כ ע"י בחי' שמנע בחי' תפילין נמצא שפגם בב' חדשים אלו ע"כ נעקר ע"י מזל ב' חדשים אלו. ומה שנקט אדמו"ר חדש אייר לגבי תפילין נ"ל עפמש"כ בליקו"ה הל' ה' אות כ"ז שתפילין דר"ת הם בחי' המתקת הדינים בשרשם כי הם מוחיז גדולים ביותר ושם הגבורות יוצאין קודם החסדים בחי' תחלת המחשבה ע"ש והבן.

נט) והנה מש"כ אדמו"ר שהיו שם בתוך האש מלכים ויהודים עם טו"ת י"ל ע"פ מש"כ בליקוטי הגר"א ובבאר יצחק ב' ע"ב וז"ל כי באמת ע"ב אומין הם עם עשו וישמעאל שהם כללא דלהון ולכן שם גלות הרביעי והם בד' כנפות הארץ וכ' עיי"ש והנה עשו הוא נגד בחי' שור נגד בחי' יוסף וישמעאל הוא היפך קדושת ציצית ע"כ צריבין דייקא כעטיפת ישמעאלים. וזה בחי' הבירור שיעשה לעתיד בחי' לאחוז בכנפות הארץ. ואלו שישארו בחי' המלכים שראה בתוך האש הם מבחי' והחזיקו עשרה אנשים בכנף איש יהודי.

נתו צפי קעניג בני ברק

בשוב וכו' וכן כשאדם זוכה לבא לאיזה מדריגה בקדושה העליונה, ואעפ"כ אינו עומד שם והוא מתחזק ומתגבר לעלות יותר ויותר אזי ממשיך הקדושה על עצמו משם הק' אקי"ק במילוי קס"א (אל"ף ה"י יו"ד ה"י, גימ' קס"א) שהוא בחי' בקי ברצוא (בחי' אם אס"ק שמים שם אתה) כי האדם כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו ית', כן גורם לייחד השמות למעלה, וממשיך על עצמו הקדושה משם.

ומבו"ש עוד ז"ל וכלל כל הענין כלול בתמונת אלף שהוא נקודה העליונה ונקודה התחתונה ווא"ו ודוק מאד. וע"ש שמבאר ע"פ כוונות האריז"ל בסוד כוונות אלול שהנקודה העליונה של האלף הוא בחי' שם קס"א בחי' בקי ברצוא, ונקודה התחתונה הוא בחי' שם ס"ג בחי' בקי בשוב ע"ש היטב ויונעם לך. גם שמעתי מהרב הנ"ל שאמר כי בעת שהסופר כותב את האות אלף מתחיל ביו"ד העליונה ואף על פי כן עדיין אין זה אלף עד שיכתוב גם נקודה התחתונה כי זה בלא זה אי אפשר וכמו שמבו' שם שמצד אחד צריך כל אדם לכסוף ולצפות בכל עת להגיע למדריגה גבוה יותר ואעפ"כ לא יפול ולא יתיאש אפי' אם יעבור עליו מה שיעבור. ובוזה כלול שני הבקיות הנ"ל. כי אם לא יתחזק בכל מיני ירידות שבעולם בבחי' בקי בשוב לא יוכל בשו"א לעלות למדריגה יותר עליונה כי לפני כל עליה צריך להיות ירידה כידוע.

וכל זה כלול באות אלף כנ"ל, (ואפשר לומר כי על כן אלף הוא לשון לימוד כידוע, כי צריך לזה לימוד ובקיות גדול מאד מאד כמבואר בפנים, המגיה) והרי מצינו כאן לימוד שני דברים באות אחת היינו באות אלף.

יצחק יעקב קלמנוביץ, ירושלים

באבות (פ"ו מ"ג) הלומד מחבירו פרק אחד וכו' אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד וכו' והלא דברים קל וחומר ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו וכו' הלומד מחבירו פרק אחת וכו' אפילו אות אחת עאכ"ו שצריך לנהוג בו כבוד. מקשים העולם דאיך שייך לעשות קו"ח משני דברים על אות אחת, ונימא דיו לבא מן הדין להיות כגדון, מה התם שני דברים, אף הכא רק בשני דברים בלבד צריך לנהוג בו כבוד, ומתרצים דמצינו שלומדים לפעמים כמה דינים מיתור אות אחת בתורה כמו וי"ו מוסיף על ענין ראשון וכיוצא וע"ז שייך שפיר הקו"ח.

ואני שמעתי מכבוד מו"ר הרב ר' אברהם שטערינהארץ זצ"ל, שתירץ ע"פ תורת רבינו הק' דמצינו שפיר ענין שני דברים ממש באות אחת. ע"י בלק"א סי' ו' דברים נפלאים בסוד כוונות אלול, ובאות ד' שם, וז"ל, וכשרוצה אדם לילך בדרכי התשובה צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיות היינו בקי ברצוא בקי בשוב כמ"ש זכאה מאן דעייל ונפיק (זוהר ויקהל רי"ג ע"ב וכו') וזה בחי' אם אסק שמים שם אתה, בחי' עייל, בחי' בקי ברצוא, ואציעה שאול הנך, בחי' ונפיק, בחי' בקי בשוב, וזה אני לדודי ודודי לי, אני לדודי זה בחי' עייל, ודודי לי זה בחי' ונפיק. וע"ש בסוף המאמר (בלשון מהרנ"ת ז"ל ועיקר הדבר שע"י שהאדם כשהוא במדריגה התחתונה מאד ואעפ"כ הוא מחזק עצמו ומאמין שגם שם יש לו תקוה עדיין כי גם שם נמצא השי"ת בבחי' ואציעה שאול הנך, אזי ממשיך על עצמו הקדושה משם הק' הוי"ה במלוי ס"ג (יו"ד ה"י וא"ו ה"י, בגימ' ס"ג) שהוא מחיה את כל הנסוגים אחור מקדושתם להחזיקם לבל יפלו לגמרי ח"ו, וזה בחי' בקי

(א) ע"י בלק"מ סי' א' ע"פ אשרי תמימי דרך, דע כי ע"י התורה נתקבלים כל התפלות וכו' והחן והחשיבות נתעלה וכו' הן ברוחני הן בגשמי וכו' כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל זיבר וכו' וזה בחי' יעקב וכו' וזה בחי' שמש כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש וכו' וזה בחי' חי"ת לשון חיות וכו' אך מחמת שאור השכל גדול מאד א"א לזכות אליו כ"א ע"י בחי' נו"ן וכו' וזה בחי' לבנה וכו' בחי' מלכות דל"ל מגרמה כלום אלא מה שמקבלת מן החית וכו' אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל וכו' זה בחי' עשו שביזה את הבכורה וכו' בחי' לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו וכו' וצריך כ"א ליתן כח לבחי' מלכות דק' וכו' ע"י התורה שהוא עוסק בכח וכו' ואזי מקבלת המלכות שהיא בחי' ג' חיות מן החכמה שהיא בחי' חית ונתחבר ונתקשר הח' והג' וכו' ונעשה חן וכו' ואזי נתקבלים דבריו ובקשותיו וכו' וזה בחי' ת' וכו' לשון חקיקה ורשימה וכו' כי ע"י החן נחקק ונרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה וכו' וזה מה שאמר רבב"ח האי גלא וכו' ומחינון לי' באלותא וכו' עיין כ"ז היטב בפנים.

(ב) והנה בסוף המאמר מפרש רבינו ז"ל הפסוק אשרי תמימי דרך, אשרי לשון הסתכלות, תמימי דרך בחי' יעקב איש תם, שהוא בחי' השכל כנ"ל, היינו לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר שהוא בחי' יעקב איש תם וכו': הנה לא פירש לכאורה תיבת „דרך“, אבל הוא מפורש מאליו ע"פ המבו' בפנים שכשזוכה להסתכל בהשכל של כל דבר אזי השכל מאיר לו בכל דרכיו ע"ש, נמצא שע"ז הוא בחי' תמימי דרך, שע"י השכל המאיר לו בכל דרכיו בודאי הוא יוצא ונכנס לדרכו בשלום ובתמים ואינו נכשל לעולם.

(ג) ואפשר שזה גם ענין הכתוב (קהלת ב') החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך, כי החכם מסתכל תמיד בהשכל של כל דבר שזה בחי' עיניו בראשו ושכלו של כל דבר, ואז הוא זוכה

שמאיר לו בכל דרכיו כאור נגה כמב"פ, אבל הכסיל שאינו חפץ בתבונה ושכל, הוא הולך בחשך וממילא נכשל תמיד בבחי' ופושעים יכשלו בם המובא בפנים.

(ד) וכפי המובא בפנים ענין הכתוב ישרים דרכי ה' וגו' אפשר לבאר לענ"ד, כי הנה כל מה שנמצא ואירע בעולם הכל הם בחי' דרכי ה' כי בכולם מלובש חיות חכמתו ית' ובודאי מי שזוכה להאמין בזה אין לו שום קשיא בעולם כי זוכה להבין שיש טעם ושכל בכל דבר, וזה שביקש משה רבע"ה הודיעני נא את דרכיך, מפני מה צדיק ורע לו וכו' וזה דרכיך דייקא, וזה שכתב רבינו שאיש הישראלי צריך להסתכל ולקשר עצמו אל השכל שיש בכל דבר, היינו שיאמין בכל לבו שאין שום קשיא בעולם וכולם הם דרכי ה' שמלובש בהם חיות חכמת אלקותו ית', ומי שזוכה לזה אזי השכל מאיר לו בכל דרכיו, היינו שזוכה שגם דרכיו ומאורעותיו התלויים בבחירתו נכללים גם הם בבחי' דרכי ה' ממש, ואז נאמר עליו אשרי תמימי דרך וכו', והבן .

(ה) והנה מבו' שכל ענין המאמר הזה המיוסד על הפסוק אשרי תמימי דרך הנ"ל, הוא לתקן ולהאיר בחי' „הדרך“, והנה ידוע ומבואר בכמה מקומות בדבה"ק שכל ענין סוד כוונות אלול הוא להאיר בחי' דרך בחי' הנותן בים דרך, ע"י בלקוטי קמא סי' ו', ובתנינא סי' פ"ב, וסי' פ"ז. ולפ"ז נראה לענ"ד שאפשר למצא גם בשאר עניני המאמר הזה רמזים לענין סוד כוונות אלול. (ו) וע"י היטב בסי' ו' הנ"ל שמבו"ש באות ה' בענין תמונת א' שהוא"ו שבאמצע הוא המקשר נקודה העליונה עם נקודה התחתונה שהם בחי' פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, וע"ש באות ז', שהוא"ו שבאמצע הוא בחי' ויעקב איש תם ישב אהלים ע"ש, וכל זה הוא המבו' כאן שע"י התורה שהוא בחי' ו' כי הלוחות ארכן וא"ו וכו'. מחברין ומקשרין הח' והג' שהוא בחי' חמה ולבנה, וע"י בסי' פ"ב בלק"ת שכל

הדרך של כוונת אלול שפתח משה רבע"ה הי' כשעלה בר"ח אלול לקבל לוחות אחרונות וכו'. שכ"ז הוא מה שמבו' כאן שיחוד חמה ולבנה נעשה ע"י הלוחות, ושכ"ז בחי' ויעקב איש תם ישב אהלים, ואולי יל"פ,, ישב אהלים" כי אהל לשון אור כנו' בסי' ו' באות ז', (מלשון בהלו נרו) והיינו שע"י עסק התורה הי' מחבר שני אהלים היינו ב' אורות, בחי' אור הלבנה כאור החמה.

ז) וע"י בסי' ו' הנ"ל מה שמביא שם מכוונות האריו"ל ששני הנקודות (חמה ולבנה הנ"ל) הם בחי' סגול דקס"א והיריק דס"ג ושניהם יחד עולים תי"ו בגימ' פשוטה ואז הימין פשוטה לקבל תשובתו כי ימין במלואו עולה דרך עם הג' אותיות שהם ב' פעמים יב"ק וכו' היינו ב' הנקודות הנ"ל ע"ש, והנה כל זה מכוון להמבואר במאמר זה שע"י התחברות הח' והנ' בחי' יחוד חמה ולבנה נעשה תיו שהוא לשון חקיקה ורשימה שנחקק ונרשם כביכול מקום בלב העליון לקבל בקשותיו, (ולולא דמסתפינא הייתי מבאר לענ"ד שהתינו והחקיקה הוא בעצמו בחי' הדרך בחי' חקיקת הצנור והשביל לעליית התפלה והתשובה מתתא לעילא, ולהשפעת השפע מעילא לתתא, וזהו שהימין פשוטה וכו' כי ימין בגי' דרך כנ"ל והוא בחי' חקיקה ותי"ו שעולה פשוט"ה, ואכמ"ל)

ח) והנה מבואר מכל הנ"ל שכל ענין כוונות אלול נרמז באות ת', ויש לצרף עוד לזה הענין המבו' במאמר אשרי הנ"ל שכנגד בחי' הח"ן דק' (שעל ידו נעשה ת') הוא קליפת עשו המבזה את הבכורה והשכל, וכפי הכלל שזה לעמת זה עשה הא', מבואר שזה בחי' קליפת הת' איש שבאו עם עשו להלחם כנגד יעקב שהוא בחי' הת' דקדושה, ומה מאד נפלא לפ"ז מה שמביא בס' בני יששכר בשם האריו"ל, אשר שם אדני"י במלואו כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, הם י"ב אותיות כנגד י"ב חדשים, ובכל חדש מאיר אות אחד כפי הסדר, ונמצא שלחדש אלול מגיע אות ת', גם מביא שם בשם הזוהר שחדש אלול נפל לחלקו של עשו וכו' ועשה יעקב כמה מלחמות בתחבולות החכמה ולקח אלול מידו, והכינו לישראל לתשובה ע"כ, והוא ממש המבואר כאן

שכל מלחמת יעקב ועשו הוא בענין הת' ושב רמוז סוד כוונות אלול, והבן.

ט) והנה עיקר תחבולות חכמתו של יעקב הי' ע"י שליחת המנחה לעשו שע"י החליף והוציא ממנו נצוצות הקדושה וכעין לקיחת הבכורה ממנו ע"י נזיד עדשים, וכמו שכ' **בזוה"ק** (וישלח קס"ו ע"ב) לענין שליחת המנחה ויותר חכמה ועקימו עבד בדא מכל מה דעבד לגביה דעשו דאילו הוה ידע עשו חכמה דא יקטיל ליה לגרמיה ולא ייתי לדא, אבל כלא עבד בחכמתא ע"ש. והנה יש לרמוז לפ"ז במה שנאמר בפ' וישלח "ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה לאדני לעשו וגו'" ופרש"י על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ששאלת למי אתה לעבדך ליעקב אני וכו' וששאלת למי אלה לפניך מנחה היא שלוחה ע"כ, וי"ל שבזה רמז סוד החילוף הנ"ל, כי בשאלה ראשונה נרמז צירוף אלול לאמר למי אתה ו'אנה וגו'. וע"ז באה התשובה לעבדך ליעקב כי חדש אלול שייך רק ליעקב, ולמי אלה לפניך מנחה היא שלוחה לאדני לעשו. כי ע"י שליחת המנחה דייקא החליף והוציא ממנו קדושת חדש אלול כנ"ל.

י) והנה ידידי ר' יצחק אייזיק זילברמן שליט"א, מצא צירוף אלול בפסוק (שם ל"ג י"ד) יעבר נא אדני לפני עבדו ו'אני א'תנהלה ל'אטי ל'רגל וגו'. ויש לבאר כל זה ע"פ המאמר, קרא את יהושע" הנ"ל (המיוסד על סוד כוונות אלול כמבו"ש) דהנה מבו' שם שצריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום וכו' וע"י זוכין לכבוד אלקים וכו', וא"א לזכות לזה כ"א ע"י תשובה שהוא בחי' כתר, לשון המתנה כי הבא לטהר וכו' אומרים לו המתן וכו' ועיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק, כי קודם התשובה עדיין הדם שבחלל השמאלי שבלב ששם מדור היצה"ר הוא בתוקף ועוז, ובשביל זה באים עליו בזיונות ושפיכות דמים, ותיקון לזה שיהפוך דם לדם (בתולם) ולא ידקדק על בזיון כבודו וכשמקיים דם לה', אזי הקב"ה, מפיל לו חללים חללים כמ"ש דום לה' והתחולל לו והוא יפיל לך חללים (כשדרוז"ל גיטין ז') היינו ולבי

חלל בקרבי, היינו עיי"ז נתמעט הדם וכו' וזה בחי זביחת היצה"ר וכו' ע"ש כ"ז בפנים.

והנה מבו' בהקדמת ס' באור הלכותים בכלל האחד עשר, שברובם ככולם מהמקראות ומאמרי חז"ל שרבינו ז"ל מפרש אותם בפירוש הפנימי והנסתר שבהם, נראה ברוב ועומק הפלאת מסילתו הק' שסובב לחברם ולקשרם גם עם הפירוש הפשוט שבהם וכו' עיי"ש. וכן הוא גם בדרשת חז"ל שהביא כאן ע"פ דם לה' והתחולל לו שדרז"ל (בגיטין ז' ע"א) והוא יפיל לך חללים שפירושו הפשוט ששונאיו הרודפים ומבזים אותו יכנעו ויפלו לפניו ע"ש בגמ', ורבינו ז"ל מפרשו שזוכה שנעשה לו חלל בלב היינו שנתמעט הדם שבחלל השמאלי שבלב וכו' כמב"פ. והכל אחד כי גם מה שרודפים ומבזים אותו בגשמיות הוא מהתגברות הדמים שבלב כמב"פ, וע"כ הא בהא תליא שכשיזדכך דמיו ויהי לו חלל בלב ממילא יתבטלו ויכנעו הרודפים והמבזים אותו ויפלו חללים, והבן.

(יא) ויש להוסיף עוד, כי זהו בעצמו מה שמבואר בפנים באות ז' שהנקודה התחתונה שנעשה ע"י הדמימה והשתיקה היא בחי' כריתות זרעו של עמלק, ע"ש, וזה בעצמו בחי' והוא יפיל לך חללים, כי עמלק הוא ראש כל השונאים והרודפים ברוחניות ובגשמיות, וגם הוא בחי' קליפת היצה"ר שבלב כל אחד כידוע וכנרמז בס"ת הפסוק (בראשית ו' ה') וכל יצר מחשבות לבו רק' רע' כל' כל' היום' כמובא, נמצא שבחי' ,,ולבי חלל בקרבי" הוא בחי' מחיית עמלק וגם נעשה כריתות זרעו של עמלק בפועל בחי' ,,והוא יפיל לך חללים". (עי' באהל"ק).

(יב) ויש להוסיף עוד ע"פ המובן בפנים שפגם הכבוד ח"ו, היינו מה שרודף אחר כבוד עצמו, ואינו מרבה בכבוד המקום, זה נמשך מהתגברות הדמים, ומזה באים כל העונות, וע"כ תיקונו שלא ידקדק על בזיון כבודו כמב"פ. והנה ע"י פגם הכבוד נפגם ונחסר הוא"ו של כבוד (עי' בסי' י"א) ונעשה כבוד מלא דם שהוא בחי' עשו הוא אדום (עי' בסי' נ"ז בסופו) ותיקונו שיהפוך דם לדום שישמע בזיונו וידום וישתוק ועיי"ז נכנע עשו שהוא עצמו בחי' היצה"ר שבלב (כמבו' בסי' א' ,,אשרי" הנ"ל) בחי' הכנעת

עמלק זרעו של עשו, ויש לבאר שזהו מה שמבואר לקמן בפנים שהוא"ו הוא בחי' רקיע כלליות הגוונים בחי' הבושה שנשתנה פניו לכמה גוונים, ומבו' שם שהוא"ו הוא בחי' יעקב ע"ש. נמצא שע"י שסובל בזיונות ושפיכות דמים חוזר ומתקן את הוא"ו בחי' יעקב, ונכנע הכבוד בחי' עשו, ונעשה כבוד מלא, בחי' יעקב כנ"ל.

(יג) וע"פ כ"ז אפשר לבאר במש"כ בפנים באות ו' במאמר רבב"ח "אל" עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין" שישראל יזכו להכלל באדם היושב על הכסא והם יתנו דין לכל באי עולם היינו הם ישפטו בעצמן כל הדינים, וכל זה זוכין ע"י הדמימה והשתיקה שדומם ושותק על בזיונו-תיו עיי"ש היטב, ויש לבאר שזה יזכו כל ישראל בכלל ע"י מה שזכו לסבול בכל ימי הגלות בזיונות ושפיכות דמים לאין קץ בכל הבחינות והם דממו ושתקו והמתינו וצפו לישועת ה'. עיי"ז בעצמו נזדככו ונשלמו להכלל בבחי' אדם היושב על הכסא לשפוט את כל אלו ששעבדו בהם וביזו אותם בכל ימי הגלות שזה בעצמו בבחי' דם לה' והתחולל לו שפירושו הפשוט של והתחולל לו הוא מלשון המתנה וציפוי שעיי"ז בעצמו יזכו שיפלו לפניהם חללים לעתיד לבא. היינו שישראל בעצמן ישפטו אותם ויקחו נקמתם מהם, והנה זהו ענין הכ' (עובדיה א') ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, היינו עשו דייקא שהוא ראש המשעבדים בישראל בכל הגלויות, ונתבזו מאד תחת ידו (בבחי' ויבו עשו את הבכורה, בני בכורי ישראל) ועיי"ז בעצמו יזדככו ויתעלו לעתיד לשפטו ולהכניעו וליקח נקמתם ממנו וכמ"ש (יחזקאל כה) ונתתי את נקמתי באדום ביד עמי ישראל.

(יד) והנה מבואר בפנים על מאמר רבב"ח דשמיטין גדפייהו משמנייהו, ששומעין חרפתן ואינם משיבים מחמת שמנייהו מלשון שמנת עבית וכו' ע"ש, ומובן מזה שעיקר התגברות הדמים בחי' אחיזת עשו הוא אדום הנ"ל הוא מרבוץ גשמיות עוה"ז כשאין זוכין להתקדש בזה כראוי שע"ז נאמר שמנת עבית (וגו') ותשכח אל מ'ח'ל'ל'ך') וע"כ צריך לקבל ע"ע בזיונות ושפ"ד כדי להזדכך משמנייהו הנ"ל והבן, זכ"ז שייך לסוד כוונות אלול כמבו' בפנים.

(טו) ועי' זוה"ק (וישלח קס"ו ע"ב) עה"פ טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם (משלי י"ב). טוב נקלה דא יעקב (היינו כנ"ל כי יעקב הוא בחי' הוא"ו בחי' הבושה) דמאיך רוחיה לגביה דעשו בגין דלבתר להוי עבד לו וישלוט עלוי ויתקיים ביה יעבדוך עמים וגו' ועדיין לא הוה זמניה כלל, אלא בגין דסליק ליה יעקב ועל דא הוה מיד נקלה, ולבתר, ההוא דאיהו מתכבד (שרודף אחר כבוד עצמו כנ"ל בחי' כבוד מלא דם כנ"ל) יהא עבדא לההוא דיהבו ליה רוב דגן ותירוש עיי"ש, והנה כ"ז הוא סוד כוונות אלול המבו' בפנים בחי' אומרים לו המתן, כי בכלליות רומז זה על כל ימי הגלות שאנו תחת יד עשו ואנו סובלים מה שסובלים צריכים להמתין ולצפות לישועת ה' עד שזוכה ע"י ההמתנה בעצמה שהיה נשפך דמינו כמים בכמה בחינות. זוכה עיי"ז בסוף יומיא, שיתקיימו הברכות "יעבדוך עמים" שישראל ישבו על הכסא ליתן דין ולשפוט את כל באי עולם המשעבדים והמבזים אותם כנ"ל, ויהי להם רוב דגן ותירוש בקדושה ולא יהי ח"ו בבחי' שמנת עבית כי אז יתקיים הוא יפיל לך חללים שיתבטל היצה"ר לגמרי בחי' ולבי חלל בקרבי ויתקיים אז (יואל ב') ואכלתם אכול ושבוע וגו' ולא יב'ש' עמי לעולם.

(טז) ומזה גבא לענין הכי הנ"ל יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי וגו' דבזוה"ק על פסוק זה (שב קע"ב ע"א) אר"א היינו דקאמרינן בקדמיתא דיעקב לא בעא השתא אינון ברכאן קדמאי דברכיה אבוי (בגין דכתיב טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו וכתיב ותשחק ליום אחרון) וכו' כך בשעתא דאמר עשו נסעה ונלכה ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלוט כחדא, מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדך, יקדים עשו שולטניה השתא בהאי עלמא וכו' ואנא אתנהלה לאטי, אנא אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאולינן לאט (ע"ש בנצוצי אורות) וכו' עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנא אסבול גלותא דילך עד דייתי וימטי זמנא דילי לשלטאה על הר עשו כד"א ועל מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו וכו'. והרי הוא כמבואר, שכל זה הוא סוד כוונות

אלול להמתין ולסבול עול הגלות והבזיונות עד שזוכה להכלל באדם היושב על הכסא ולשפוט כל באי עולם כד"א ועלו מושיעים וגו' לשפוט את הר עשו, שכ"ז זוכין ע"י ההמתנה והדמימה בחי' דם לה' והתחולל לו והוא יפיל לך חללים בחי' זביחת היצר והבן. והנה זה בחי' אתנהלה לאטי היינו בחי' אומרים לו המתן הנ"ל וע"כ נרמז כאן צירוף אלול ואני אתנהלה לאטי לירגל וגו'. כנ"ל. והנה תראה נפלאות שגם בפסוק המובא שם בסוגריים ותשחק ליום אחרון לענין זה שע"י שממתין וסובל עול הגלות זוכה לגדולה וכבוד בסוף יומיא, הנה בפסוק זה עצמו נרמז ג"כ צירוף אלול כמובא בדברי רבינו ז"ל (בסי' כ"א) ל'בושה ו'תשחק ליום אחרון ר"ת אלול והבן.

ואפשר שע"כ ל'בושה' ותשחק' ליום' אחרון ס"ת נקמה כי אז נקח נקמה מעשו על כל אשר עולל לנו בכל ימי הגלות בבחי' ועלו מושיעים וגו' הנ"ל ובבחי' ונתתי נ'ק'מ'ת"י באדום ביד עמי ישראל, הנז' לעיל.

ועי' בפנים (במאמר קרא את יהושע הנ"ל) שמביא את הכתוב (במדבר כ"ד) דרך כוכב מיעקב לענין שמיעקב הוא בחי' הרקיע, בחי' הוא"ו, בחי' הבושה, כמובא למעלה. והנה שם בענין הכתוב הנ"ל נאמר אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב (היינו בחי' ההמתנה הנ"ל, אתנהלה לאטי) דרך כוכב וגו' (ומפרש התרגום דקאי על מלך המשיח שיקום באחרית הימים) והי' אדום ירשה והיה ירשה שעיר איביו. היינו שע"י ההמתנה והבושה הנ"ל יזכו לשפוט את הר עשו כנ"ל ויתקיים ותשחק ליום אחרון.

(יז) ונחזור לענין מאמר אשרי הנ"ל, ולבאר יותר איך שכל הענין המבואר כאן נוגע לסוד כוונות אלול, עי' בלק"ת סי' פ"ב, מבו' שם שע"י התשובה שמשפיל עצמו בבחי' מ"ה שעיקרו בחדש אלול, עיי"ז נעשה בחי' כסדר, ובחי' כסדר נקרא י' ו' ד', שמלכות הנקרא דלי"ת דלית לה מגרמה כלום, והקב"ה ממשיך חיות החכמה הנקרא יו"ד, וזה יו"ד וא"ו דלי"ת (ר"ל כי ההמשכה הוא בחי' וא"ו כידוע, וכמובא בלק"א סי' ל"ד אות ה') וכו' ע"ש. והנה זהו ממש כל הענין המבואר כאן שע"י התורה שהוא בחי'

וא"ו זוכה להמשיך חיות מהשכל והחכמה לבחי'  
מלכות דלית לה מגרמה כלום, וזהו ע"י תשובה  
והשפלת עצמו כמבו' בפנים שא"א לזכות אל  
אור השכל כ"א ע"י בחי' גו"ן בחי' לבנה דלית  
לה מגרמה כלום, והיינו שישפיל א"ע וידע שאין  
לו מעצמו כלום ויבטל עצמו אל אור השכל דק'  
של התורה והצדיקים.

(יח) והנה מהמובא בפנים ענין הכתוב לא  
יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו, מובן  
שעיקר תיקון בחי' הגון והשפלת עצמו, הוא,  
שיעשה פתיחה וחקיקה בלבו בחי' ולבי חלל  
בקרבי להתבטל כנגד אור השכל שבמח ועי"ז  
גורם כביכול שנעשה חקיקה בלב העליון לקבל  
בקשותיו וכמבו' בבאהל"ק, והנה כל זה הוא סוד  
כוונות אלול למזל את ערלת ואטימת לבו כנרמו  
בהכתוב ומל ה' אלקיך א'ת ל'בבך ו'את ל'בב  
וגו' כמובא, וכמבואר היטב בסי' ו' ע"ש באות  
ב' (ועיין בלקוטי תניינא סי' פ"ב הנ"ל שכשפוגם  
בבחינת כסדר נעשה וכל לבב דוי, בחי' מחלת  
לב ע"ש).

(יא) ועי' בס' ביאור הלקוטים על מאמר אשרי,  
שבדרך כלל, האדם עצמו הוא בחי' הגון בחי'  
לבנה דלית לה מגרמה כלום, והשי"ת הוא עצם  
החיות וחכמה (כידוע שהוא וחכמתו אחד) וכפי  
שהאדם מרגיש שפלותו וחסרונו ושופך שיחו  
ותפלתו להשי"ת שימלא חסרונו כמ"כ נשפע  
עליו מלמעלה שפע ושכל (שהוא שורש כל  
ההשפעות) והנה זהו הנרמו בהכ' א"ני ל'דודי  
ו'דודי ל'י שכפי האני לדודי שמשפיל ומבטל  
עצמו להשי"ת, כמו כן משפיע לו השי"ת שפע  
קודש בחי' ודודי ל', הנרמו בר"ת צירוף אלול  
כידוע, וזהו עצמו המבו' בסי' ו' שכפי תשובתו  
כן זוכה להשיג יותר את השי"ת, ע"ש והבן.

(יב) ועי' עוד בסי' ו' הנ"ל שע"י התשובה  
והתיקונים של סוד כוונות אלול זוכה לכבוד  
אלקים בחי' מלכות, בחי' מלך הכבוד. והנה זה  
עצמו הוא המבו' במאמר אשרי הנ"ל שע"י יחוד  
חמה ולבנה, חכמה ומלכות, זוכה לחן והשיבות,  
בחי' מלכות, והיינו הך. וזה שמובא (בס' לקוטי  
אבן) שהתיבות כבו"ד הוי"ה עולה ח"ן.

(יג) ועי' בסי' ו' שמפרש את הכתוב (תהלים  
ג') זבח תודה יכבדני וגו' ע"פ דרשת חז"ל

(סנהדרין מ"ג ע"ב) כל הזובח את יצרו ומתודה  
עליו כאילו כבדו להקב"ה בשני עולמות, וע"ש  
שמבאר שיש שני בחי' תשובה. תשובת עוה"ז  
ותשובת עוה"ב שזה בחי' הזובח את יצרו היינו  
תשובה א', ומתודה עליו היינו תשובה ב' עי"ש  
בפנים היטב.

והנה יש לבאר כל הפסוק הנ"ל גם ע"פ מאמר  
אשרי בצירוף כל ההקדמות הנ"ל. ונקדים עוד  
בענין המבו' בפנים על מאמר רבב"ח ומחינון ל'  
באלותא דחקיק עלי' שמות וכו'. שהכנעת היצה"ר  
הוא ע"י התורה שהיא בחי' מקלות וגם שמות כי  
כל התורה כולה היא שמותיו של השי"ת וכו'  
כמב"פ. והענין ע"פ המבו' בס' פרפראות להכמה  
ובבאהל"ק. כי יש שני בחי' ביצה"ר, הא' היצה"ר  
המגושם המבעיר לב האדם בתבערת התאוות וה'  
מדות רעות, וכנגד זה היא סגולת התורה בבחי'  
מקלות להכניע את היצה"ר הזה. ויש עוד בחי'  
יצה"ר רוחני שמבלבל דעתו של האדם לאמר על  
רע טוב וכו' ומתלבש עצמו במצוות כאילו מסיתו  
לעשות מצוה כמב"פ. וכנגד זה היא סגולת  
התורה בבחי' שמות וקמיעות המיישב דעת  
האדם לידע האמת מהו הטוב האמתי ולהיפך.  
ועי' בבאהל"ק ששני היצרים הנ"ל הם כנגד  
חמה ולבנה דק'.

וכפי המבואר בפנים שהכנעת היצה"ר הוא  
בחי' גון, ע"כ הגון במלואו יש בו שני גונין  
כנגד ב' הצמצומים הנ"ל כמבו' בבאהל"ק. ואפשר  
שע"כ כשזוכה להכניע שני היצרים הנ"ל הגשמי  
והרוחני, זוכה לחן וחשיבות בין ברוחני בין  
בגשמי כמב"פ היינו מדה כנגד מדה. (כע"ז  
שמעתי בשם הר"ר דוד שכטר שליט"א).

(יד) ועכשיו נבא לבאר הפסוק הנ"ל זבח תודה  
יכבדני ודרשו ז"ל כל הזובח את יצרו ומתודה  
עליו וכו'. היינו בחי' ב' התשובות הנ"ל, כי  
זביחת היצה"ר היינו הכנעת תוקף הדמים שבחלל  
השמאלי שבלב כמבו' בסי' ו' היינו בחי' הכנעת  
היצה"ר הגשמי הנ"ל בחי' מקלות, ומתודה עליו.  
היינו בחי' השמות הנ"ל ע"פ הידוע שהודוי הוא  
הוא לתקן הצרופי אותיות התורה שנפגמו ע"י  
עונותיו (וכמבו' בדבה"ק בסי' ד' ע"ש) שהם  
בחי' שמות הק' כנ"ל וזה שאומרים בודוי  
שבתפלת שמ"ע ותמלא כל השמות וכו'. (וזה

זב"ח תוד"ה עולה ת' ל"ב, היינו חקיקה בלב, שזהו בחי' הכנעת היצר כנ"ל).

ועי"ז נעשה כאילו כבודו להקב"ה בשני עולמות, היינו חן והשיבות הנ"ל בין ברוחני בין בגשמי, ומה מאד נפלאו לפ"ז חברי רשימ"ל שם בגמ' דשני נונין (שבתיבת יכבדוני) דריש לשני כבודין, היינו כנ"ל שכ"ז נעשה ע"י ב' התשובות. שהם בהי' ב' נונין כנ"ל. (ולפי הנ"ל שזה עצמו בחי' חמה ולבנה זהו הנרמו יכבדוני עולה כמס' חמ"ה ולבנ"ה בדקדוק).

וזהו ושם דרך כי כל זה הוא בחי' תיקון הדרך כנ"ל, ויש לרמוז עוד זבח (בחי' זביחת היצר) תודה יכבדוני ושם (ר"ת תי"ו) דר"ך, היינו ימי"ן ה' (שעולה דר"ך) פשוטה (מס' ת') לקבל תשובתו שזה עצמו בחי' התי"ו והחקיקה לקבל תפלותיו ובקשותיו כנ"ל.

וכפי המבו' בסי' פ"ב בלק"ת הנ"ל שע"י התשובה והשפלת עצמו נעשה יו"ד ונתרפא ממחלת לבו מבחי' וכל לבב דוי, ע"ש, אפ"ל

שזהו ג"כ נרמוז בפסוק זה זבח תודה (בחי' התשובה כנ"ל) יכבדוני ושם דר"ך, וע"י כל זה, אראנו בישע אלקים. כי נתקבל תשובתו ותפלתו ובקשתו.

(טו) וע"פ סי' ו' ופ"ב הנ"ל אפשר לרמוז בקיצור נמרץ בפסוקי תהלים (ק"ז) אוילים מדר"ך פשעם (היינו פגם הדרך הנ"ל) וגו' ויגיעו עד שערי מות (בחי' מחלת לב, וכל לבב דוי) ויזעקו אל ה' וגו' (בחי' התשובה והשפלת עצמו) ישלח ד'ברו וירפאם (ממחלת לבם מבחי' וכל לבב דוי) וע"י נעשה יו"ד כסדר. וזה, יו"דו לה' חסדו, על שפשט ימינו (בחי' חסד) לקבל תשובתם, ויזבחו זבח"י תוד"ה, (שכ"ז נעשה ע"י בחי' זב"ח תוד"ה כנ"ל).

יזכנו השי"ת למול א'ת ל'בבינו ו'את ל'בב זרעינו ולשוב באמת להשי"ת ועי"ז נזכה לשפע רוחני וגשמי, בחי' א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י, אכ"ר. שמואל משה קרמר, ירושלם

## רמזים

ע"ש, והנה כ"ז שייך לסוד כוונות אלול כמב"פ ע"ש. והנה זהו הנרמוז בצירוף הכ' הנ"ל דם לה' והתחולל לו, כי כשמקיים דם לה' נתוסף אות א' לדם ונעשה אדם, ויוצא מזה צירוף אלול כזה אדם ל'ה' ו'התחולל לו.

(ב) והנה מבו' בחיי מוהר"ן שהמאמרים שהם לשון רבינו ז"ל יש לדקדק בהם כמו במקרא, והיינו אפילו בצירופי אותיות כר"ת וס"ת. והנה בהבאתו לשון הכתוב ודרשת חז"ל הביאם באופן כזה שיוצא מהם צירוף אלול והיינו "דם לה' והתחולל" לו והוא יפיל' לך חללים וכו'. ס"ת אלול.

(ג) בסי' קמ"א, מבואר שם שחדש אלול מסוגל להרגיש באמת כאב חטאיו עד שיתעורר לתשובה ויצטער ויתחרט עליהם באמת ושזה נרמוז בר"ת הכתוב ומל' ה' אלקיך א'ת ל'בבך ו'את ל'בב

(ד) יש בסי' ו' כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום וכו' וזה סוד כוונת אלול וכו' עיי"ש, ואפשר שזה נרמוז בהפסוק וכבודי לאחר לא אתן (ישעי' מב) ר"ת אלול כי אז הוא תיקון הכבוד למסור כל הכבוד להשי"ת כנ"ל. יצחק אייזיק בן רבקה, ירושלים

(א) בלק"א סי' ו' מבואר שם בענין כוונת אלול שעיקר התשובה הוא שכשבאים עליו בזיונות ושפיכות דמים, ישמע בזיונו וידום וישתוק, ויקיים הכתוב דם לה' והתחולל לו היינו שיהפך דם (בפתח) לדם (בחולם) ואז הקב"ה מפיל' לו חללים חללים כמשדרוז"ל ע"פ דם לה' והתחולל לו, והוא יפיל' לך חללים היינו ולבי חלל בקרבי וכו'. ומבו' שם עוד שע"י שמקיים דם לה' נעשה אלה ונעשה אדם וכו' שהוא אותיות אלה דם

שמאריך לפרט עוצם הפגם של החטאים ובפרט פגה"ב עד שמתוך הרגשת הכאב והצער צועק ומקונן שם "אוי לי ווי לי, אוי לי ווי לי. ואם אומר אלף פעמים אוי לי ווי לי, עדיין איני מרגיש כלל וכו' " וכן להלן שם "ונעשה וכו' מה שנעשה אוי לי ווי לי וכו' " כי הזמן המסוגל לזה הוא חדש אלול, והוא עצמו ר"ת אוי לי ווי לי, כי זה עיקר סגולת חדש אלול שירגיש כאב חטאיו עד שיבזה ויחרף את עצמו ויצעק אוי לי ווי לי.

וענין מה שתפס בלשונו הצח "ואם אומר אלף פעמים", אולי אפשר לומר ע"פ מה שמבואר בס"י ו' הג"ל כי ע"י שמקבל על עצמו בזיונות הן מאחרים הן מעצמו כנ"ל (היינו בצעקת או לי ווי לי) נתתקן מזה צורת אלף ונעשה אדם וכו' ע"ש וזהו שרמז במליצתו הצדה "ואם אומר אלף פעמים אוי לי ווי לי". כי ע"י צעקת אוי לי ווי לי, נתתקן צורת אלף.

השי"ת יזכינו להתעורר באמת ולעשות תשובה שלימה כראוי אכ"ר.

שמהה קרמר ירשלים

זרעך וכו'. ומבואר מזה שענין אלול הוא הרגשת הכאב והצער על חטאיו, עד שיקונן עליהם ברעש גדול כמב"פ. ויש לבאר זאת עם המבואר בס"י ו' שעיקר התשובה הוא שישמע בזיונו וידום וישתוק ומבאר שם בס' ביאור הלקוטים שלא דוקא שצריך לשמוע בזיונו מאחר, (כי איך אפשר שעיקר התשובה יהי תלוי באחרים) רק צריך לבנות את עצמו, וזה ענין מצות הודוי ביום התשובה והכפורים, כי כל פירוש הודוי הוא שהאדם יבזה ויחרף את עצמו ויתבייש לפני השי"ת בהתודותו חטאתי עויתי וכו' עד שבאמת יהי נשפך דמו בקרבו וכו' עיי"ש. וי"ל דהיינו הך מה שמבו' במאמר הג"ל שעיקר סגולת חדש אלול הוא להרגיש כאב חטאיו ולהצטער ולקונן עליהם, דהיינו שאמירתו חטאתי עויתי וכו' יהי בהרגשה חזקה ואמתית ובצער ובבושה גדולה לפני השי"ת.

ומה מאד נפלא לפ"ז עומק מליצתו הנפלאה של מהרנ"ת ז"ל בתפלה פ"ה המיוסדת על מאמר (קמ"א) הג"ל. שכל ענין התפלה שסידר לנו שם היא לעורר לכאו"א באמירת התפלה הרגשת הכאב והצער והקינה על חטאיו ע"ש איך

## פנינים

ויהיה מהשומעים חרפתם ואינם משיבים. וגם ידין את המבזה אותו לכף זכות (שם).

כה) בשעת הלימוד צריכים לקשר א"ע עם התנא או הצדיק שחידש וגילה זאת התורה. וע"ז יזכה לתשובה לחדש ימיו שעברו בחשך (שם יב).

כו) עיקר כבודו וגדולתו של הקב"ה הוא כשהרחוקים מישראל חוזרים בתשובה (שם יד).

כז) להחזיר בנ"א בתשובה הוא תיקון עון קרי. וזהו אם תוציא יקר מזולל (ירמיהו ט"ו) יקר אותיות קרי (שם).

כח) בימי אלול ועשי"ת צריכים ביותר לעסוק באמירת תהלים מחמת שהם ימי תשובה ואמירת

כב) כשאיש הישראלי נתעורר בתשובה בזה גורם שגם אלו הרשעים היוצאים מכלל ישראל ע"י מעשיהם הרעים — נעשו כסא לקדושה ועוזרים גם הם לעובדי השם לבנות מלכות דקדושה (ליקו"מ סי' ד).

כג) מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי (משלי כ) פי' אפי' בשעה שאדם אומר חטאתי א"א לו כומר בלי פניה. וזהו מי יאמר טהרתי מחטאתי שיהיה זך וטהור בלי פניות מן החטאתי שאמר, ע"כ צריך לאחוז תמיד במדת התשובה. וגם לעשות תשובה על תשובה (שם ו).

כד) עיקר התשובה כשישמע בזיונו ידום וישתוק

מהזמן. ומעלה כל הימים למעלה מהזמן (שם ח"ב  
הי' א).

לג) חדש אלול הוא הזמן המסוגל ביותר לזכות  
לדעת ולהבין הדברים שלא ידע מקודם, וע"י עושים  
לבושים חדשים לנשמתו וניצול מכל אורב מסטין.  
ומרומז בפסוק (משלי לא) עוז והדר ל'בושה ו'תשחק  
ליום א'חרון ר"ת אלול ליקו"מ סי' כא).

לד) מהניגון של התיקונים שנוהגים לומר באלול  
— ומהחלישות לב שיש לכ"א מה שמתאחר  
בביהמ"ד יותר מהרגלו — מכ"ז נעשה דברים  
עליונים ותיקונים גדולים למעלה (שי הר"ן סי'  
קכז).

תהלים מסוגל לתשובה כי הוא פותח שער לדופקי  
בתשובה (שם ח"ב עד) (עיין בפנים הספר באריכות).

כט) לענין התחזקות לבל יפול האדם בדעתו  
מחמת ריבוי הפגמים והקלקולים שקלקל ע"י  
מעשיו ענה ואמר, אם אתה מאמין שיכולים לקלקל  
תאמין שיכולים לתקן (שם ח"ב קיב).

לא) העבדות שאדם עובד את ה' בבחרותו. כל  
יום ערכו יקר משנים רבות של עבודה לעת זקנתו  
(ספר המדות אות תשובה סי' עג).

לב) יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה

## שירים - חרוזים

### שיר התשובה

(מיוסד על אלול חדש התשובה הרחמים והסליחות)

הודיענו רבינו שעל הכל מועיל תשובה  
רחמי מדותיו יתברך עמקו ממדת התשובה  
הושב מחשבות לבל ידח נדח מתשובה  
לכיון זאת יאחוז תמיד במדת התשובה  
ישמע בזיונו ידום וישתוק מחמת תשובה  
לאורעותיו באהבה יקבל וישמח לכפרת תשובה.

ובזה יזכה לעשות תשובה על תשובה  
היא המדרגה העליונה ביותר במעלות התשובה  
סגולה לתקן אף פגם הידוע בתשובה  
למעלה מהזמן נמצא האדם כיום התשובה  
יום בבחרות יקר משנות הזקנות לתשובה  
חטוף ואכול יותר ויותר ימי תשובה  
ולעתיד ימים ידברו ויזכירו תוצאות התשובה  
הזכה אז לנחלת יום שכולו תשובה.

נ"ב ירושלים

אתה בן אדם הדופק פתחי תשובה  
לך ודרוש בספרי מזהר"ן שערי תשובה  
ושם תלמד פרק חשוב בהלכות תשובה  
לאורו תלך לבטח ותצליח בדרכי התשובה

הרש אלול פתוח השער לדופקי בתשובה  
דרוש את ה' בהמצאו בימי התשובה  
שפוך שיח לפני קונך לקבלת התשובה.

השמע לאזנך מהיוצא מפיו בדיבורי תשובה  
למים תהיה עם אלקיך בעשותך תשובה  
שני מחשבות יחד א"א להיות התשובה  
וידוי דברים על מעשיך ראשית התשובה  
בחרטה לעבר זקבלה להבא תנאי התשובה  
התבודדות והתבוננות בחדר מיוחד יפה לתשובה.

# ספורים

תכונות נפלאות במזגו הטוב ולבו הזהב, וכן שמע ממנו חיי נעוריו היפים — החל לקשור עמו ידידות ולבלות אתו יחד הרבה בצוותא ולדבר עמו דברים המתיישבים על הלב הנובעים מתורת מוהר"ן ז"ל, עד שבמשך הזמן עלתה בידו של נשק"ה להשפיע עליו לעזוב דרכיו הרעים והמקולקלים ולעבור לחיי תורה ומצוות ככל ישראל הכשרים — ובהשפעתו נהפך בתכלית לאיש כשר ומאמין רודף צדקה וחסד אשר ידו היתה פתוחה לכל דורש ומבקש נדבתו הטוב — גם היה חרד אל דברי רביז"ל באמת ובתמים. ובמיוחד היה אצלו הנסיעה על ר"ה לאומן מקום גניזת מוהר"ן ז"ל ענין של חוק ולא יעבור אף אם היתה הנסיעה כרוכה בסיכון ממונו ונפשו, כי תמיד עמד לנגד עיניו אזהרתו וציוויו של רביז"ל "להיות אצלו על ר"ה".

והנה בעת פרוץ המהפכה בממשלת הקסריות ברוסיה, והשלטון עבר אז לידי הקומוניסטים והבולשביקים — החלו להטפל כידוע אל כל בעלי ההון והעסק באמצעים שונים והחרימו רכושם של העשירים באמתלאות של עלילות, ובהעלאת מס רכוש באחוזים גבוהים ומופרזים מאד ממעל היכולת, ומובן שבדרך זו חיסלו את כל בעלי העסק, וממילא נפלו כל בתי החרושת והמפעלים ישר לידי השלטון כדג בפי חכה.

ר' חיים זה, אשר היה בעל עסק מבוסס ופרנסה מכובדת מהביח"ר שלו המכניס לו רוחים הגונים — גם עליו עבר כוס התרעלה ממהפכת סדום הזה. ולא זו בלבד ששברו מטה לחמו בהחרימם את מפעלו — אלא אף גם גוללו עליו אשמות כבידות שונות, ובדו מלבם תואנות ועלילות שוא כאלו, אשר בעבורם צפויה לו משפט מות, או להאריך ימיו בגלות "סיביר" מבלי לראות עוד אויר העולם. ובכן נקטו נגדו תהליכים משפטיים להעמיד אותו לדין ולחרוץ גורלו בפסק דינו.

בעיר "חרקוב" אשר ברוסיה האוקריינית (מלפנים היתה "חרקוב" בירת אוקריינה במקום העיר "קיוב" של היום) היה גר אחד מאנשי חסידי ברסלב בשם ר' חיים פוקס ז"ל. מוצאו היה מפולניה — ובפרוץ המלחמה העולמית הראשונה (שנת תרע"ד) נדד אח"כ לרוסיה והתיישב בעיר חרקוב.

ר' חיים זה, עוד משחר נעוריו היה איש משכיל ונבון ולמדן בגמפ"ת כי למד תורה הרבה בבחרותו אצל רבני עיירתו, כן הצטיין במזגו הטוב להיות נוח לבריות ומוכן לעזור לכל פונה לעזרתו.

אך פגעי הזמן חוללו תהפוכות בהליכות חייו. כי מאורעות המלחמה העולמית טלטלוהו מעיר לעיר וממדינה למדינה, והרחיק נדוד למרחקים בכדי להציל נפשו מסכנות מות שונות שרחפו עליו אז, ובד בבד עם ריבוי נדודיו למקומות נדחים שונים — כן חלפו עליו תמורות בחייו הרוחניים, ובאין מעצור נסחף עם הזרם הכביר והמשברוח של התפרקות והתערטלות מחיי תורה ומצוות, כי רוחות רעות אלו נשבו אז במלוא הסער. ועשו שמות נוראות בקרב מיטב הנוער היהודי אשר היה מלפנים קשור בכל נימי נפשו ולבבו לרוח התורה והמצוה. מבלי להאריך בחיי עברו של ר' חיים זה (אשר יסופר עליו אי"ה באחת הגליונות הבאים) נדלג עליהם ונגיע לעיקר הסיפור שלנו.

אחרי שקבע מושבו בעיר חרקוב, הכיר שם במשך הזמן את אחד מחשובי אברכי חסידי ברסלב הנודע לשם ולתהלה בחסידותו המופלגת ומסירותו הנאמנה לכל דבר רביז"ל כקטן כגדול, שמו הר"ר נחמן ב"ר שכנא ז"ל שטרנהרץ מעיר טולטשין נכד מוהרנ"ת זצ"ל (ידוע בפי חסידי ברסלב בכינוי "נשק"ה טולטשינר") נשק"ה זה שימש לחסידי ברסלב דוגמא של חסיד מובהק בארחות חייו הגשמיים והרוחניים. ובכן כאשר נתגלגל לידיו של נשק"ה האפשרות להכיר את ר' חיים (של אז) וראה אצלו

ר' חיים, בראותו כי המצב הוא מאד רציני וכי עלול הוא לאבד חיו במשפט כזה — מיהר והשקיע מאמצים לשכור עו"ד גבוה מאד שיגונן עליו ויפריך טענותיהם אולי יצליח להמעיט ולהקטין את סכנתו עד קצה היכולת, אבל זאת ידע בהחלט שחלק לגמרי לא יצא מהם באשר "במקום המשפט שמה הרשע".

והנה כבר ידוע מכל ספרי קודש — שעל כל דבר שבקדושה יש נסיונות אין מספר, והכל למען הבחינה של "זה לעומת זה". וכל מה שהקדושה יותר גבוהה כן הנסיון יותר גדול, וביחוד בדברים הנוגעים ברום מעלת הנשמה אשר בהם תלוי גם שלימות נפש האדם — שם הנסיון הוא בעל משקל כבד ביותר. אך לא בכל פעם בולט עצמת הנסיון בעובדא דקדושה. ולפעמים אף נראה כדבר רגיל ושגרתו מבלי להרגיש שכאן עומד לפניו איזה נסיון — אבל יש שעה ועובדא שמעמידים לפני האדם נסיון רציני ועצום מאד מאד אשר לפי דמיונו נראה לו שזה למעלה מגדר יכלתו לעמוד בו. וכאן הוא הנבחן האמיתי של האדם אם לבו שלם עם אלקיו בדבר מצוה זו (ובאמת ידוע שאין שולחים על האדם נסיון מלמעלה יותר מכפי כוחות נפשו רק במדה ובמשקל של "זה לעומת זה". והאדם מחמת שאינו יודע מעוצם כוחותיו עד היכן מגיעים, לכן נדמה לו שהנסיון הוא ממעל כוחו. ואם הוא חזק בדעתו ומוחו ומנצל אומץ לבו ונפשו אז הוא מתגבר על כל המניעות והנסיונות העומדים בדרכו. וכמו שאומרים העולם "שהרצון שובר אפילו ברזל").

אף גבור סיפורנו ר' חיים שלנו — לא פסח עליו כור הבחינה והנסיון — באשר היה רגיל כבר שנים רבות לנסוע לאומן על ר"ה ולשבור בכל פעם מניעות שונות בגופו וממונו, יהיו המניעות אשר יהיו הוא עמד בכולם, וממילא נקבע אצלו הרגל ושיגרה של הלוך ושוב, נוסעים על ר"ה וחוזרים אחרי ר"ה — ובכן הפעם נתנסה ר' חיים קשות והזמינו לו מן השמים נסיון ומבחן רציני הקשור גם בסכנת חיו — לראות היעמדו לו דברי אזהרת רביז"ל בדבר נסיעת ר"ה אצלו אשר אמר "שאין דבר גדול מזה".

במהלך המשפט נודע לו לדאבונו הגדול מפי העו"ד כי הכרעת הפס"ד שלו במשפטו הוקבע דווקא בתאריך שחל בו ר"ה, ועליו להתייצב בבית

המשפט ביום זה בלי שום תירוצים ומענות — ההודעה המפתיעה הזאת פגעה בלבו של ר' חיים כרעם ביום בהיר וכל גופו אחזה חלחלה ורעדה לשמע זאת, ומיד התחיל לבקש מהעו"ד שלו בכל מיני תחנונים ובקשות, כי יעשה למענו כל המאמצים שבעולם, ובלבד לדחות את המשפט ליום אחר — כי לא יתכן כלל בשום פנים ואופן שיופיע בבית המשפט בעצם יום הדין הקדוש והנורא המטיל אימה ופחד על כל יהודי, וחלילה לו לחלל קדושתו עם נוכחותו בבית המשפט להתעסק בדברי חולין ולהסיח דעתו מקדושת היום — אך הלה במענה שלו, התאריך המוקבע מראש הוא החלטי וסופי ואין לשנות בכל מחיר.

מובן מאליו, עד כמה גדלה מבוכתו של ר' חיים אשר הוכה בתדהמה לשמע מענה כזו. ולא ידע לשית עצה בנפשו מה לעשות בנידון נסיעתו — כי איך אפשר שיעברו עליו ימי ר"ה הקדושים מבלי להמנות יחד עם חביריו חסידי ברסלב אצל ציון רביז"ל באומן, אשר תמיד מסר נפשו על נסיעה זו ובחיבת קודש התכונן עליה כל ימות השנה, ועכשיו יהא מוכרח לעבור על אזהרתו ז"ל "שכולם יהיו אצלו על ר"ה איש לא יעדר וכל ענינו הוא ר"ה" — אבל מאידך גיסא הציק אותו מחשבתו הלא תוצאות המשפט הוא שאלה של חיים ומות, א"כ איך ישתמט מלהופיע בביהמ"ש בשעה גורלית זו — ובכן יסרוהו כליותיו של ר' חיים מזה ומזה ומחשבותיו משוטטות במוחו אחת הנה ואחת הנה מבלי לדעת העצה הנכונה במצב מסובך הזה אם לנסוע או לחדול.

בינתיים מתקרבים ובאים ימי ר"ה הק' — ועדיין ר' חיים עומד נבוך ונדהם ואובד עצות. ולבו מלא היסוסים ופקפוקים אם יסכן נפשו בנסיעה אם לאו — והנה בפתע פתאום הבריק רעיון במוחו לעשות נסיון האחרון להציע משאלה לפני העו"ד שלו בנוסח כזה: היות והוא נחפז מאד לדרכו כי יש לפניו נסיעה הכרחית לרגל ענין דחוף מאד מאד, והוא מוכרח להתעכב שם זמן מסוים אשר גם יום המשפט בכלל זה, ולכן הוא מבקש עצתו שידריכהו מה עליו לעשות והאם באמת נחוץ כ"כ הדבר שיהא נוכח במשפטו — הלה, בשמעו את שאלתו של ר' חיים הביט עליו בעיניים תמהות גדולות ואמר לו, האם יש לאדם דבר יותר נחוץ וחשוב מאשר חיי

נפשו, אשר אתה מזלזל כ"כ בחיידך? הלא איך תוכל בנסיבות אלו להעלות על דעתך מחשבה של העדרות מהמקום אשר בו יחרץ גורל חיידך?!

ר' חיים, בשמעו את המענה והתוכחה הזאת מפי העו"ד שלו, אשר במובן הגשמי צדקו מאד דבריו, ותשובתו קולעת ישר למטרה הנדרשת — התרגש נוראות והחל לפעם בקרבו רוח קדושה של הקרבה ומסירות נפש למען כל היקר לו — ומחשבה אחת ויחידה התחילה להציף את כל מוחו ולבו באומרו לנפשו — אם כן הדבר, שאין להאדם דבר יותר חשוב ונעלה מאשר חיי גופו — הרי אם לא אזכה חלילה, להיות בצוותא יחד עם חבירי באומן על ר"ה. למה לי חיים? (ידוע מאחז"ל **תענית כ"ג** "או חברותא או מיתותא") ובכן, אם באמת חיי יקרים לי — אין לי שום דרך ועצה אחרת זולת לנסוע לאומן ולהרגיש שם טעם החיים האמיתיים — כי רק זהו עיקר החיים שלי היקרים כי מכל יקר. וביחוד כשרביז"ל פקד ואמר "שהר"ה שלו עולה על הכל ואין דבר גדול מזה".

ובהיות ר' חיים שקוע כך בהרהוריו, התחיל להרגיש כי אי שם ממעמקי לבו בוקע איזה קול פנימי חנוק הצועק אליו, חיים! עוד מעט יגיע ר"ה. יום הדין הגדול, ועליך לתת דין וחשבון על כל מעשיך לפני שופט כל הארץ אשר בידו נפש כל חי — ובלי ספק זקוק אתה לפרקליטים וסניגורים אשר ימליצו טוב בעד נפשך למען חיידך — ובכן אשאלך, האם יש לך מליץ יושר ואוהב נאמן שיעמוד לימינך להציל חיידך. יותר גדול מאשר רבך הצדיק עליון רבי נחמן מברסלב ז"ל אשר אתה מקושר אליו, וכן מי יוכל לעשות לך טובה זו לעמוד לפני כסא הכבוד למענך יותר ממנו (גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם). אדרבא, עכשיו יותר מתמיד נחוצה מאד נסיעתך לאומן על ר"ה לעורר זכות רבך הגדול על נפשך הנתונה בסכנה חמורה מאד. ונסיעה זו היא באמת עיקר חיידך ואורך ימיד.

כשרעיונות מעין אלו התחילו להכות שרשים בקרב לבו של ר' חיים — אז נתחוור לו ברורות כי גורל חייו יחרץ באומן ולא בחרקוב — והמליץ האמיתי הוא רבו הקדוש, ולא העו"ד — והשופט העליון הוא הקב"ה, ולא בשר ודם. וכך נגמלה

בלבו החלטה נחושה ואמיצה לנסוע על ר"ה לאומן בכל מחיר ויהי מה.

ידיד נפשו הטוב של ר' חיים, נשק'ה טולטשינר הנ"ל — התכוון לנסיעתו על ר"ה לאומן, אבל לא ידע עדיין מהחלטתו ומסקנתו של ר' חיים המוכן לנסוע, ולכן כשבא לאומן סיפר שם לפני חסידי ברסלב את כל מה שאירע לר' חיים, והצרה הנוראה שפקדה אותו אשר סכנת מות מרחפת עליו ומי יודע אם עוד יזכה להיות אתם יחד בר"ה. ועל כן עוררם וזירזם מאד מאד להעתיר בעדו על ציון רביז"ל ולהרבות בשבילו רחמים ותחנונים שיזכה בדינו להוציא משפטו לאורה.

עודם מדברים עם נשק'ה מר' חיים — ומה מאד גדלה תמיהתם ונשגבה פליאתם בעיניהם בראותם יחד, והנה ר' חיים בא ומתקרב אליהם, אשר לא האמינו למראה עיניהם, ובשמחה רבה ואהבת נפש נגשו כולם אליו בברכת "שלום עליכם" כנהוג, והתחילו לשאול לו לשלומו הטוב ובדבר משפטו. אך מיד נשבר לבם בקרבם בגוללו לפניהם את כל המוצאות אותו — ומובן שצעדו הראשון של ר' חיים היה ישר לבית ציונו הק' של רביז"ל להשתטח ולשפוך שם שיח ותפילה עם כל לבבו המר והנשבר. והתחנן בדמעות שליש על חיי נפשו הנתונים בסכנת מות — וכן בימי ר"ה הק' שפך את כל לבו בתפילתו אשר היתה בוקעת רקיעים. ובלב קרוע ומורתח התחנן והתפלל בכיונה גדולה מאד, וכל מלה ומלה מנוסח התפילה של יום הדין קיבלה אצלו משמעות מיוחדת, וביחוד בקטעי תפילות אלו: ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות... ותפתח את ספר הזכרונות... ותכתוב את גור דינם... מי יחיה ומי ימות... באין מליץ יושר מול מגיד פשע... וצדקנו במשפט המלך המשפט... הגואל ממות ופודה משחת... לפועל רחמיו בדין... ועוד כדומה — ובהדגשת תפלות אלו, הרגיש היטב, כי יותר מהראשי שנים הקודמים זקוק הוא עכשיו ביום הדין הזה לרחמים גדולים ומרובים שירחמו עליו מן השמים ויצדיקו אותו בדין משפטו להכריעו לכף זכות ולהנטותו לתחיה — ובהגיע עת משפטו שהיה מוכרח להיות נוכח אז בביהמ"ש — צמרמורת חלפה על כל גופו מרוב דאגתו מי יודע איזה גז"ד צפוי לו — וכך עברו עליו ימי ר"ה בתפלה, וברעדה, ובתקוה...

תיכף אחר ר"ה, חזר ר' חיים לביתו בחרקוב, ובלב מלא פחד ודאגה לעתידו הלך מיד להעו"ד שלו להוודע מה התרחש במשפטו בזמן היותו באומן — והעיקר ציפה במתיחות לשמוע ממנו מה עלתה לו מפסק דינו — הלה, הסתכל עליו בעינים מפיקות חמלה ואמר לו, אינני יודע כלל מה קרה כאן להפתעתי הגדולה כי אתמול (בר"ה) היה צריך להתקיים המשפט כמדובר מראש — והנה התובע הראשי לא הופיע כלל בביהמ"ש, כי חלה פתאום, ולכן נדחה המשפט לעוד כמה חדשים.

ר' חיים, בשמעו מפי העו"ד את הבשורה המופתעה חצי-הנחמה — החלו עיניו זולגים דמעות גיל מרוב שמחה וחדוה והודיה להשי"ת על כי נסיעתו לאומן לא הזיק כלל לעצם המשפט, ואדרבא, זכות הנסיעה להצדיק הקדוש עמד לו להנצל בינתיים ממשפט מות ולהשאר עוד בחיים.

והנה כבר אחז"ל "בת דינא בטל דינא" (אם הלינו את המשפט ונדחה, אזי המשפט בטל). וכן נתקיים כאן, כי במשך חדשי הדחיה הואשם התובע הראשי בעבירות שונות, ומיד סילקו אותו מתפקידו כתובע, והשני שבא אחריו למלא את מקומו, היה איש ישר והגון וטוב לב, ובכן זיכה את ר' חיים אשר יצא נקי לגמרי ממשפט מעוות הזה.

אז נפקחו עיניו של ר' חיים, בראותו בעליל גודל כוחו של אדמו"ר הקדוש מוהר"ן זצוק"ל. ואשר בקיומו דבר אזהרתו "להיות כולם אצלו על ר"ה" לא הפסיד כלום — רק אדרבא, על כי מסר נפשו וסיכן חייו כדי לשמוע דברי חכמים ולקיים עצת צדיקים, להמנות יחד עם חביריו אצל הצדיק הק' ולהתוועד עמהם ביום הדין ולהתפלל אתם בצוותא — כן גמל עמו השי"ת משפט צדק מדה כנגד מדה, וסיבב כמה סיבות להפר עצת אויביו, ולהראות בגלוי כי המשפט לאלקים הוא, ולב מלכים ושרים ביד ה' להטות לבם לטובתו של ר' חיים, למלטו מידי משפט מעוקל ולהציל ממות נפשו — וכ"ז בזכות מסירותו הנאמנה והתמימה עבור הצדיק האמת (ועיין בליקו"מ סי' ס"א שע"י אמונת חכמים זוכים למשפט אמת וניצולים ממשפט מעוקל ונמתקים כל הדינים והצמצומים שיש על האדם. עיי"ש)

וכבר ידוע אמרת קדשו של רביז"ל "ציא מיר האט נאך קיינער נישט דערלייגט (בענין שלי. עוד לא הפסיד אף אחד).

במסירות נפשו העילאית — הראה ר' חיים עד היכן הגיע כוחו ויפלתו לעמוד במבחן נסיונו העצום הזה, אשר ניסו אותו מן השמים להבחן איך יכריע את כף הבחירה במאזני שכלו ובשקול דעתו — ולמען נטות את כח מסירותו ואמונת חכמים שלו, אם באמת ובתום לבבו חפץ הוא להיות מחובר לטהור, ולקיים מצות "ובו תדבק — הדבק בת"ח" כדחז"ל — אך ר' חיים לא הכזיב חלילה, וכחסידי נאמן המסור לרבו בלב ונפש, עמד גם הפעם בנסיון המכריע הזה — והכל בכח אמונתו הפשוטה והתמימה מה והטהורה בכל דברי רביז"ל, אשר זאת נתנה לו עידוד ואומץ רב להתגבר על כל הבעיות הרציניות והמכשולים העצומים שנוצרו למונעו ולעכבו מנסיעתו לאומן, ולפי האמת היו תלויים חיי נפשו בנסיעה זו.

ר' חיים זה, במבצע העקשני של המסי"נ שלו — ישמש דוגמא למופת לאו דווקא בר"ה של רביז"ל גרידא, אלא גם ילמדנו לקח בכל עניינו ועצותיו הק' שלו, איך להתגבר ברצון חזק ובעקשנות גדולה, ולפעמים גם במסי"נ, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. כדי לקיים כל דבריו אשר יאמר כי הוא זה, הן דבר גדול הן דבר קטן בלי שום התחכמות כלל רק באמונה פשוטה ותמימה (עיין בליקו"מ סי' קכ"ג), ועיין בשיחות הר"ן (סי' קפ"ה) שרביז"ל אמר בזה"ל: כל הנהגה והנהגה שאני מצוה לעשות הוא סגולה גדולה ותיקון ומועיל על מה שעבר, ועל העתיד, ולאחר ההסתלקות של האדם, ולימות המשיח, ולתחית המתים, ולעתיד לבוא.

הסיפור הנפלא הזה, הוא אחד מני אלף מהמסורי כרים בפי זקני חסידי ברסלב ואשר יודעים לספר עובדות מפליאות מתקפם וגבורתם של חסידים מדורות הקודמים אשר עברו עליהם מניעות עצומות ונסיונות אין מספר בהתקרבותם לענייני רביז"ל. (ואי"ה עוד חזון למועד להעלות עלי גליוננו ספורים נפלאים הללו).

המערבת

# מכתבים

מכתבי מורנו הרה"ג הר"ר אפרים קראקווסקי זצ"ל (נדפסו בספר עונג שבת)

בס"ד חידושי תורה, י"ל להוגה דעות בדין. כי השי"ת הוא מלך הפץ בחיים ומתנהג בחסידות ואם יש לאדם רוב עונות ח"ו יוכל להיות דאם יש עון אשר יש דעה בין הפוסקים שאינו עון, למשל אכל טריפה ויש דעות אשר הוא כשר אף דלא קיי"ל כן בשו"ע, אבל יש פוסקים המתירים, או עבירה אחרת אשר יש דעות להתיר אף שלא אליבא דהלכתא לדידן, עכ"ז השי"ת ברוב חסדו הוגה את הדעות המזכים אותו ויצא לצדק דינו, לצופה נסתרות ביום דין לקונה עבדיו בדין יש לפרש כי הקב"ה צופה נסתרות אשר יש בישראל אף בהפחות שבישראל כידוע בדברי רבינו סי' י"ז יעיי"ש, כי אפילו פושעי ישראל כ"ז ששם ישראל נקרא עליו וכו' יש בו התפארות פרטי יעיי"ש, א"כ הם נצרכים על כבוד מלכותו, כי יש גם בהם התפארות להשי"ת כנ"ל, א"כ אף לו שהם חייבים בעונותם הרבים, עכ"ז כיון שהם נצרכים על כבוד מלכותו קונה אותם השי"ת, כמו שאומרים העולם כי אם צריכים להגנב חותכים אותו אף מהתליה, וזאת יוכל להיות הכוונה לקונה עבדיו כי כביכול קונה אותם כיון שהם עבדיו ונצרכים לו כנ"ל.

ב"ה מחרת יוה"כ הנקרא שם ה' כמובא בליקו"מת סי' ס"ו ע"ש שנת תרצ"ט לפ"ק, החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וכו' וכו' מו"ה הלל ג"י,

אחדשה"ט וכו'

ועתה באתי לשמחך בד"ת יה"ר שאזכה לדיבורים אמיתיים עפ"י יסודות דברי קדשו של רבינו זצ"ל.

יש לפרש שמה שנקרא היום הזה שם ה' עפ"י מאמר חכז"ל במסכת בכורות פרק ט' משנה

ב"ה אור ליום עש"ק י"ד תשרי ה'תרצ"ג לפ"ק. החוה"ש אל כבוד ידידי יקירי וחביבי האברך החסיד המופלג בתורה ויראה יקר ערך הנגיד מו"ה הלל ג"י.

אחדשה"ט, ראשית באתי לברכך שכל תפלתכם יתקבלו לרצון וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה. ועתה באתי לספר לך מקצת שבחי אנ"ש חסידי ברסלב שיהיו, מה שראיתי בעת הקיבוץ בר"ה העבר. אם אגידה ואדברה עצמו מספר התמימות והאמונה והבטחון אשר גרש בלבם ממש כאשר מבואר בשיחות הר"ן ז"ל שאמר כי הפחות שבאנשיי אני מוליך אותו בדרך צדיק גדול וכו', כי דרך אמונה ובטחון אנו רואים אף בהפחות אשר נראה לעיניי ובאמת הוא מדרגה גדולה כמובן, ועתה מה אומר לך בעבודת התפלה אשר גם הנראה לפחות, הוא מתפלל בכח גדול וביראה ואהבה ושמחה עד שמרקד מחמת שמחה. מה אומר לך, כי לפי דעתי יש לומר עליהם כי הם לגיון של מלך מ'ה'ה'ק'ב'ה', ועתה תוכל להבין דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ק"מ וביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו, כי הצדיק בעצמו א"א להשיגו כי אין בו שום תפיסה כי הוא למעלה משכל רק ע"י אנשיו המקורבים אליו יוכל להבין מעלת הצדיק וכו', ע"כ מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק ע"י אנשיו ועיי"ש. ועתה אל תעצב על שלא היית במנינינו בר"ה כי היית אנוס בזה ובאנוס מבואר במסכת סוטה דף לח: דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, ויה"ר שתזכה להתקשר להצדיק האמת כרצונו ית"ש ותזכה לעבו"ה ית"ש בשמחה ובטוב לבב מרב כל.

ח' קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד  
עשר עשירי שלשתן מקודשים, והנה אנו אומרים  
גם ביוה"כ וכל באי עולם יעברון לפניך כבני  
מרון, ומפרש הש"ס במסכת ר"ה דף י"ח כבני  
אימרנא, ופירש"י ז"ל ככבשין שמונין אותן  
לעשרן וכו' יעיי"ש, והנה איתא בר"ה דף ט'  
דתני חייא בר רב מדפתי ועניתם את נפשותיכם  
בתשעה, וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי  
מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי  
מעה"כ כאילו התענה תשיעי ועשירי יעיי"ש.  
הרי דיום התשיעי נקרא גם בשם עשירי דכתיב  
ביה לשון עינוי והכוונה הוא לאכילה ושתייה  
והוי כאילו התענה תשיעי ועשירי דהוא הכנה  
לעשירי כנ"ל, ויום עשירי נקרא גם בשם תשיעי  
דכתיב ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש  
בערב הרי דנקרא גם בשם תשיעי דהא בערב  
הוא יוה"כ"פ ממש הרי כנ"ל. ומשו"ה אנו קוראים  
גם מחרת יוה"כ"פ שם ה', הרצון שגם הוא נקרא  
בשם עשירי. כי עשירי הוא בחי' מלכות כמובא  
בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סי' מ"ט ס"ק  
ז' ועשירית בחי' קדושה כנ"ל היינו כשרוצה  
להמשיך קדושה לתוך מלכות וכו' יעיי"ש. ובחי'  
מלכות נקרא שם ה' דכתיב ויעש דוד שם כמובא  
בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סי' ד' ס"ק ד',  
ושלשת הימים הם קדושים, ושלשה ימים הם  
ע"ב שעות ויש שם ע"ב כידוע ובגימ' חסד  
ונמשך על ישראל טוב וחסד תמיד אכ"ר.  
בפרשת וילך, ויאמר משה אל הלויים נושאי  
ארון וכו' לאמר לקח את ספר התורה וכו' והיה  
שם בך לעד, ופירש"י ז"ל לקח כמו זכור שמור

הלוך, ויש לדקדק מאי לשון לאמר, אך י"ל  
שהכוונה שהלויים שהם לגיון של מלך יאמרו  
לישראל לקח את ספר התורה כי הוא לקח טוב  
כי הלויים הם יראי השם ביותר ודבריהם יהיו  
נשמעים, וזה רמז בדברי רש"י ז"ל כמו זכור  
היינו לזכור התורה ומצוות וע"י הזכירה שמור  
שישמרו עצמם מכל הטא ועון וישמרו כל התורה,  
הלוך הרצון שגם ההילוך כגון משא ומתן יהיה  
ג"כ בדרך התורה לקיים בכל דרכיך דעהו, וכל  
המעשים יהיו לשם שמים, והיה שם בך לעד  
י"ל עפ"י דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סי'  
קצ"ב ע"כ נמצא בכל ספר דמות דיוקנו של  
החכם כי כפי דמותו דהיינו שכלו נשמתו ופניו  
של החכם כן נצטיירין האותיות בספר וכו',  
יעיי"ש. וי"ל שבזה שיהיה מונח ספר תורה  
שכתב משה רבינו בעצמו בצד הארון יהיה שם  
לעד כאילו משה רבינו חי ממש כנ"ל. וזה והיה  
שם בך לעד כי ידעתי כי אחרי וכו' הן בעודני  
חי עמכם וכו' ואף כי אחרי מותי, וע"י הס"ת  
שכתב משה רבינו בעצמו יהיה מונח בו שכלו  
ונשמתו ופניו כאילו הוא חי ממש. ורמז ש"ם'  
ב'ך' בגימ' משה חי עם הכולל של שם בך והיינו  
כנ"ל.

יה"ר שנזכה ללמוד וללמד ולשמור ולעשות  
ולקיים את כל התורה כרצונו ית"ש, ונזכה  
לגאולה שלימה במהרה בימינו בקרוב א"ס.  
דברי ידיך והאוהבך החפץ טובתך בגוף ונפש  
וממון, ותזכה לשמוח בחג הסוכות הבע"ל בשמחה  
גדולה ורבה, ולהיות בשמחה תמיד.

אפרים

## ענין עפ"י מאמר א' בליקו"מ ח"א

וכו יבואר הפלוגתא בגמרא (ר"ה כו) בענין שופר פשוט או כפוף

ביטול גמור אליו ית', עד שאין לו אפילו דבור, ויק קול פשוט. ועי' בבאור הלקוטים, שמבאר בענין הנון, שהוא ביטול והכנעת הלב אל השי"ת, ויש לבאר, שזהו שמצות שופר בכפוף, שהוא רמז שיכפפו ל'ב'ים למקום כמובא, היינו כנ"ל, וזהו ששופר כפוף הוא כצורת ג' כפופה.

(ד) והנה ע"פ ההקדמות הנ"ל, יש לבאר ענין הפלוגתא בגמרא (ר"ה כ"ו ע"ב). בשופר של ר"ה ויוהכ"פ אי מצותו בפשוט או בכפוף ע"ש. ומקודם נקדים עוד, ענין המבו' בלקוטי הלכות (שם), שענין הנון והצמצום הנ"ל, הוא בשני בחינות, כי בתחלה, בעת שרוצין לקבל המוחין, צריכין לתקן הצמצום, שלא יצא מגבול הקדושה ולחוץ, לתאוות והרהורים רעים ח"ו, ואח"כ, גם כשמקבלין המוחין, צריכין לתקן הצמצום הב' שגם בקדושה לא יצא חוץ לגבול, בחי' במופלא ממך אל תדרוש וכו', שזהו בחי' האזהרה, פן יהרסו לעלות אל ה') וכו' ע"ש. ומדברי הפרפ"ראות לחכמה ובאור הלקוטים מבואר, שזהו עצמו הם השני בחינות המבואר בפנים, שהכנעת היצה"ר הוא ע"י בחי' מקלות ושמות, כי המקלות הוא להכנעת היצה"ר המגושם, הרוצה להבעיר את לבו, בתבערת התאוות רעות וכו'. והשמות הם להנצל מתחבולות היצה"ר, המתלבש עצמו במצוות כמב"פ, ומה לך גדול ממצוותיו של היצה"ר, כענין הסתתו להתלהב יותר מדי, בחי' רבוי אור, שהוא סכנה גדולה כידוע, ע"ש.

(ה) ועי' בבאה"ל"ק, שמבאר שזהו השני נונין שיש באות נו"ן (במלואו), הנרמז בפסוק המוב"פ לפני שמש ינון שמו, היינו שני הצמצומים הנ"ל. ומעתה יש לבאר, שזהו שהנון ראשונה. הוא נון

(א) הנה מבואר בהתחלת המאמר, ז"ל כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר וכו', כדי שיאיר לו השכל שיש בכל דבר, להתקרב להשי"ת וכו', כי השכל הוא אור גדול וכו', כ"ש חכמת אדם תאיר פניו וכו' עכ"ל. והנה לפי המבו' להלן בפנים שע"י הסתכלות על השכל זוכה לחן, ורמז זה ג"כ בפסוק הנ"ל. כי החן הוא עצמו ענין הארת פנים (שזוכה ע"י החכמה), וכידוע בחוש, שעיקר מציאות החן הוא בפנים, שע"י המתבקש נושא פניו, וממלא בקשתו.

(ב) גם ידוע, ומובא הרבה בדבה"ק, כי יעקב הוא בחי' הארת פנים, כ"ש מבקשי פניך יעקב. בחי' שופריה דיעקב, והוא עצמו בחי' החן הנ"ל, כי יעקב זכה לחן כמב"פ. ולפי הנ"ל בחדושי אלול שכל עניני התקונים האלו, נעשים בחדש אלול, י"ל אשר זהו ענין תקיעת שופר בכל החדש הזה. היינו בחי' שו'פ'ר'י"ה דיעקב, בחי' החן הנ"ל, וכענין הכ' אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, (יהלכון דייקא, בחי' אור השכל המאיר לו בכל דרכיו, אשרי תמימי דרך ההולכים וגו' המב"פ), וכידוע, שתקיעת שופר, הוא בחי' יעקב. (הובא גם בלקוה"ל).

(ג) והנה מבואר בפנים, שא"א לזכות לאור השכל כ"א ע"י בחי' נו"ן. ועי' בלק"ה פקדון ד'. שמבאר שישליך כל חכמתו. ויעשה עצמו כבהמה, בחי' אדם ובהמה תושיע ה', ודרוז"ל ערומים בדעת כאדם, ועושים עצמם כבהמה. ויש לבאר, שזהו ענין התקיעה בקרן היוצא מראש הבהמה, רמז על ביטול חכמתו, ולעשות עצמו כבהמה, וזהו קול השופר כקול הבהמה, בחי'

כפופה, זה רומז על הצמצום הראשון, היינו כפיפת וכפיית הלב, לעמוד על עצמו, שלא להכנע להתגברות התאוות רעות ח"ו. והצמצום השני, הוא בחי' נון פשוטה, שזה רומז שגם אחר שזכה לקבל המוחין והשכל, הוא מתנהג רק בפשיטות, בלי שום חכמות (כמבו' בהמעשה של חכם ותם ע"ש), כדי שלא להכשל ח"ו בבחי' רבוי אור.

(ו) וזהו שבתיבת ח"ן, שרומז על השפעת השכל, שהוא בחי' ה', ואת"כ נון פשוטה, זהו בחי' הצמצום שאחר קבלת המוחין, שאעפ"כ צריך להתנהג בפשיטות, ובתיבת נח"ת הנון קודם הח', והוא הצמצום הראשון, וע"כ הוא נון כפופה, רמז על הכנעת התאוות כנ"ל והבן, וזהו הנרמז ונ"ח מצא ח"ן והבן.

(ז) ויש להוסיף, שאף אחר שכבר זכה להכנעת תאוות הלב, וכבר זכה לקבלת המוחין, ולצמצום השני, בחי' נון פשוטה, כ"ז היה רק לפי מדריגתו הראשונה אבל אחר שכבר זכה לקבלת המוחין, לפי בחינתו, בודאי צריך להתחיל מחדש, להכניע תאוות לבו. ביתר שאת, כי בודאי א"א להכניע תאוות הלב לגמרי, בפעם אחד, וכמובן בדבה"ק בסי' ו', לענין הכ' דם לה' והתחולל לו, בחי' ולבי חלל בקרבי, וזה שדרוז"ל, והוא יפיל לך חללים חללים ע"ש, וזהו חללים חללים דייקא, היינו מעט מעט, וזהו ענין תשובה על תשובה המבו"ש ע"ש באות ב' ג'.

(ח) ועכשיו נעתיק לשון הגמ' הנ"ל בקיצור. ע"ש דחד מ"ד ס"ל. דבר"ה צריך לתקוע בשופר כפוף, וביוהכ"פ בפשוט. וחד מ"ד ס"ל להיפך, דבר"ה בפשוט, וביוהכ"פ בכפוף, וקאמר שם. במאי קמיפלגי, מר סבר, בר"ה כמה דכייף איניש דעתי' טפי מעלי, וביוהכ"פ. כמה דפשיט איניש דעתי' טפי מעלי, ומר סבר, בר"ה כמה דפשיט איניש דעתי' טפי מעלי, וביוהכ"פ כמה דכייף איניש דעתי' טפי מעלי, עכ"ל הגמ'.

דהמ"ד הראשון ס"ל, דבר"ה שהוא יום ראשון של עשרת ימי תשובה, צריך להתחיל בבחי' הצמצום הראשון, בחי' נון כפופה, היינו להכניע תאוות לבו כנ"ל. וע"כ תוקעין בשופר כפוף. שהוא צורת נון כפופה, וזה בחי' דכייף דעתי', היינו בחי' כפיית היצר כנ"ל. אבל ביוהכ"פ,

שכבר זכה לזבוח ולשבר יצרו, וע"כ יוהכ"פ הוא בחי' עוה"ב, שאין בו אכילה ושתי' כידוע, היינו שפע המוחין, שהוא בחי' בינה עלמא דאתי, וע"כ צריך אז הצמצום השני, שהוא בחי' נון פשוטה, להתנהג בפשיטות, ולא להרוס יותר מדי, וע"כ מצותו בשופר פשוט, שהוא צורת נון פשוטה. שזה בחי' כמה דפשיט דעתי' טפי מעלי.

והמ"ד השני ס"ל, בכל החדש אלול שהוא חדש התשובה, כבר זכו למול את ערלת לבם, ולזבוח את יצרם, שהוא בחי' הנון כפופה. וראש השנה הוא בחי' ראש ומוחין, שזוכין אחר זביחת היצה"ר, וע"כ צריך עכשיו הצמצום השני, שהוא נון פשוטה, להתנהג בפשיטות, ולא להרוס יותר מדי. רק שאח"כ צריך להתחיל מחדש, להכניע תאוות הגוף. ביתר שאת, כנ"ל. וע"כ ביוהכ"פ מצוה לענות גופו מאכילה ושתי' וע"כ אז מצותו בכפוף, לכוף מחדש את לבו להשי"ת, ביתר שאת, בחי' תשובה על תשובה, כמבו' בסי' ו' ע"ש.

(ט) אמנם ההלכה היא, דבין בר"ה ובין ביוהכ"פ, מצותו בכפוף, והענין כמבו' בבאהל"ק, דלמעשה, רוב העולם אינם זוכים לזה בשלימות, להכניע תאוות לבם כראוי, וע"כ צריכים כולם, להכניע עצמם, אל הצדיק המזוכך, שזכה לזכך עצמו בתכלית השלימות, עד שהוא זכה באמת לבחי' הנון פשוטה הנ"ל, (כי הוא האיש פשוט הגדול, עי' בלק"ת סי' ע"ח), וע"י שמתחברים אליו עי"ז דווקא נעשה צירוף הח"ן (שהוא ה' ונו"ן פשוטה), אבל רוב העולם, צריכים תמיד לאחוז בבחי' התשובה הראשונה, שהוא בחי' נון פשוטה, וע"כ מצות התקיעה, בין בר"ה בין ביוהכ"פ בכפוף. ואפשר שלזה רומזים הב' גונין שבתיבת יכבדגני הנ"ל (בחידושי אלול) ששניהם כפופים.

(י) והנה זהו שהזהיר רבינו ז"ל מאד, לבא לצדיקים אמתיים על ר"ה. כי אז בודאי צריכים אנו מאד, שיתקבלו תפלותינו ובקשותינו למעלה, שיוציא משפטינו לאור, שכ"ז תלוי בצירוף החן כמב"פ. וזהו תלוי בהכנעה והתקשרות לצדיק כנ"ל. שע"ז נזכה, להכתב ולהחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום אכי"ר.

א"ה, כאן מקום אתי, לתקן טעות שנפל בדברי,  
 בקובץ סיון א'. (בחי' על לק"א סי' א'), באות ו',  
 שהבאתי פי' ע"פ אנכי ה' א', וכתבתי שהוא  
 מהירושלמי, והוא טעות, כי פירוש זה, הוא  
 מרביז"ל בעצמו, בסי' ל"ד, רק שמביא שם  
 מהירושלמי, פי' כעין זה על פסוק אחר ע"ש.  
 והשי"ת יצילנו מעתה משגיאות, במחשבה דבור  
 ומעשה, אכי"ר.

הנ"ל

יא) והנה לפי המבו' לעיל שבחי' החן הוא  
 בנון פשוטה דווקא ושהוא בחי' שופר פשוט  
 כנ"ל, תראה נפלאות, שבמשנה ובגמ' שם מבו',  
 דשופר פשוט, הוא של יעל ע"ש, היינו ככתוב  
 המוב"פ אילת אהבים ויעלת חן, שלפירוש הפשוט  
 הכוונה על החיה הנקראת יעלה שיש לה טבע  
 של חן. והבן, כי החן הוא בנון פשוטה, בחי'  
 שופר פשוט של יעל.

יהא רעוא שנזכה לקיים כל עצותיו של רבינו  
 ז"ל בפשיטות ולהתקרב אליו באמת אכי"ר.

שמואל משה קרמר ירושלם

## פנינים

(המשך)

הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח. ובכח זה  
 אנו יכולים ג"כ לבקש כפרה וסליחה על כל עונותינו  
 (שם סי' א').

מג) יום הכפורים הוא למעלה מהזמן (ספר  
 המדות אות תשובה ח"ב סי' א).

מד) יום הכפורים הוא כלליות כל הימים של  
 השנה והתענית שלו מחיה ומאיר לכל הימים  
 הפגרים מתים שעברו בחשך ר"ל — וסגולתו  
 לבטל כל הרצונות הרעים שהם נגד רצונו ית'  
 ולידבק לרצונו ית' לבד (שם ח"א סי' קע"ט).

מה) כל או"א כפי מה שזוכה לפעול בקשת  
 "סלח נא" — כן זוכה לקדושת חנוכה שהוא חנוכת  
 הביהמ"ק (שם ח"ב סי' ז).

מו) מחרת יוהכ"פ נקרא שם ה' — כי כל  
 החטאים והעונשים נוגעים לשמו ית' כביכול —  
 ואחר יוהכ"פ שכבר נמחלו העונות אז נגדל שמו  
 ית' וע"כ נקרא מחרת יוהכ"פ שם ה' (שם סי' סו).

מז) בימים נוראים צריכים לבכות הרבה בחי'  
 נער בוכה כמובא בתיקונים ועי"ז זוכים לאתרוג  
 נאה ומי שבוכה ביותר ראוי שיהיה לו אתרוג נאה  
 ביותר (שיהר"ן סי' פז).

מח) לא לחנם מפזרים ישראל ממון הרבה בשביל  
 מצות אתרוג — כי אין אנו יודעים כלל מעלת

לה) ערב ראש השנה ראוי ליתן על פדיון (שיהר"ן  
 סי' רט"ו).

לו) בר"ה צריכים להיות חכם שיחשוב רק  
 מחשבות טובות שייטיב הש"ת עמנו ויתן לנו שנה  
 טובה (שיהר"ן סי' כ"א).

לז) צריכים להיות שמח בר"ה, וגם צריכים לבכות  
 בר"ה (שם).

לח) ביום ראשון של ר"ה צריכים למעט בדיבור  
 מאד מאד ואדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר (שם).

לט) מי ששומע תקיעת שופר בר"ה מאיש ירא  
 וחרד בוודאי לא ידאג כל השנה מרעמים (ליקו"מ  
 סי' ה).

מ) ר"ה יום הדין הוא מקור הדינים של כל  
 השנה — ועיקר המתקת הדין הוא בשרשו היינו  
 במחשבה שצריך לטהר ולקדש המחשבה שבמוח —  
 וע"כ על ר"ה נוסעים לצדיקים שהם המוח הכולל  
 של כל ישראל ואצלם זוכים לקדושת וטהרת  
 המחשבה שבמוח — הממתיק כל הדינים והצמצומים  
 של כאו"א (שם ח"א סי' סא ריא).

מא) בר"ה צריכים להכריח א"ע להתפלל בכח  
 גדול ביותר (שם ח"ב סי' ה).

מב) ר"ה הוא חסד גדול מהשי"ת במה שקבע  
 לנו יום הדין בראש חדש שאז נאמר בו כביכול

עם האותיות גימ' ר"ת של א'תרוג ע'רבה ל'ולב,  
מסכתי זו בחינת סוכות (ספר המדות אות אכילה  
ח"ב סי' יג).

(נה) ע"י מצות נטילת ד' מינים וע"י סוכה אדם  
זוכה לאכילה ושתיה ומלבושים וגם לחיות הנשמה.  
ע"י סוכה זוכה למלבושים בחינת בשומי ענן לבוש.  
ע"י ערבי נחל זוכה לשתיה, ע"י הדס זוכה לחיות  
הנשמה, וע"י לולב אתרוג זוכה לאכילה כי יש  
בהם פרי שהם מיני מאכל (שם).

(נו) בליל הושענא רבא העיקר הוא האמירה לומר  
הרבה אע"ג דלא ידע מאי קאמר כי הו"ר הוא  
בחי' דיבור בלא דעה (ליקו"מ סי' עד).

(נז) ע"י שמחה בשמחת תורה זוכה לעבוד את  
השי"ת באהבה (ספר המדות אות שמחה סי' כח).

מצות אתרוג — אפשר אם היו יודעים גודל מעלת  
מצוה זו מי יודע מה היו עושים בשביל מצוה  
יקרה זו שאין לשער (שם סי' קכה).

(נט) הסתכלות על אתרוג הוא רפואה לכאב עינים  
(ספר המדות אות ראייה ורפואה).

(נ) ע"י מצות סוכה זוכים לטהרת הלב ולשפע  
אלקי שהוא בחינת רוח הקודש (ליקו"מ סי' כא).  
(נא) סוכה היא סגולה לבנים בחינת תסוכני בבטן  
אמי (שם סי' מח).

(נב) כשנכנסים בסוכה נעשים בעצמם בחינת התורה  
כי מבחינת סוכה יוצאת כל התורה (שם סי' רסו).

(נג) בחג הסוכות נתתקן תאות אכילה כי סוכות  
נקרא חג האסיף שאוסף כל מיני מאכל ואינו דומה  
מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו (שם ח"ב סי' א).

(נד) ליכו ל'חמו ב'לחמי ו'שתו ר"ת לולב, בין

## רמזים

### רמזים להלולת רבינו

שהיה הראש בית נסתלק בסוף שנת של"ב נמצא  
שמשנת של"ג לא הי' בחי' ראש בית, וע"ז אמר  
לא תירא לביתה משל"ג (משנת של"ג) כי כל  
ביתה לבוש שניים, שעוד יקומו שני צדיקים  
שיהיו בחי' ראש בית.

וי"ל ג"כ שנרמו בתיבת שנים חמשת הצדיקים  
שהם בחי' הראש בית, ש'מעון ג'חמן י'צחק  
י'שראל מ'שה.

וכשהרצתי הדברים לפני א' מזקני מאנ"ש הוסיף  
לי שזהו שנרמו בר"ת ב'יתה ל'בוש ש'נים של"ב  
שנת הסתלקות האריז"ל, ובוה בעצמו נרמו  
הנחמה שיקומו שני צדיקים וכו' כנ"ל:

נתן צבי קעניג בני ברק

(א) ג"ל לרמו מה שפטירת אדמו"ר היה בשנת  
תקע"א ע"פ מש"כ במג"ע אופן ק"ז וז"ל אל  
תוסף הוא בגי' תקע"א שהוא סוד עקת"א של  
קליפת ישמעאל שכתב האר"י שיש לישמעאל  
תקע"א כחות שהוא כמנין אל תוסף דבר אלי  
עוד צריך אתה להיות כאן לתקן קליפת ישמעאל  
וכ'. וי"ל שזה מה שנסתלק אדמו"ר בשנת תקע"א.  
(וזה ג"כ הענין מה שהיה לו עם הישמעאל בעת  
שהיה באר"י ודוק).

(ב) בפסוק לא תירא לביתה משלג כי כל  
ביתה לבוש שנים, דרשו חז"ל א"ת שנים אלא  
שניים וי"ל ע"פ המבו' בדברי רבינו בלק"ת סי'  
ס"ז כי הצדיק נקרא ראש בית, והנה האר"י

# הלולא של רבינו נחמן מברסלב זיע"א

בחג הסוכות זמן שמחתנו

156 שנה להסתלקותו (כנשר יעיר קיניו')

## תקע"א - תשכ"ז

בח"י תשרי ד' סוכות תשכ"ז יומא דאושפיזא רבא קדישא דמשה רעיא מהימנא —  
ימלאו מאה וחמשים ושש שנה להסתלקותו של אותו צדיק יסוד עולם אור הגנוז והצפון  
ראש בני ישראל נחל נובע מקור חכמה אדמו"ר הקדוש והנורא רבינו נחמן מברסלב  
זצוק"ל זי"ע ועכ"א — מקום גניזתו הוא בק"ק אומן אשר ברומניה האוקריינית העיר  
אשר בחר בה עוד בחיים חיותו לשכון שם מנוחתו כבוד — כי באלול תקס"ב שמונה  
שנים לפני הסתלקותו העביר דירתו מק"ק זלטיפלי לגור בק"ק ברסלב ונסע דרך עיר  
אומן. ומדי עוברו שם סמוך להבית החיים דשם, אמר אז "כמה נאה ויפה לי שכב על בית  
החיים הזה" (יש מזקני אנ"ש שמופיעים כי רבינו"ל ירד אז מהעגלה והלך אל הבית  
החיים ונגש למקום אחד ונתמהמה שם כמו רגע ונתכרכמו פניו הקדושים וחזר מיד לדרכו.  
ואחר הסתלקותו הוכרר למפרע כי חלקת בית ציונו הק' נקלע בדיוק במקום זה שירד שם)  
וחצי שנה בקרוב סמוך להסתלקותו ד' אייר תק"ע נסע מברסלב לאומן להסתלק שם  
(סיפור הסתלקותו עיין באריכות בספר ימי מוחרג"ת).

חלקת מחוקק ספון בחר רבבות קודש אשר שמונים שם בשלש רבבות קדושים הי"ד  
[כי בשנת תקכ"ח נהרגו ונשחטו עק"ה בשלשים אלף יהודים בעיר אומן, ע"י הרוצח  
גאנטיע וכנופיתו ימשי"ו שהכריחו אותם להמיר דתם, וכאכזריות פראית שוסעו לגזרים  
הרבה מהם לבלי הכירם, ולמען הביאם לקבורה נכרו בחר הזה שתי הפירות גדולות  
והוטמנו שם בקבר אחים — ועל טבח מחריד זה נתיסדה קינה נוראה, ונכתבה בספר על  
מגילת קלף, ויום קריאתה נקבע ליום ה'תמוז, והקינה מתחלת "ויקונן דוד" שחיברה  
צדיק גדול ונסתר בשם ר' דוד אשר יחד הוחבאו במערה שמונה עשרה יהודים ונשארו

בחיים, והם הביאו את הקדושים הנ"ל לקבורה, וידוע שהבעש"ט זצוק"ל בהיותו בעיר  
אומן רימו על הריגה זו ואמר שבהגורתו של ר' דוד זה יחזיקו ח"י יהודים וינצלו אתו  
יחד]. וזהו אחד מסודות טעמיו הכמוסים אשר אזה רביז"ל ליטב שמה על יד הקדושים  
הללו. וגם אמר שהם מצפים עליו שיסתלק שם ובוה יבואו על תיקונם.

רביז"ל בהיותו עוסק בתיקוני הנשמות נפשות החיים והמתים — כמאמרו, שלא בא  
לעולם בשביל עצמו כ"א לתקן נשמות ישראל המה וגלגוליהם וגלגוליהם וגלגוליהם ולהעלותם  
משפל מדריגתם אל המדריגה העליונה — הבטיח נאמנה לכל איש ישראל הבטחה עולמית  
ונצחית לדור דורים, ויחד ע"ז שני עדים כשרים, אשר כל מי שיזכה לבוא אחר הסתלקותו  
על קברו הקדוש ויתן פרוטה לצדקה עבורו ויאמר שם העשרה מזמורי תהלים הידועים בשם  
תיקון-הכללי שהם טז, לב, מא, מב, נט, עז, צ, קה, קלז, קנ, אזי אפילו אם גדלו ועצמו  
עונותיו ח"ו, ישתדל למענו להוציאו מהשאל תחתיות ר"ל, ובאיזה שפל המצב שיהיה,  
יעסוק בטובת נשמתו להעלותו משם (ואנ"ש מדגישים רמו נפלא, כי על כן מסיים המזמור  
התאשון במלת "נצה" שהוא גימ' שמו הק' "נחמן", כי כמו כל שטר שצריך חתימה — כן  
חתם רביז"ל עצמו על שטר הבטחה זו).

כן הבטיח רביז"ל ואמר, שכל המקורבים והמקושרים והנלוים אליו ההולכים אחר  
עצתו — יזכו סוף כל סוף לבוא על תיקונם ולהגיע למדריגתם הנעלה אשר עבור זה  
באו לעולם, ולא ימותו ח"ו בחצי ימיהם באמצע עבודתם — ובלילה האחרונה שלפני  
הסתלקותו אמר לאנשיו: מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך לפניכם, אלו אנשים מאנשינו  
שמתו מקודם היה להם חשש, אבל אתם מאחר שאני הולך לפניכם אין לכם לחוש כלל,  
ומה אם הנשמות שלא הכירו אותי כלל הם מצפים על תיקונים שלי מכ"ש אתם.

הרב הצדיק הקדוש כמוהר"ר רבי לוי יצחק זצוק"ל אב"ד דק"ק ברדיטשוב — נסע  
פעם מק"ק פראוויצע בעגלה אחת יחד עם תלמיד רביז"ל הרב ר' שמואל יצחק ז"ל אב"ד  
דק"ק טשערין — אז אמר לו הרהצה"ק מברדיטשוב בזה"ל: תאמין לי אם הייתי יודע  
שהעולם ישמעו בקולי. אז הייתי צועק בקול גדול מסוף העולם ועד סופו, שכל מי  
שרוצה להיות איש בשר וצדיק ועובד ה' באמת. יהיה זהיר וזריז להתקרב להרב הק'  
הר"ר נחמן מברסלב — אך ידעתי נאמנה כי לא די לי שלא ישמעו בקולי, אף גם יתעורר  
ע"ז מחלוקת גדול גם עלי, ואולי יש אחד שמהרהר בתשובה על ידי ואפסיד גם את  
זאת, ע"כ אני מוכרח לשתוק בענין זה. (עיי' בחיי מוהר"ן מעלת המתקרב אליו  
פ"י צ"ג).

רביז"ל הבטיח לדורות ואמר בזה"ל: מיין פיעריל וועט שוין טלואין ביז  
משיח וועט קומען (האש שלי תוקד עד שיבוא משיח בב"א).

ה מ ע ר כ ת

# שושילתא דרבי

(המשך מגליון הקודם)

(תמצית מגליון הקודם) בן שש היה רביז"ל כשבא על דעתו לפרוש מהעולם ולכנס בעבוה"ש ובהתמדת הלמוד ובשבירת התאוות וכו' והכל בימי קטנותו וילדותו.

כן למד בהתמדה רבה ש"ס ופוסקים ותנ"ך ועין יעקב וספרי הזוהר ותיקונים וכל כתבי האריז"ל ושאר ספרים וספרי מוסר הרבה מאד. וכל הספרים הקטנים המדברים ממוסר כולם היו בבית אביו ולמד כולם, גם למד את הספר ראשית-חכמה הרבה פעמים אין מספר. וגודל בקיאותו בכל הספרים היה בלי שיעור, וביתוד הפליא בקיאותו בספרי תנ"ך ועין יעקב וכל כתבי האריז"ל וספרי הזוהר ותיקונים אשר לא נמצא דוגמתו בעולם כי כל התורה כולה היתה מוכנת לפניו ושגור בפיו כשולחן הערוך ממש.

ובתחילה בכל ספר וספר שלמד לא היה מבין, והיה קשה לו הרבה ולא היה יכול לעמוד על פשוטן של דברים, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל לימודו בא לו ביגיעה גדולה, כי בתחלה היה לומד משניות ולא היה מבין לימודו והיה בוכה הרבה לפני השי"ת שיאיר עיניו, והיה בוכה כ"כ עד שזכה שיוכל ללמוד משניות, וכן אח"כ למד שאר ספרים ולא היה מבין ג"כ, ושוב בכה הרבה מאד עד שזכה להבינם, וכן בלימוד זוהר וכתבי האריז"ל בכה ג"כ הרבה עד שזכה להבין. ואף שהבנת לימודיו בא לו בקושי ויגיעה עצומה — מ"מ לא עמד מזה רק למד הרבה מאד והיה מחזק עצמו. והכל זכה ע"י תפילתו ובכייתו.

וכל דרכיו והנהגותיו בעבודת הבורא ית' היו בסתר ובהצנע גדול וכל כך היה מסתיר עצמו מבני אדם שאף אחד לא ידע ממנו כלל. ועיקר עבודתו היה בפשיטות גדול בלי שום חכמות כלל, וכל דבר ודבר שעשה הכל היה ביגיעה גדולה ובכח גדול ובמסירות נפש מאד, שהיה מייגע עצמו כמה זמנים

בשביל כל דבר ודבר מעבודת ה', כן היו לו כמה וכמה עליות וירידות בעבוה"ש אלפים ורבבות פעמים עד אין שיעור וערך.

ותחלת כניסתו בעבוה"ש לקבל עליו עול עבודתו ית' היה קשה וכבד עליו מאד מאד. כי התחיל איזה ימים לעסוק בעבוה"ש ואח"כ נפל מזה, ושוב התחיל בעבודתו וחזר ונפל, וכן היה כמה וכמה פעמים, עד שפ"א נתחזק אצלו שאחז בעבודת ה' לעולם, ולא יסתכל על שום דבר בעולם, ומאז והלאה נתחזק לבו בה' והיה חזק בדעתו שלא יניח עבודתו ית' לעולם אעפ"י שהיה לו ירידה לפעמים — מ"מ יתחזק עצמו בעבוה"ש בכל מה שיוכל ולא יפול משום דבר כלל.

כן התנהג בכל פעם שנפל ממדריגתו לבלי לייאש עצמו בשביל זה, רק התחיל עבודתו מחדש כאילו עדיין לא התחיל כלל ליכנס בעבודתו ית'. ומעתה הוא מתחיל מחדש, ולפעמים היה לו כמה התחלות ביום אחד מרוב נפילותיו שהבע"ד רצה להפילו, ובדרך זו החזיק מעמד להמשיך לעסוק בעבוה"ש בלי משים לב לשום דבר.

ותמיד השתדל ברוב תחבולותיו להתחכם על הבע"ד, וחיפש כל מיני עצות ודרכים לבלי ליפול בר-שתו ולהלכד במצודתו אשר היה פורש לרגליו, והתגבר בעקשנות רבה ועצומה על כל המניעות שהתפשטו לפניו, וכל כך התחזק בעבודתו ית' עד שהיה רגיל בנדרים, וכשבא היום קיבל עליו בנדר כל סדר העבודה שרצה לעשות באותו היום ואף שאח"כ היה קשה עליו העבודה — מ"מ היה כבר מוכרח לעשות מחמת הנדר, וכן בכל מיני גדרים וסייגים של פרישות מאיזה תאוה ומאיזה מדה היה רגיל הרבה בנדרים, ולפעמים נשבע על איזה דברים בנקיטת חפץ כדי שיהיה חזק לפרוש מאותו הדבר שרצה לפרוש עצמו.

וכדי להקל על עצמו ככל האפשר עול העבודות שקיבל עליו לעשות כסדרן כל יום ולבל יפלו עליו כמשא כבד — התנהג בדרך נפלא מאד — היינו, שבכל יום בעת שקיבל עליו סדר העבודות כמנהגו — לקח בדעתו ובמחשבתו שאין לו רק זה היום שהוא עומד בו בלבד — ולא חשב והסתכל כלל על יום מחר והבא אחריו — וע"י עצה נפלאה זו הוקל עליו הרבה לקבל על עצמו עול ריבוי העבודות שהיה מסדר לעצמו בכל יום — כי ידוע שעל יום אחד לבד יכול האדם לקבל עליו כל מיני עבודות שבעולם, אחר שהוא רק ליום אחד בלבד — וכשגמר העבודה של זה היום, קיבל שוב עליו למחר העבודה של יום המחרת, וכן נהג תמיד שלא לחשוב מיום לחבירו כלל. ועי' בליקו"מ סי' רע"ב שמפרש זאת העצה עה"פ היום אם בקולו תשמעו עיי"ש).

ועל כל דרכי עבודותיו בקודש — התעלה על כולם בעבודת התפילה העומדת ברומו של עולם כמאמר חכמינו ז"ל. ושם בעבודה זו הכניס כל כוחו ומחשבתו ולבו. והיה רגיל מאד להתפלל ולהתחנן לפניו ית' והיה מרצה ומפייס אותו ית' בכמה מיני תחינות ובקשות שיזכהו ברחמיו לקרבו לעבודתו ית' — והיה מייחד לו איזה מקום צנוע שאין שם אדם — ושם היה שופך לבו ושיחתו לפני השי"ת בכמה וכמה מיני טענות ואמתלאות שראוי לו ית' שיקרבו לעבודתו — ועפ"י רוב היו תפילותיו ובקשותיו הפרטיים בלשון המורגל אצלו היינו בשפת "אידיש" — ונשמע מפיו הק' בעצמו שתפילות מעין אלו ששפך שיחו בהם הועילו לו מאד להגיע למדריגותיו העליונות והרמות שזכה להם משך ימי חייו.

ולפעמים כשהיה מדבר לפני השי"ת דברי תחינות ובקשות מלבו כדרכו בקודש — נזדמנו לו בתוך דיבוריו טענות יפות ותפילות נכונות ומסודרות והוטבו בעיניו — והיה כותבם אצלו לזכרון למען יהיה רגיל להתפלל אותם גם אח"כ.

כן היה לו עבודה לומר כל התפלות והבקשות

הכתובים בהספרים הנמצאים אצלו — לא הניח שום תחינה ובקשה שלא אמרה כמה וכמה פעמים, הן תהלים, וספר שערי ציון, והבקשות הנדפסים בהסידורים הגדולים, ושאר מיני בקשות ותחינות, ואפילו התחינות הנדפסים בלשון "אידיש" כולם לא הניח מלאמרם — כן היה רגיל לומר כל התחינות שאחרי המעמדות המיוחדים לכל יום, ואמר כולם בפעם אחת — גם היה רגיל לפעמים לומר בתהלים רק אותם הפסוקים המדברים מתחינות ובקשות וצעקה להשי"ת, ואמר כל הפסוקים האלו בפ"א.

וע"י ריבוי התבודדותו בתפילותיו וצעקותיו לפניו ית' זכה להשיג מעלת רוממות עבודת התפילה בתכלית — ובסוף ימיו אמר בפירוש שאם היה יודע מקודם בימי נעיריו כמו שהוא יודע עתה מה שיכולים לזכות ע"י התבודדות — לא היה מאבד ומפסיד את גופו היקר כ"כ בתעניתים וסיגופים. וע"כ הזהיר מאד כל ימיו את אנשיו, להיות זהיר ביותר בהנהגה קדושה זאת כי על ידה יכולים לזכות לכל דבר שבקדושה.

[ואתה הקורא עמוד והתבונן מרעיד ומשתומם — איך נער קטן כזה בן שש שנים הכיר את בוראו — לעבדו ית' בכל כוחו ולבבו ונפשו בעבודות נוראות כאלו כיאות לאחד הצדיקים הגדולים במעלה — וממש לא היה דוגמתו בכל בני גילו — ועוד יותר הוא הפלא, בהיותו ילד שעשועים מגודל בתפנוקים. ובטבעו היה עדין נפש יותר משאר בני גילו, גם לא אכל מאכלים רגילים ככל האדם רק מאכלים מיוחדים ועדינים לפי טעמו ומזגו. — אעפ"כ כשוכנס בעבודת ה' לא השגיח ולא הסתכל כלל על גופו המפונק, ושבר כל תאוותיו בעקשנות נועזה עבור אהבת השי"ת, וזיכך גופו ע"י רבוי עבודותיו הקדושות עד שזכה למה שזכה, הגע בעצמך מה שאפשר לזכות בזה העולם ובמה יזכה נער את ארחו עוד קודם היותו בר מצוה].

(המשך יבוא אי"ה)

המאסף המזו"ל

תודות וברכות למכביר — נביע לראש משביר

כבוד הרב הגאון המפורסם איש האשכולות ורב הפעלים וכו'

כהדר"ת מוהר"ר יהושע סגל דייטש שליט"א

רב ומו"צ בשכונת קטמון עיה"ק ירושלים ת"ו

על שהגיש לנו עזרה וסיוע באמצעות מפעלו הכביר

"מעין החכמה"

מפעל עזר להוצאת ספרים וסיוע למחברים

יארץ ה' ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים להגדיל תורה ולהאדירה

זאלה יעמדו על הברכה ויזכרו לטובה בעבור שנדבו וסייעו להדפסת הירחון

בנימין זאב בן פינא ריילא

חיים אלימלך בן חוה מלכה

יהודה ליב בן הענא חיה

יצחק אייזיק בן רבקה

יששכר דוב בן רבקה הענע

לייביש בן שיינדל

משה זאב בן רחל הלוי

משה בן לאה

נחמן בן פריידא

נחמן בן פיגא

נתן בן פריידא

עזריאל בן עלקה

פייגא בת מרים בריינדל

רבקה בת עלקא

זכות רבינה הקדושה יגן עליהם להתברך בכל טוב סלה